

Şanlıurfa'da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016

"Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Seviyelerinin Araştırılması ve Eğitim Stratejisinin Oluşturulması" Projesi
2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı kapsamında,
Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan mali katkı ile yürütülmektedir.
Sözleşme No:TRC2/16/DFD/0018"

Şanlıurfa'da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016

Hazırlayanlar

İbrahim Halil Kılıç / Onur Tahmaz
GAP Gençlik Derneği

© GAP Gençlik Derneği

Yazıma Adresi:

Pınarbaşı Mah. 1200 Sok. Meclis Evi Eyyübiye / Şanlıurfa

www.gapgenclikdernegi.com

gapgenclikdernegi63@gmail.com

Bu çalışma, GAP Gençlik derneği tarafından "Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Seviyelerinin Araştırılması ve Eğitim Stratejisinin Oluşturulması Projesi" kapsamında hazırlanmıştır.

© 2016

"Bu kitabın içeriğinden sadece GAP Gençlik Derneği sorumludur ve bu içeriğin herhangi bir şekilde Kalkınma Bakanlığı'nın veya Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez."

Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016

Kısaltmalar	5
Giriş	7
Metodoloji	9
Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Hakkında	
Genel Bilgiler	11
Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Neredeler?	11
Geçici Koruma Statüsü ve Suriyeli Sığınmacılar	14
Geçici Koruma Yönetmeliği	14
Eğitim Hakkı	15
Çalışma Hakkı	21
Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Genel Durumu	23
Demografik Bilgiler	23
Yaşam Koşulları	27
Eğitim Seviyeleri	32
Meslek Bilgileri	42
Eğitim İhtiyaçları ve Eğitime Yönelik Bakış Açısı	46
Eğitim Stratejisi	57
Belirlenen sorunlar	57
Belirlenen sorunların çözülmesi için uygulanması muhtemel faaliyetler	58
EKLER	62
EK-1 Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Çalıştay Raporu	62
Sorunlar ve Çözüm Önerileri	62
Eğitim	62
Mesleki Eğitim	68
Çalıştay Methodolojisi ve Grupların Çıktıları	69
1. Çalışma Grubu	70
2. Çalışma Grubu	71
3. Çalışma Grubu	73
4. Çalışma Grubu	75
EK-2 : Anket Soruları	78

İçindekiler

Grafik 1. Senelere göre Suriye'den gelen sığınmacı sayısı	11
Grafik.2. Cinsiyet Dağılımı	23
Grafik.3. Yaş Aralığı Dağılımı	24
Grafik.4. Medeni Hal	25
Grafik.5. Türkiye'ye geliş yılı	26
Grafik.6.Konaklama Tipi	27
Grafik.7.Geri dönme yönünde eğilim	28
Grafik.8.Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehire taşınmayı düşünme durumu	29
Grafik.9 Üçüncü bir ülkeye (Türkiye dışında) gitme durumu	29
Grafik.10.Başka ülkeye gitmek isteyen bireylerin gitme nedenleri	30
Grafik.11.Türkiye'yi seçme nedeni	31
Grafik.12. Suriye'de yaşadığı şehir tipi	31
Grafik.13.Eğitim Durumu	32
Grafik.14.Üniversite Eğitimi Aldığı Alan	33
Grafik.15.Eğitimi Kanıtlayıcı Belgeye Sahip Olma Durumu	34
Grafik.16.Kürtçe bilme durumu	35
Grafik.17.Türkçe Bilme Durumu	35
Grafik.18.Eğitim Hakları Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu	37
Grafik.19.Türkçe Eğitimi Alma Durumu	38
Grafik.20. Mesleki Eğitim Alma Durumu	39
Grafik.21.Lise Eğitimi Alma Durumu	39
Grafik.22.Üniversite Eğitimi Alma Durumu	40
Grafik.23.Eğitimin Kalitesine Yönelik Bakış Açıları	41
Grafik.24.Eğitim Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu	41
Grafik.25.Suriye'de Çalışma Durumu	42
Grafik.26.Suriye'de Çalışmış Olduğu Sektör	43
Grafik.27. Türkiye'de Çalışma Durumu	44
Grafik.28. Türkiye'de Çalıştığı Sektör	44
Grafik.29. Türkiye'de Çalışmak İstedığı Sektör	45
Grafik.30.Türkiye'de Eğitim Alma İsteği	46
Grafik.31. Türkiye'de Mesleki Eğitim Alma İsteği	47
Grafik.32. Mesleki Eğitim Almak İstedığı Sektör	48
Grafik.33.Kendine ait iş yeri açma isteği	48
Grafik.34.Kendine ait işyeri açma ve girişimcilik eğitimi alma isteği karşılaştırması	49
Grafik.35.Kendine ait bir işyeri açma isteği ve diğer bir eğitim alma isteği karşılaştırması	49
Grafik.36.Müfredat Sistemine Yönelik Bakış Açısı	50
Grafik.37.Eğitim Diline Yönelik Bakış Açısı	51
Grafik.38.Karma Eğitim Almaya Yönelik Bakış Açısı	52
Grafik.39. Suriyeli ve Türklerin Birlikte Eğitim Almasına Yönelik Bakış Açısı	53
Grafik.40. Eğitimcinin Etnik Kökeni Konusunda Eğilimler	53

Grafik.41. Eğitim Olanaklarının Olma Durumu.....	54
Grafik.42. Eğitim Yardımı Alma Durumu.....	54
Grafik.43. Türkiye’de Çalışma İsteği.....	55
Grafik.44. Kadınlar Arasında Eğitim Sonrası Çalışma İsteği.....	55
Grafik.45. Erkekler Arasında Eğitim Sonrası Çalışma İsteği.....	56

Tablo.1. Sığınmacı nüfusunun illere göre dağılımı	12
Tablo.2. Yaş ve Cinsiyetlere göre Sığınmacıların Dağılımı	13
Tablo.3. Kamplardaki eğitim olanakları ve düzeylerine göre öğrenci sayıları	18
Tablo.4. Cinsiyet - Yaş Aralığı	24
Tablo.5. Medeni Hal ve Yaş	25
Tablo.6. Türkiye'ye geliş yılı	26
Tablo.7. Barınma Tipi	28
Tablo.8. Cinsiyet - Eğitim Durumu Karşılaştırması	33
Tablo.9. Eğitimi Kanıtlayacak Belgeye Sahip Olma Durumu ve Eğitim Düzeyi Karşılaştırması	34
Tablo.10. Türkçe Bilme Durumu - Yaş Karşılaştırması	36
Tablo.11. Türkçe Bilme Durumu - Eğitim Durumu Karşılaştırması	36
Tablo.12. Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması	38
Tablo.13. Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Yaş Karşılaştırması	38
Tablo.14. Suriye'de Çalışma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması	42
Tablo.15. Suriye'de Çalışma Durumu ve Yaş Karşılaştırması	43
Tablo.16. Mesleki Eğitim Alma İsteği - Cinsiyet Karşılaştırması	47
Tablo.17. Geri Dönme Yönünde Eğilim ve Müfredata Yönelik Bakış Açılımları Karşılaştırması	50
Tablo.18. Cinsiyet ve Karma Eğitim Alma Yönünde Eğilim Karşılaştırması	52

Kısaltmalar

GBM : Geçici Barınma Merkezi

GEM : Geçici Eğitim Merkezi

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

UNHCR (BMMYK) : United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

AFAD : T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

MEB : T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ORSAM : Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YÖS : Yabancı Öğrenci Sınavı

DAFI : Deutsche Akademische Flüchtlingsinitiative Albert Einstein

IBC : International Blue Crescent Foundation

RET : Foundation for the Refugee Education Trust

Giriş

Mart 2011 yılından bu yana Suriye’de yaşanan iç karışıklardan dolayı, Suriye’den yerinden edilerek Türkiye, Ürdün, Lübnan gibi Suriye’ye komşu ve bölgede bulunan ülkelere gelen Suriyeli sığınmacıların sayısı 2016 Eylül itibarıyla 4.8 milyona ulaşmıştır. Suriye içerisinde yerinden edilenlere bakıldığında ise, bu sayının 8.7 milyona vardığı görülmektedir.¹ Sığınmacı nüfusunun bölge ülkelerindeki dağılımları ise, Türkiye’de 2.724.937, Ürdün’de 656.198, Lübnan’da 1.033.513 olarak görülmektedir. Türkiye bölge ülkeleri arasında 2016 itibarıyla en fazla sığınmacı nüfusunu barındıran ülke olarak görülmektedir.²

Suriyeli sığınmacıların, Türkiye’de %10’unun, Ürdün’de %19’unun ve Irak’ta %39’unun kamplarda yaşaması ve Lübnan’da tamamıyla kamp dışında yaşaması; sığınmacıların barınma, mesleki eğitim, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini etkilemektedir.³ Geçici barınma merkezlerinde yaşayan sığınmacıların kolay bir şekilde eğitim, sağlık, barınma ve mesleki eğitim gibi ihtiyaçlarına erişimi doğrudan kamplar tarafından sağlanmakta ve şehir merkezinde ve kırsal alanda yaşayanlara nazaran daha iyi koşullarda yaşamaktadırlar.

Sığınmacılara yönelik bölge ülkeleri tarafından uygulanan açık kapı politikası UNHCR (BMMYK), AB ve birçok uluslararası sivil toplum örgütü tarafından takdir edilmiştir. 2011’den bu yana Suriye’de devam eden iç savaş dolayısıyla yerinden edilenlerin sayısı hızla artmasına rağmen, Türkiye’nin ve bölge ülkelerinin bu bağlamda hizmetleri sunmaya devam etmesi, Avrupa ve diğer ülkelere nazaran takdir görmüştür. Geçici Barınma Merkezlerinde (Kamplarda) yeterli uygulamalar gerçekleştirilse de, şehirlerde yaşayan sığınmacı bireylere eğitim, sağlık ve psiko-sosyal destek hizmetleri boyutunda zorluklar olduğu görülmektedir.⁴ Türkiye’deki Geçici Barınma Merkezlerinin Avrupa ülkelerinden geçer not alması, Türkiye’nin bu bağlamda uyguladığı insani açıdan yüksek mertebede olan açık kapı politikasıyla birlikte, sığınmacılara sunduğu hizmetlerinde yüksek kalitede olduğunu göstermektedir.

1 UNHCR, UNHCR – Syria Emergency <http://www.unhcr.org/syria-emergency.html> , Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

2 UNHCR, UNHCR – Syria Response Plan <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> , Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

3 Healy Claire, Suriye’deki savaş ve mülteci krizi insan ticaretini nasıl etkilemektedir? , Ocak 2016 , International Centre for Migration Policy Development http://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/Anti-Trafficking/Policy_Brief_AISTIP_TR_Final.pdf , Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

4 Amnesty International, Hayatta Kalma Mücadelesi – Suriye’den Gelen Mülteciler , 2014

2011'den bu yana bölgedeki sığınmacı sayısına bakıldığında ise, bölgedeki insani yardım krizinin beklendiğinden daha yüksek boyutlarda olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacı nüfusunun %90'unun şehir merkezlerinde yaşaması, günlük hayata katılımlarında zorlukların olması, ekonomik ve sosyal hayata katılımlarında uzun vadede sorunların doğuracağını göstermektedir.⁵

Bu doğrultuda, STK'lara ve kamu kurum ve kuruluşlarına, dahil edici politikaların üretilmesinde ve Suriyeli sığınmacılara yerinde ve ihtiyaca yönelik programların oluşturulması konusunda büyük bir görev düşmektedir. 2016 yılına gelindiğinde ise, geçmiş yıllara nazaran büyük bir sığınmacı akını Türkiye'ye gelmese de, Suriye'deki iç savaş devam ettiği süreçte, geçmişteki gibi büyük insani krizlerin tekrar olmayacağından ve sığınmacıların Türkiye'nin sınırlarına gelmeyeceğinin garantisi bulunmamaktadır.

Geçici Barınma merkezlerinde yaşayan ve şehirlerde yaşayan Suriyeli sığınmacıların okullaşma oranlarına bakıldığında ise, kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların (6-17 yaş arasında), 2014 yılı itibarıyla %80'i okula devam ederken, kamp dışında %27'sinin okula devam ettiği görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların eğitime katılımlarının önündeki en büyük engel, kamp dışındaki eğitim olanaklarından Suriyeli sığınmacıların haberdar olmayışıdır.⁶

Türkiye'deki sığınmacı nüfusunun büyük bir çoğunluğuna ev sahibi yapan Şanlıurfa'da bulunan sığınmacıların eğitim ihtiyaçlarının ve geçmiş eğitim deneyimlerinin ele alınması önem arz etmektedir.⁷ Suriyeli sığınmacıların geçmiş deneyimlerinden hareketle, bölgenin ve Türkiye'nin genel ekonomik yapısına kalifiye eleman olarak destek sağlayabilecekleri ön görülmektedir. Bölgede bulunan Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim sistemine dahil edilmesi hedef haline getirilen 3RP Bölgesel Planı sürecinde oluşturulan "No Lost Generation" (Kayıp Kuşaklar Olmasın!) girişimi, bölge ülkelerinin çocukların eğitime dahil olmasını öncelik haline gelmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacıların eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi önem arz etmekte ve ihtiyaca yönelik eğitim hizmetlerinin oluşturulması, Suriyeli sığınmacıların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artmasına katkı sağlayacaktır.

"Şanlıurfa'da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim" araştırması, Şanlıurfa yerinde Suriyeli sığınmacıların eğitim seviyelerinin araştırılarak, Suriyeli sığınmacıların geçmiş deneyimlerine ve isteklerine dayanan ihtiyaç temelli eğitim programların oluşturulmasını teşvik etmek amacıyla hazırlanmıştır.

5 UNHCR, UNHCR – Syria Response Plan <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

6 DORMAN Stephanie, Educational Needs Assessment for Urban Syrian Refugees in Turkey, Yuva Derneği, September 2014

7 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

Aynı zamanda, bölgedeki Suriyelilerin kısa zamanda dönemeyecek olması ve Suriyeli nüfusun okullaşma oranının kamp dışında yaşayan Suriyeliler arasında düşük seviyede oluşu, araştırmanın gerekliliğini doğurmuştur.

Araştırma bulgularının yanı sıra, yerelde bulunan ulusal ve uluslararası STK'ların, kamu kurum ve kuruluşlarının ve Suriyeli eğitimcilerin katılımıyla uygulanan çalıştayın raporu ekte bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, çalıştay ve araştırma çıktılarından hareketle strateji hedefleri oluşturulmuştur. Oluşturulan stratejilerin ve araştırma çıktılarının, yerelde ve ulusal anlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulacak eğitim politikalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

Metodoloji

“Şanlıurfa’da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim” araştırması, Şanlıurfa yerelinde bulunan Suriyeli Sığınmacıları kapsamaktadır. Araştırma kapsamında, Suriyeli sığınmacıların eğitim düzeyleri, mesleki eğitim düzeyleri, sektörel deneyimleri, eğitime yönelik bakış açıları yüz yüze anket çalışmasıyla belirlenmiştir. Yerelde düzenlenen “Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Çalıştayı” ile, sığınmacılarla çalışan STK'ların ve yereldeki eğitim kurumlarının belirlenen sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmesi üzerine çalışılmıştır.

Proje kapsamında literatür araştırması, anket çalışması, çalıştay yöntemleri ile veri toplanmıştır. Veri toplama yöntemleri ile ilgili detaylı açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

Literatür Araştırması: Suriyeli sığınmacılara yönelik düzenlenen barınma, eğitim, çalışma konusundaki politika başlıklarının Türkiye ve Şanlıurfa yerelinde nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi için geniş çaplı araştırma yapılmıştır. Bu alana ait teorik çalışmalardan, istatistiklerden, uluslararası STK'ların ve kuruluşların eylem planlarından, düzenlenen çalıştayların raporlarından, uygulamalı proje ve alanda yapılan araştırmalardan yararlanılmıştır. Başlıca başvuru kaynağı göç kapsamında süreli yayın yapan dergiler, Uluslararası STK'ların bu kapsamda hazırladıkları dokümanlar, UNHCR, Göç İdaresi Başkanlığı ve AFAD tarafından sunulan verilerdir.

Ön Saha Veri Çalışması : Veri çalışması gerçekleştirilmeden önce 30 kadar sığınmacı ile birlikte, literatür taraması sonucunda oluşturulan anket uygulanmış, yaşanan sorunlar gözlemlenmiş ve sonrasında anket çalışması revize edilmiştir. Ön saha veri çalışması, toplum merkezlerinde bulunan Suriyeli sığınmacılardan oluşan STK çalışanları ile gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, soruların oluşturulma sürecinde araştırma öznelrinin de dahil olmaları sağlanmıştır.

Veri Çalışması: Şanlıurfa yerelinde ikamet etmekte bulunan (Eyyübiye, Halili-

ye ve Karaköprü İlçeleri) 750 Suriyeli ile sahada,uluslararası STK'ların ve yerel kamu kuruluşlarının toplum merkezlerinde rassal (tesadüfi) seçim ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Süreçte, anketler katılımcıların dil yeterliliklerine göre İngilizce, Türkçe, Arapça ve Kürtçe olarak hazırlanmış ve 4 farklı dilde anket formu kullanılmıştır. Sahada anket çalışmasını gerçekleştirecek anketörler gönüllü veritabanımızdan dil yeterliliklerine ve motivasyonlarına göre seçilmiş, ve bu gönüllülere 2 günlük koordinasyon eğitimi verilmiştir. Anketler koordinasyon toplantısına katılan anketörler tarafından gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen anket çalışmasının Türkçe anket örneği, kitabın ekinde bulunmaktadır. (Bknz. Ek.2. Anket Soruları)

Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Çalıştayı : Çalıştay'da yerelimizdeki ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarından, kamu kurum ve kuruluşlarından olmak üzere 30 katılımcı yer almıştır. Çalıştay 4 oturumda gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlarda, katılımcıların öncelikle yerelde karşılaştıkları sorunları irdelemesi istenilmiştir. Sonrasında ise, irdelenen sorunlar üzerinden çözüm önerileri getirilmesi istenilmiştir. Çalıştay'ın raporu kitabın ekinde bulunmaktadır. (Bknz. Ek.1. Çalıştay Raporu)

Anket formlarının analiz sürecinde SPSS programı kullanılmıştır. Anketlerin sonuçları süreçte ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir ve belirtilmiştir. Analiz sonuçları değerlendirirken, karşılaştırmalı tablolar kullanılmış ve grafikler oluşturulmuştur.

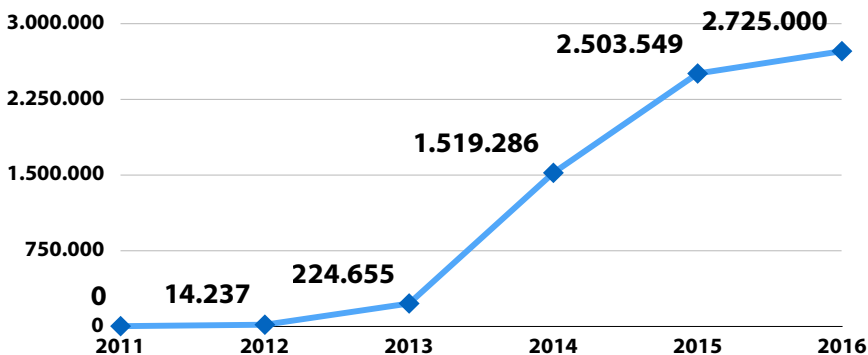
Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Hakkında Genel Bilgiler

Bu bölümde Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar hakkında genel durum analizi bulunmaktadır. Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların demografik bilgileri, Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulan “Geçici Koruma Yönetmeliği”, Geçici Barınma Merkezlerinde sunulan olanaklar ve Geçici Barınma Merkezleri dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların genel durumları hakkında bilgi veren literatür incelenmiş ve genel durum ortaya konulmuştur. Bu bilgiler, Şanlıurfa özelindeki araştırmanın genel bağlamda anlaşılması ve Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların hakkındaki genel bilgiler ile yerelin karşılaştırılması açısından önem arz etmektedir.

Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Neredeler?

29 Nisan 2011’den bu yana Suriye’deki savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan sığınmacıların sayısı Ağustos 2016 itibarıyla 2.724.937 olarak belirtilmektedir. Türkiye’deki sığınmacı nüfusunun tamamının AFAD tarafından kayıt altına alındığı bildirilmektedir. Türkiye’ye sığınmacı krizinin başladığı 29 Nisan 2011 tarihinden bu yana gelen sığınmacı sayısının günümüze kadar hızla arttığı görülmektedir. (Bknz. Grafik 1.)⁸

Grafik 1. Senelere göre Suriye’den gelen sığınmacı sayısı

Türkiye'deki sığınmacıların yerleştiği illere bakıldığında ise, ilk 10 il sırasıyla, Şanlıurfa, İstanbul, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, Mardin, İzmir olduğu görülmektedir. Tablo 1'de sığınmacıların ilk 10 ildeki dağılım nüfusu görülebilir. En fazla sığınmacının bulunduğu Şanlıurfa'da, 395.618 Suriyeli sığınmacı bulunduğu görülmekte ve sığınmacı nüfusunun yerel nüfusa oranı ise %20,91 olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra, bir başka çarpıcı konu ise, Kilis yerelinde neredeyse 2 kişiden 1 kişinin sığınmacı olması ve yereldeki sığınmacıların neredeyse 4'de 3'ünün şehir merkezinde yaşadığını göstermektedir.⁹ Türkiye Hükümeti tarafından BMMYK'ne verilen bilgiye göre Türkiye'de kayıt altına alınmamış sığınmacı olmadığı belirtilmektedir.

Tablo.1. Sığınmacı nüfusunun illere göre dağılımı

İl	Kayıtlı Sığınmacı Nüfusu	Yerel Nüfus	İl Nüfusu ile Karşılaştırma %si
Şanlıurfa	395.618	1.892.320	20,91%
İstanbul	392.031	14.657.434	2,67%
Hatay	377.338	1.533.507	24,61%
Gaziantep	319.758	1.931.836	16,55%
Adana	149.354	2.183.167	6,84%
Mersin	137.535	1.745.221	7,88%
Kilis	124.579	130.655	95,35%
Bursa	97.370	2.842.547	3,43%
Mardin	94.224	796.591	11,83%
İzmir	91.175	4.168.415	2,19%

2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Birimi tarafından yapılan "Türkiye'deki Suriyeliler : Toplumsal Kabul ve Uyum" araştırmasında ele alındığı üzere, Türkiye'deki sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapan bölge illerinde yaşayan halk (Adana, Gaziantep, Hatay, Mardin, Şanlıurfa), Suriyelilerin toplumsal ahlak ve huzuru bozduğuna özel olarak şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi olaylara karıştığını ifade etmiştir. Bu durumun yanı sıra, Suriyelilerin çalışmasına yönelik işsizlik temelinde Bölge illerinde Suriyelilerin yerel nüfusun işlerini ellerinden aldıkları algısı da yaygındır. Tüm Türkiye genelinde Suriyelilerin Türkiye'de kalmasının uzun vadede sorunlara yol açacağı düşüncesi hakimdir.¹⁰ Bölgede ve Türkiye genelinde uzun vadede bir toplumsal uyum tartışmasının çıkacağı ve Suriyelilere yönelik nefret söylemlerinin artacağı beklenebilir.

9

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü - http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

10

Erdoğan Murat, Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması , Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, 2015 Ankara, <https://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=8228> Erişim Tarihi : 10 Ekim 2016, s.20

Tablo.2. Yaş ve Cinsiyetlere göre Sığınmacıların Dağılımı

Yaş	Kadın	Erkek	Toplam
0-4	188.740	176.234	364.974
5-9	196.882	186.090	382.972
10-14	150.087	137.274	287.361
15-18	131.200	110.511	241.711
19-24	218.395	173.386	391.781
25-29	146.891	114.595	261.486
30-34	120.034	95.996	216.030
35-39	86.048	73.496	159.544
40-44	59.329	55.990	115.319
45-49	47.897	44.077	91.974
50-54	37.329	36.051	73.380
55-59	25.198	25.306	50.504
60-64	17.485	17.990	35.475
65-69	11.318	11.692	23.010
70-74	6.157	7.089	13.246
75-79	3.770	4.505	8.275
80-84	2.005	2.538	4.543
85-89	1.081	1.243	2.324
90+	438	590	1.028

Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapan bölge illerde yapılan araştırmanın ortaya koyduğu bir başka konu ise, Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların orta ve uzun vadede eğitime ulaşma konusunda yaşadıkları sorunlar olmuştur. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların %47’sinin 18 yaş altındaki çocuklardan oluşması ve okullaşmanın Türkiye düzeyine göre düşük olması, çocukların hızlı bir şekilde eğitim sistemine dahil olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yerel halk tarafından Suriyelilerin eğitimine yönelik algıya bakıldığında ise %72,5 gibi yüksek bir oranda Suriyelilere yönelik farklı eğitim türlerini yerel halkın desteklediği görülmektedir.¹¹

Suriyeli sığınmacıların yaş ve cinsiyet durumlarına bakıldığında ise, Suriyeli sığınmacıların %75’inin kadın ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir.¹² Bu durum, Türkiye’de bulunan sığınmacı nüfusunun büyük bir çoğunluğunun korunmaya muhtaç kadın ve çocuklardan oluşuyor olması, sorunun bir başka boyutunu oluşturmaktadır.

AFAD tarafından kadınlara yönelik yapılan “Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar” araştırmasında görüldüğü üzere, kadınların büyük bir çoğunluğunun mesleki yeterliliklerinin olmadığı görülmektedir. Aynı araştırmanın hedef kitlesi içerisinde, %56,7 sinin ev hanımı, %30,2’sinin de herhangi bir mesleğinin olmadığı görülmüştür. Mesleki eğitimin kadınlar arasında artırılmasının ve kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesinin, eğitime katılımın önündeki engelleri azaltıcı etki yaratacağı söylenebilir. Araştırma çerçevesinde çalışılan hedef kitlenin mesleki eğitim alma konusundaki algısına bakıldığında ise, %55’inin “Türkiye’de meslek edinilecek bir kursa ya da okula devam etmek istermisiniz?” sorusuna “Evet” yanıtı verdiğine bakılır ise, kadınların mesleki eğitim alma konusunda istekli ve ihtiyaçlarının olduğu da belirtilebilir.¹³

Türkiye’deki sığınmacıların kadın ve erkek oranlarına bakıldığında ise, Türkiye’deki sığınmacı nüfusunun %46,9’u kadın ve %53,10’u erkektir. Kamplarda yaşayan nüfusa bakıldığında ise oranın büyük ölçüde değişmediği görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların, geçici barınma merkezlerinde ve dışındaki nüfuslarına bakıldığında ise, GBMLeri içinde yaşayan nüfusun 254.747, GBMLeri dışında yaşayan nüfusun ise, 2.470.190 olduğu görülmektedir.¹⁴

Aynı zamanda, %47’sinin çocuk birey olması ve bu bireylerin okuma çağında olması, ileride “Kayıp bir kuşak” olmaması için eğitim hizmetlerinin artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durum, GBMLer dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılara erişimin önemini bir kez daha artırmaktadır.

Geçici Koruma Statüsü ve Suriyeli Sığınmacılar

Türkiye’deki sığınmacılar İçişleri Bakanlığı’nın Ekim 2011’de aldığı karar ile birlikte, “Geçici Koruma” statüsüne sahip olarak kayıt altına alınmıştır.¹⁵ Geçici Koruma Statüsüne göre kayıt altına alınan sığınmacılar, eğitim, sağlık, barınma ve nakit desteğinden yararlanmaktadırlar. Bu bağlamda geçici koruma mevzuatı hakkında bilgi verilecektir.

Geçici Koruma Yönetmeliği

Türkiye 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ni coğrafi kısıtlamaya dayalı olarak kabul ettiğinden dolayı, Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelere gelen mültecilerin hukuki statülerinde farklılaşmaya neden olmuştur. Bu nedenle, Türkiye Avrupa dışındaki

13 Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar, Ankara, 2014 , https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/80-20140529154110-turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014.pdf, Erişim Tarihi : 26 Ağustos 2016

14 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

15 Orhan Oytun, Gündoğar Senyücel Sabiha, Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri, ORSAM, Ocak 2015

olaylardan dolayı, ırk, din, siyasi düşünce gibi sebeplerden vatandaşı olduğu ülkenin dışında olan ve ülkesine geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişileri “Şartlı Mülteci” olarak kabul etmektedir.

“Geçici Koruma” ise, ülkesinden ayrılmak zorunda kalan ve ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, kitlesel göç sonucunda Türkiye’ye gelen ve uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan korumayı belirtmektedir.¹⁶ Geçici Koruma Yönetmeliği, Suriyeli Sığınmacıların kitleler halinde Türkiye’ye gelmesinden dolayı, bireysel statü verilme işlemleri ile vakit kaybetmeyi önlemek ve mevcut bireysel sığınma süreçlerini uygulayamayacak hale gelmesini önlemek amacıyla uygulanan pratik ve tamamlayıcı olarak geliştirilmiş bir çözüm yoludur.¹⁷

Geçici Koruma Mevzuatı’nın aynı zamanda Eğitim, Barınma, Sağlık ve İstihdam gibi olanaklardan doğrudan yararlanabilmesini hızlandırmak ve temel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak için oluşturulduğu görülmektedir. Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında; Suriyeli sığınmacıların pasaportlu veya pasaportsuz olarak Türkiye’ye varışlarında herhangi bir para cezasının uygulanmadığı özellikle hem yönetmelikte, hemde UNHCR tarafından yayınlanan dökümanlarda belirtilmektedir.¹⁸ Suriyeli sığınmacıların kimlik tespiti ve kayıt konusundan sorumlu kurum ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür. (GİGM)

Kayıt altına alınan ve kimlik tespiti yapılan bireylere, GİGM tarafından Geçici Koruma Belgesi temin edilmekte ve bu işlem için herhangi bir ücret alınmadığı belirtilmektedir. Eğitim, Sağlık, Barınma, İstihdam ve Tercümanlık hizmetlerinin Suriyeli sığınmacılara ücretsiz ve devletin imkanları doğrultusunda sağlanacağı geçici koruma yönetmeliğinde belirtilmiştir.¹⁹

Eğitim Hakkı

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 23/09/2014 tarihinde yayınlanan 2014/21 sayılı genelgeyle, Geçici Koruma statüsüne sahip zorunlu eğitim çağında olan bireylerin eğitim haklarının güvence altına alınmıştır.²⁰ Aynı zamanda 26/09/2013’de Milli Eğitim Bakanlığı’ndan İl Milli Eğitim Müdürlükleri’ne gönderilen “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” isimli genelge de Suriyeli sığınmacıların eğitimi kapsamında eksikliklerin giderildiği

16 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Uluslararası Koruma Çeşitleri http://www.goc.gov.tr/icerik6/uluslararasi-koruma-cesitleri_409_546_548_icerik , Erişim Tarihi : 23 Ağustos 2016

17 Soyer Cenk, Suriyellilerin Türkiye’de Yaşadıkları Sorunlara Genel Bir Bakış , Sivil Toplum için Destek Vakfı, <http://www.siviltoplumdestek.org/single-post/2016/06/21/Suriyellilerin-Turkiyede-Yasadiklari-Sorunlara-Genel-Bir-Bakis> Erişim Tarihi : 30 Ağustos 2016

18 Resmi Gazete, Geçici Koruma Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf> Erişim Tarihi : 30 Ağustos 2016

19 A.g.e., Madde 26

20 MEB, Yabancılar Yönelik Eğitim - Öğretim Hizmetleri, Eylül 2014 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html Erişim Tarihi : 1 Eylül 2016

görülmektedir. Türkçe öğrenmek isteyen her sığınmacıya yönelik Türkçe eğitiminin verilmesi, mesleki eğitim almak isteyen yetişkinlere yönelik eğitim olanaklarının sağlanması gibi iyi uygulamaların politika düzeyinde gerçekleştirildiği görülmektedir.²¹

Türkiye’de Suriyeli çocuklar ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde devlet okullarından, kayıt oldukları il içerisinde yararlanabilmektedir. Okula kayıt işleminin gerçekleştirilebilmesi için, “yabancı tanıtma belgesi”ni bulundurma şartı ile Göç İdaresi’ne kayıt olma şartı aranmaktadır. Süreçte Yüksek Öğretim Kurumları bu kayıt prosedürleri dışında tutulmuş ve sadece Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) ile Türkçe bilme zorunluluğu istenilmiştir.²² Bunun yanı sıra, geçici koruma kimlik belgesine başvurunun yapıldığı fakat, belgenin temin edilemediği durumlarda öğrencilerin kayıt statüleri değiştirilmek üzere kayıt alınıp, okula kaydı “misafir” öğrenci olarak yapılmaktadır.²³

Türkiye’deki devlet okullarının yanı sıra, Suriyeli sığınmacı çocuklara ve gençlere yönelik, Geçici Eğitim Merkezleri açılmıştır. Bu geçici eğitim merkezlerinin kontrolü ve bu doğrultuda öğretmenlerin geçici eğitim merkezlerinde çalışması için gerekli atamaların ve görevlendirmelerin yapılması Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Geçici Eğitim Merkezleri’nin niteliğini tanımlarken, ülkelerine döndüklerinde veya bakanlığa bağlı herhangi bir devlet okulu veya özel okulda eğitimlerine devam etmek istediklerinde sene kaybını önleyici nitelikte olacağını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı Geçici Eğitim Merkezlerinde ortak bir eğitim müfredatının uygulanması amacıyla Bakanlık tarafından özel olarak belirlenecek çizelgeler ve ders programlarına uyulacağını belirtmektedir.²⁴

Türkiye’deki genel mevzuat ve yönetmeliklerden bahsedildikten sonra, okullaşma oranı ve eğitime erişim konusunda yaşanan aksaklıklar bahsedilecektir. Suriye’de savaştan önce ilkökul düzeyinde eğitime katılım oranı %99 olarak görülmektedir. Buna rağmen, ülke içinde ve ülke dışında 3 milyon Suriyeli çocuğun okul dışında kalması, kayıp kuşakların, eğitimsiz ve savunmasız genç ve yetişkin bir kuşağın oluşmasının göstermektedir.²⁵

Suriyeli sığınmacıların eğitim konusu hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, ailelerin çocuklarını okula göndermekte zorluk çekmeleri gibi nedenler, okul-

21 MEB, Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri, http://fethiye.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_10/02093016_scannedimage24.pdf, Erişim Tarihi: 1 Eylül 2016

22 MEB, Yabancılar Yönelik Eğitim - Öğretim Hizmetleri, Eylül 2014 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html

23 UNHCR, Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/sik_sorulan_sorular.pdf Erişim Tarihi: 1 Eylül 2016

24 MEB, Yabancılar Yönelik Eğitim - Öğretim Hizmetleri, Eylül 2014 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html Erişim Tarihi: 1 Eylül 2016

25 Emin Nur Müberra, Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi - Temel Eğitim Politikaları, SETA, Şubat 2016, s.11

laşma oranının Türkiye’de düşük olmasının temel nedenlerini oluşturmaktadır. Devlet okullarında verilen eğitimin Türkçe olması ve verilen eğitime paralel olarak Türkçe dil eğitiminin verilmiyor olması, okullaşmanın düşük düzeyde olmasının dil bariyerlerinden kaynaklı olduğunu da göstermektedir.

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların dönecekleri algısı, bu nedenle uzun vadeli eğitim politikalarının geliştirilmemiş olması hem sosyal uyum açısından, hem de okullaşma açısından tehlike arz etmektedir. Suriyeli sığınmacılar arasında Türkçe eğitimi almak isteyenlerin sayıca fazla olması ve Türkçe kurslarına ilginin yüksek düzeyde olması, uzun vadede sosyal uyumu destekleyici bir unsur olacaktır.²⁶

Suriyeli sığınmacılara sağlanan eğitim olanakları içerisinde, geçici eğitim merkezleri, devlet okulları, yaygın eğitim merkezleri ve STK’lar ve uluslararası kuruluşların yürüttüğü eğitim programları yer almaktadır.

Devlet Okulları

Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların doğrudan devlet okullarından yararlanabilmektedir. Daha öncede belirtildiği üzere, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de Türkçe eğitim veren devlet okullarından yararlanmalarının temel koşulu yabancı tanıtma belgesine sahip olmak, yani kayıt yaptırmış olmasıdır.

SETA tarafından yayımlanan “Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi – Temel Eğitim Politikaları” analizine göre, MEB’e bağlı özel ve resmi okullarda kayıt olmuş 2015 yılı itibarıyla, 55.360 Suriyeli, 11.515 Iraklı çocuk bulunmaktadır. Türkçe eğitim verilen devlet okullarına kayıt olan geçici koruma statüsüne sahip sığınmacı öğrenci sayısının her geçen yıl artması, MEB tarafından 2014 yılında yayımlanan genelgenin iyileştirici etkisi olduğunu göstermektedir. Suriyeli çocukların devlet okullarına katılımlarında herhangi bir engel bulunmamasına rağmen, geçici eğitim merkezlerini tercih etmektedirler.²⁷ Bunun nedeni, Devlet okullarında okumakta olan Suriyeli sığınmacı çocukların yaşadıkları sosyal uyum ve dil bariyerleri gibi nedenler olarak belirtilebilir.

Devlet okullarında Türkiye’deki müfredatın Türkçe olarak okutuluyor olması, Suriye’de ara sınıflardan Türkiye’ye gelerek, eğitimine devam etmeye çalışan bireylerin devlet okullarına dahil edilme süreçlerinde hem denklik hem de dil açısından sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Suriyeli sığınmacıların çoğunlukta bulunduğu Güneydoğu illerindeki okulların Suriyeli sığınmacıların bu illere varışları öncesindeki kapasitelerinin ve temel eğitim göstergelerinin (katılım düzeyi, öğrenci başına düşen öğretmen sayısı, sınıf başına öğrenci sayısı v.b.) düşük olduğu bilinmektedir.

26 Dişer Osman Bahadır, Federici Vittoria, Ferris Elizabeth, Karaca Sema, Kirişçi Kemal, Çarmıklı Elif Özmenek, Suriyeli Mülteciler Krizi Ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü, Kasım 2013, s.29

27 Emin Nur Müberra, Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi - Temel Eğitim Politikaları, SETA, Şubat 2016 , s.18

Suriyeli sığınmacıların varışlarıyla beraber kapasite sorunlarının artmasından dolayı, Suriyeli sığınmacılara yönelik eğitim hizmetlerinin pratikte işleminde engeller yaşanmaktadır.²⁸

Geçici Eğitim Merkezleri

Suriyeli sığınmacılara devlet okullarında sağlanan eğitim olanaklarının yanı sıra, eğitimden doğrudan faydalanmasını sağlamak amacıyla kurulan Geçici Eğitim merkezleri bulunmaktadır. Geçici eğitim Merkezlerindeki eğitim programları Arapça olarak yürütülmekte olup, MEB tarafından düzenlenmiş bir eğitim programı çerçevesinde müfredat uygulanmaktadır.

Suriyeli sığınmacılara yönelik Geçici Eğitim Merkezleriest, kamplarda ve şehir merkezlerinde bulunmaktadır. Geçici Eğitim Merkezlerinde okutulan materyaller ve müfredat Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Arapça olarak düzenlenmekte ve sağlanmaktadır. 2014'den bu yana, Milli Eğitim Bakanlığı kamp dışındaki Geçici Eğitim Merkezlerini de kayıt altına alarak ulusal eğitim çerçevesine dahil olmalarını amaçlamaktadır. Haziran 2015'te ilk kez Lise Yeterlilik ve Denklik Sınavı düzenlenmiş, Suriyeli ve Iraklı geçici koruma statüsüne sahip kişilerin denklik alarak, üniversite eğitimlerine devam etmesi sağlanmıştır.²⁹

2012/2013 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanan Suriye müfredatıyla birlikte, kamplarda ve kent merkezlerinde bulunan okullarda Suriyeli gönüllü öğretmenlerin de görev almasının önü açılmıştır. Bu bağlamda, kamplarda eğitim veren personel Suriyeli öğretmenlerin ve eğitim personelinin yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından istihdam edilen Türk öğretmenlerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin yeterliliklerine veya insani kaynaklara yönelik herhangi detaylı bir profil çalışması bulunmamakla beraber, kamplarda bulunan 3,650 Suriyeli öğretmenin bulunduğu öngörülmektedir.³⁰ Kamplarda bulunan geçici eğitim merkezlerinden 78.707 okuma çağında bulunan Suriyeli sığınmacının yararlandığı görülmektedir.³¹

Tablo.3.Kamplardaki eğitim olanakları ve düzeylerine göre öğrenci sayıları

Derslik	Öğrenci Sayısı				
	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
1.211	6.857	42.491	20.051	9.308	78.707

28 Human Rights Watch, PREVENTING A LOST GENERATION: TURKEY "When I Picture My Future, I See Nothing" Barriers to Education for Syrian Refugee Children in Turkey, Human Rights Watch, Kasım 2015

29 a.g.e.

30 UNICEF, Curriculum, Accreditation and Certification for Syrian Children in Syria, Turkey, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt, March 2015, http://www.oosci-mena.org/uploads/1/wysiwyg/150527_CAC_for_Syrian_children_report_final.pdf Erişim Tarihi : 10 Ekim 2016

31 AFAD, Afet Raporu – Suriye / Giriş , <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris> - Erişim Tarihi : 10 Ekim 2016

Eğitim-öğretim yılı sonunda çocukların okula katılımlarını ve okulu başarılı bir şekilde bitirdiklerine dair notları gösterilen belge verilmektedir. Bu belge, çocukların diğer eğitim kurumlarında eğitim hayatlarına devam etmelerine ve yükseköğretime dahil olmalarını sağlamaktadır. Suriyeli sığınmacıların kayıt sürecinde hangi sınıftan başlayacaklarına İl Milli Eğitim merkezleri tarafından kurulan İl Milli Eğitim komisyonları karar vermektedir. Eğer geçmiş eğitim seviyesini belgeleyebilecekleri herhangi bir belge yok ise, İl Eğitim Komisyonu, sözlü mülakat ve bilgilerini ölçmek için kısa bir yazılı test düzenleyebilmektedir.³²

Yaygın Eğitim Merkezleri ve STK'ların sağladığı olanaklar

STK'lar ve Halk Eğitim Merkezleri ve diğer eğitim kurumları; Türkçe Eğitiminden, mesleki beceri eğitimlerine varan farklı şekillerde toplum merkezleri bünyesinde veya Milli Eğitim Bakanlığı'yla ilgili protokoller çerçevesinde Suriyeli sığınmacılara yönelik eğitim hizmeti sunmaktadır. Suriyeli sığınmacıların Halk Eğitim Merkezlerinden yararlanması için herhangi bir ücret ödemelerine gerek olmayıp, Halk Eğitim Merkezinde talep sonucunda açılan kurslara katılabilirler.³³

Geçici Barınma Merkezlerinde bulunan Suriyeli sığınmacılara yönelik açılan yetişkin kursları ise; "Kuran-ı Kerim Kursu", "Türkçe-Okuma Yazma Eğitimi", "Kuaförlük", "Biçki ve Dikiş Nakış", "Bilgisayar", "El Sanatları" ve diğer kurslardan oluşmaktadır. Bu kurslardan memnuniyet durumunun yüksek düzeyde olduğu AFAD tarafından yapılan "Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar" araştırmasıC çerçevesinde belirtilmiştir.³⁴ Kurslar halen devam etmekte olup, AFAD tarafından sağlanan veriye göre, Ağustos 2016 itibarıyla devam eden 298 kurs bulunmakta ve bu kurslara devam eden 13.986 kursiyer bulunmaktadır. AFAD tarafından bu kursların açılmasından bu yana geçen süre zarfında ise, tamamlanan 2.036 kurs bulunmakta ve bu kurslardan yararlanmış, 61.749 Suriyeli sığınmacı birey bulunmaktadır.³⁵

Halk Eğitim Merkezlerinde genellikle mesleki becerileri destekleyici eğitimler Türkçe olarak sunulduğu için Suriyeli sığınmacıların katılımlarında zorluklar yaşandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, bölge illerde Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen mesleki eğitim kurslarına paralel olarak Türkçe eğitiminin gerçekleştirilmesi, bireylerin Türkiye'de iş hayatına ve istihdama katılımını artırıcı uygulamalar olduğunun bir başka göstergesidir. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından Harran Kaymakamlığı, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği ortaklığında düzenlenen kurslara toplamda 250 sığınmacı katılmış

32 UNHCR, Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/sik_sorulan_sorular.pdf Erişim Tarihi : 1 Eylül 2016

33 Mülteci Hakları Merkezi Derneği, Suriye'den Gelen Sığınmacılar ve Eğitim Hakkı Sorular ve Yanıtlar, http://www.mhd.org.tr/assets/tp_edu_tr.pdf, Erişim Tarihi : 1 Eylül 2016

34 AFAD, Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar 2013 : Saha Araştırması Sonuçları , AFAD 2013, s.53

35 AFAD, Afet Raporu – Suriye / Giriş , <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris> - Erişim Tarihi : 10 Ekim 2016

ve mesleki becerilerini bu bağlamda geliştirmişlerdir.³⁶ Bu program kapsamında MEB onaylı sertifika verilebiliyor olması bireylerin istihdam edilebilirliğini artırıcı bir uygulama olarak görülebilir.

Bunun yanı sıra, STK'ların yaptığı eğitim çalışmaları bölgede yaygın eğitim kapsamında farklı alanlardaki boşlukları doldurduğu görülmektedir. Bu bağlamda, STK'ların bölgede yaptığı çalışmalardan kısa örnekler vermek STK'ların sunduğu eğitim hizmetleri hakkında kısa bir çerçeve oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. STK'lar tarafından birçok yapılan uygulama olmasına karşın, kısa bir çerçeve oluşturması açısından sadece RET International ve Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı'nın yaptığı örnekler ele alınmıştır.

RET International Suriyeli çocuklara ve gençlere, iletişimi kolaylaştırmak ve Türkiye'deki eğitim sistemine uyumu ve erişimi sağlamak amacıyla Türkçe dil kursları sağlamaktadır. Bu bağlamda, sığınmacıların okula erişimlerini arttırmak ve yeterli dil yetkinliğini sağlamak için tasarlanmış (A1 seviyesi'nden C1 seviyesine) kadar farklı seviyelerde dil kursları sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, RET International Suriyeli sığınmacılar arasında ve Türk gençleri arasında sosyal uyumu destekleyici barış eğitimleri ve toplumsal uyum eğitimleri düzenlemeye devam etmekte olup, toplumsal cinsiyet konusunda da çalışmalar yürütmektedir.

Bu bağlamda, bir başka örnek ise International Blue Crescent Foundation (IBC – Uluslararası Mavi Hilal Vakfı) şu ana kadar Gaziantep ve Kilis'te 10000 Suriyeli öğrenciyi ve 370 Suriyeli öğretmeni 12 geçici eğitim merkezi kapsamında desteklemektedir. Çocukların geçici eğitim merkezinde aldıkları eğitimin yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığıyla yapılan protokol çerçevesinde psiko-sosyal destek ve kültürel aktiviteler düzenlemekte olup, 2016 öğretim yılının başında Suriyeli çocuklara okul kitleri ve eğitim materyali desteği sağlamıştır.³⁷ Aynı zamanda, Kilis'te bulunan ve Mavi Hilal tarafından desteklenen eğitim merkezlerinde yaz sürecinde düzenlenen yaz okullarıyla öğrencilerin hem sosyalleşmesine hem de, hobi edinmesine olanak sağlanmaya çalışılmıştır.³⁸

36 International Labour Organization, ILO saha çalışmaları kapsamında Suriyeli mülteciler mesleki eğitim sertifikalarını aldı, http://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_473289/lang-tr/index.htm Erişim Tarihi : 18 Ekim 2016

37 IBC, By The New Education Term Ibc Distributed School Kits And Educational Materials To Syrian Students <https://ibc.org.tr/en/sayfa.php?d=haber&icerik=250&sayfa=detay&baslik=BY-THE-NEW-EDUCATION-TERM-IBC-DISTRIBUTED-SCHOOL-KITS-AND-EDUCATIONAL-MATERIALS-TO-SYRIAN-STUDENTS> Erişim tarihi : 18 Ekim 2016

38 IBC, Kilis Temporary Education Centers Started New Term With Ibc Support, <https://ibc.org.tr/en/sayfa.php?d=haber&icerik=253&sayfa=detay&baslik=KILIS-TEMPORARY-EDUCATION-CENTERS-STARTED-NEW-TERM-WITH-IBC-SUPPORT> Erişim tarihi : 18 Ekim 2016

Yüksek Öğretim

Türkiye’de yüksek öğrenim görmek isteyen Suriyeli sığınmacılara yönelik düzenlemelere bakıldığında ise, diğer Yabancı öğrencilere uygulanan uygulamalarla farklılık göstermediği görülmektedir. Türkiye’de okumak isteyen yabancı öğrencilerin üniversitelerin özerk düzenlediği YÖS’ü başarıyla geçtiğini belgelemesi gerekmektedir.³⁹ Burs almak isteyen Suriyeli öğrenciler için birçok fırsat bulunmaktadır.

Türkiye devletinin verdiği burslara www.turkiyeburslari.gov.tr adresinden ulaşabildiği gibi, başvuru koşulları tamamıyla yerine getirilse de, başvuruda Suriyelilere doğrudan bir kontenjan ayrılmadığından ve başvurular dünya çapındaki yabancı öğrencilere açık olduğundan, burs başvuruları rekabetçi bir seçim süreci sonunda sonuçlanmaktadır. Suriyeli öğrencilere Türkiye kapsamında verilen bursların yürütülmesi ve uygulanması “T.C. Başbakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı” tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de Suriyeli öğrencilerin doğrudan başvurabilecekleri Türkiye devleti tarafından verilen sadece “Harran Burs Programı” bulunmaktadır.⁴⁰ BMMYK da DAFI burs programı ile Türk üniversitelerinde okumak için sınırlı sayıda burs verilmektedir. DAFI burs programı kapsamında Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların hem Türkiye’deki üniversitelerde okumalarına hem de AB ve diğer ülkelerdeki üniversitelerine okumalarına olanak sağlanmaktadır. DAFI Burs programının kaynağı Almanya Hükümeti tarafından sağlanmaktadır. BMMYK tarafından Türkiye’deki Suriyeli öğrencilere 2016-2017 öğretim yılında 1000 burs sağlanacağı belirtilmiştir.⁴¹

Çalışma Hakkı

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların çalışma izinleri geçici koruma yönetmeliği çerçevesinde belirlenmiştir. Geçici Koruma sağlanan Suriyelilerin geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni alabilmektedir. Suriyeli sığınmacıların çalışma izni başvuruları işverenler tarafından yapılmaktadır. Mevsimlik tarım veya hayvancılık işleri ise, geçici koruma yönetmeliği kapsamında muaf tutulmaktadır.

Çalışma iznin değerlendirmesi ise, meslek gruplarına göre farklı bakanlıklar tarafından gerçekleştirilmektedir. Diplomaların ve mesleki yeterlik belgelerinin denkliğinin onaylanması için, sağlık ve eğitim konusunda ilgili bakanlıklardan başvuru öncesinde ön izin alınması gerekmektedir. Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücret altında ücret ödenemez hükmü, mevsimlik tarım ve hayvancılık gibi çalışma izninden muaf işlerde doğrudan belirtilmemiş olup, bunu denetleyecek bir me-

39 UNHCR, Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/sik_sorulan_sorular.pdf Erişim Tarihi : 1 Eylül 2016

40 T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Burs Programları – Türkiye Bursları, <http://www.turkiyeburslari.gov.tr/turkiye-burslari/burs-programlari/>, Erişim Tarihi : 15 Ekim 2016

41 UNHCR, For Syrian refugees in Turkey the DAFI scholarships provide both an education and hope, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/dafi_story_hq.pdf Erişim Tarihi : 16 Ekim 2016

kanizmanın olmadığı görülmektedir. İnsani yardım alanında çalışan Dernekler, Vakıflar ve kar amacı gütmeyen diğer kuruluşlarda Suriyeli sığınmacıların çalışma izinleri İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.⁴²

Bu iyi uygulamaların dışında, tamamıyla bir kuruluştaki bütün çalışanların Suriyeli sığınmacılardan oluşması önlenmiştir. Suriyeli sığınmacıları çalıştıran işletme, dernek vb. gibi özel işletmelerde çalışan Türk vatandaşı sayısının en fazla %10'unun Suriyeli sığınmacı veya yabancı çalışan olabileceği belirtilmiştir. Fakat bu kotanın, eğer işveren tarafından, iş yerinin bulunduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü'nden, izin başvurusu yaptığı tarihten 4 haftalık bir süre içerisinde yabancıların çalıştırılacağı işi yapacak aynı nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığı durumlarda, uygulanmayacağı belirtilmiştir.⁴³

42 Resmi Gazete, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160115-23.pdf>, Erişim Tarihi : 20 Ekim 2016

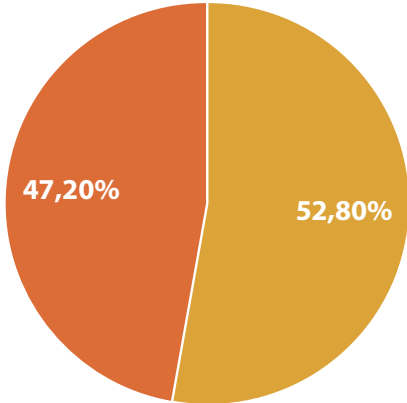
43 İş Kanunu, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik Yayımlandı - iskanunu.com, <http://iskanunu.com/haberler/2635-gecici-koruma-saglanan-yabancilarin-calisma-izinlerine-dair-yonetmelik-yayimlandi/> Erişim Tarihi : 15 Ekim 2016

Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Genel Durumu

Türkiye'deki genel durum hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, bu bölümde araştırmanın bulguları paylaşılacaktır. Araştırmanın yorumlanması ve daha güvenilir olması açısından, anket çalışmasının Şanlıurfa'nın merkez ilçelerinde bulunan toplum merkezlerinde, Şanlıurfa merkezinde bulunan Suriyelilerin yoğunlukta bulunduğu alanlarda ve yerel paydaşların destekleriyle hane ziyaretleri yapılarak yapıldığını belirtmekte fayda vardır. Araştırmanın bu bağlamda değerlendirilmesi doğru olacaktır. Aynı zamanda, araştırma örnekleminin yereldeki tüm unsurları büyük oranda barındırdığı görülebilir.

Demografik Bilgiler

Grafik.2. Cinsiyet Dağılımı

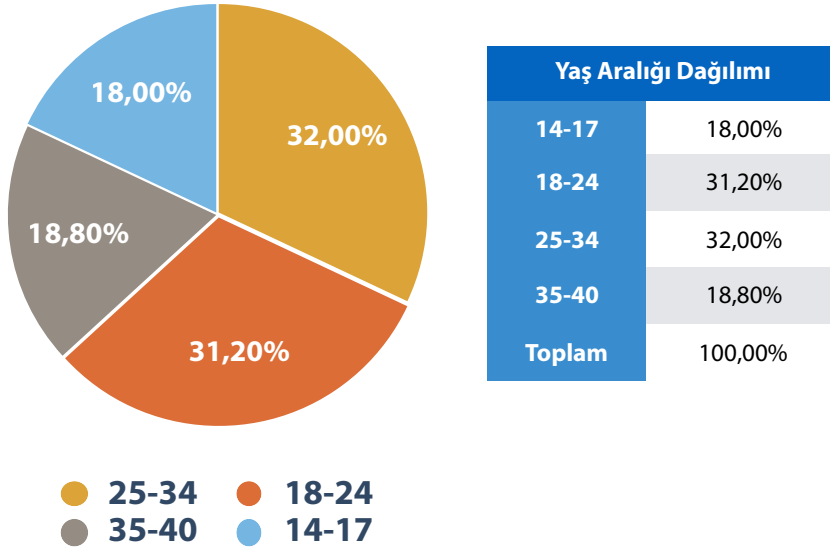

● Kadın

● Erkek

Cinsiyet	
Erkek	47,20%
Kadın	52,80%
Toplam	100,00%

Anket çalışması sonucunda ortaya çıkan verilere göre, Suriyeli sığınmacıların cinsiyet dağılımları % 47,20 erkek, % 52,80 kadın olduğu görülmektedir. Toplamda 750 kişiyle yapılan ankette, 354 erkek ve 396 kadın ile görüşülmüştür.

Grafik.3. Yaş Aralığı Dağılımı

Yaş dağılımına bakıldığında ise, anketi cevaplayanların % 18'inin 14-17 yaş aralığında, % 31,20'sinin 18-24 yaş aralığında, % 32'sinin 25-34 yaş aralığında, % 18,80'inin ise 35-40 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

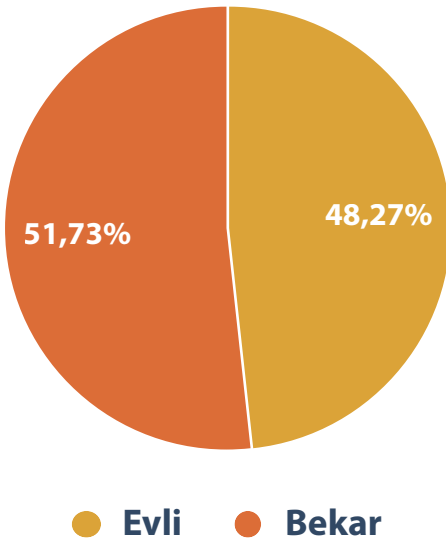
Anketi cevaplayanların yaş aralıkları ve cinsiyet durumlarına bakıldığında, büyük bir çoğunluğunun 18-34 yaş arasındaki kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo.4. Cinsiyet - Yaş Aralığı

Cinsiyet - Yaş Aralığı		
	Erkek	Kadın
14-17	6,93%	11,07%
18-24	13,07%	18,13%
25-34	16,80%	15,20%
35-40	10,40%	8,40%

Daha önce araştırmanın ilk bölümünde görüldüğü üzere, Türkiye genelindeki cinsiyet dağılımı açısından araştırmanın bulgularıyla büyük farklılık olmadığı gözlemlenmektedir. Cinsiyet ve yaş dağılımının yanı sıra, araştırma sırasında medeni hal durumu da ankette sorulmuştur. Süreçte, sığınmacıların savaş sırasında yaşadıkları travma göze alınarak, medeni durumunun evli ve bekar olarak sorulması uygun görülmüştür.

Grafik.4. Medeni Hal

Medeni Hal	
Bekar	51,73%
Evli	48,27%
Toplam	100,00%

Anketi cevaplayanların medeni durumlarına bakıldığında ise, %51,73'ünün bekar, % 48,27'sinin ise evli olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, medeni hal ve cinsiyet durumu karşılaştırıldığında, anketi cevaplayan erkeklerin % 46,89'u evli, % 53,11'i bekar olduğunu belirtmiş, kadınların ise % 56,06'sı evli, % 43,94'ü bekar olduğunu belirtmiştir.

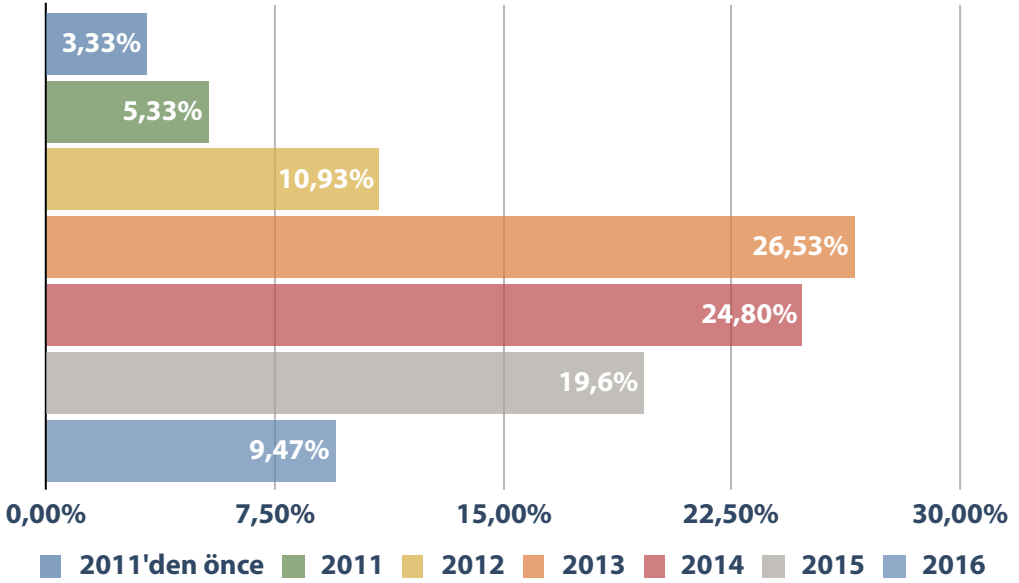
Tablo.5. Medeni Hal ve Yaş

Medeni Hal - Yaş		
	Bekar	Evli
14-17	16,13%	1,87%
18-24	24,27%	6,93%
25-34	9,73%	22,27%
35-40	1,60%	17,20%

Medeni Hal ve yaş durumu karşılaştırıldığında, anketi cevaplayan 14-17 yaş aralığındaki Suriyeli sığınmacıların %1,87 oranında evli cevabını vermesi, çocuk evliliğinin az da olsa var olduğunu ve halen ilgilenilmesi gereken bir konu olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'ye geliş tarihlerine bakıldığında genel olarak göç sonrasında bölgede yerleşik olan nüfusun Suriye'de yaşanan olaylara paralel olarak göç ettiği görülmektedir.

Grafik.5. Türkiye'ye geliş yılı

Senelerine göre, anketi cevaplayanların % 3,33'ü 2011'den önce Türkiye'ye vardığını belirtmiştir. Savaşın ve toplumsal olayların başladığı 2011 ve sonrasında ise, sırasıyla % 5,33 2011 yılında, % 10,93 2012 yılında, % 26,53 2013 yılında, % 24,80 2014 yılında, % 19,60 2015 yılında ve % 9,47'sinde 2016 yılında Türkiye'ye geldiği görülmektedir.

Tablo.6. Türkiye'ye geliş yılı

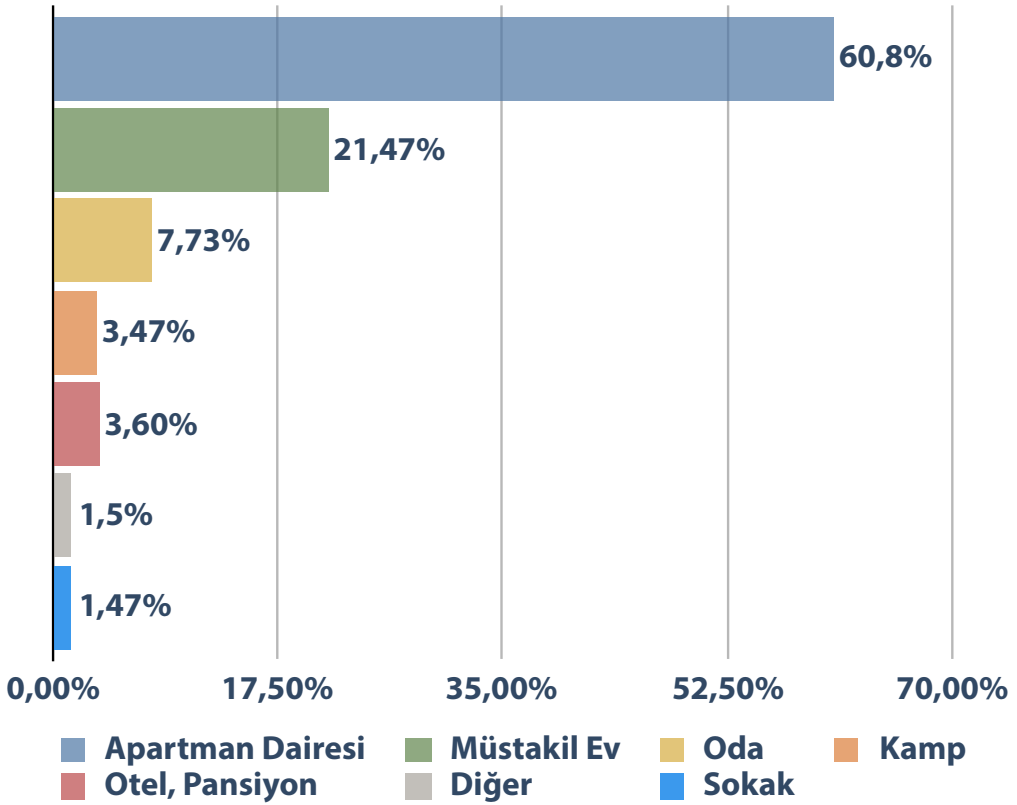
Türkiye'ye Geliş Yılı	
2011	5,33%
2012	10,93%
2013	26,53%
2014	24,80%
2015	19,60%
2016	9,47%
2011'den önce	3,33%
Toplam	100,00%

Anketi cevaplayanlar arasında büyük bir çoğunluğunun Türkiye'ye Suriye'deki iç savaşın yıkıcı boyutlara ulaştığı 2013-2015 yılları arasında vardığı görülmektedir. Şanlıurfa'nın bir sınır kenti olması ve bölgede Suriyeli nüfusla senelerdir ticaret yapılmasından, akrabalık ilişkilerinin bulunmasından ve karşılıklı göçün olmasından dolayı, anket çalışması sürecinde yapılan anketlerde, 2011'den önce Türkiye'ye varan bireylerde değerlendirmeye alınmıştır.

Yaşam Koşulları

Yaşam koşulları ele alındığında, anketi cevaplayanların büyük bir çoğunluğunun temel barınma ihtiyacını karşıladığı görülmektedir. Apartman dairesi ve müstakil evlerde barındığını söyleyen bireylerin büyük bir çoğunluğunun yapılan anket görüşmeleri sırasında apartman dairesinde ve müstakil evlerde barınan bireylerin bir kaç aile ile barındığını belirttiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, bireylerin barınma sorununu temelde çözmüş olsa da yaşam koşullarının iyi olmadığı ve özel hayatın gizliliği olgusunun olmadığı bir başka göstergesidir.

Grafik.6.Konaklama Tipi

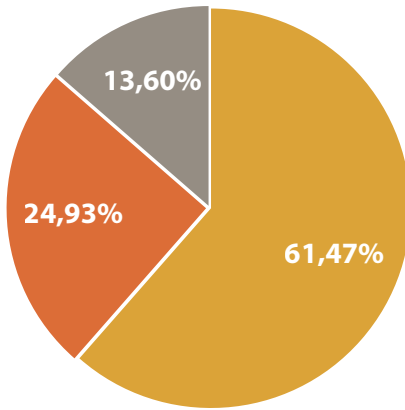
Suriyeli sığınmacıların % 60,8'inin apartman dairesinde ve % 21,47'sinin ise müstakil evde konakladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, % 7,73'ünün odada, % 3,60'ının otel veya pansiyon benzeri konaklama imkanlarında, % 3,47'sinin kamp ve % 1,47'sinin sokak ve diğer konaklama imkanlarında barındığı görülmektedir.

Tablo.7. Barınma Tipi

Barınma Tipi	
Apartman Dairesi	60,80%
Diğer	1,47%
Kamp	3,47%
Müstakil Ev	21,47%
Oda	7,73%
Otel, Pansiyon	3,60%
Sokak	1,47%
Toplam	100,00%

Suriyeli sığınmacılarla alakalı eğitim politikalarının şekillenmesinde etkileyici bir diğer unsur, Suriyeli sığınmacıların savaş sonrasında geri dönüp dönmeme durumudur. “Suriye’deki savaş bittikten sonra geri dönmeyi düşünüyor musunuz?” sorusuna, anketi cevaplayan Suriyeli sığınmacıların % 61,47’si “Evet”, % 24,93’ü “Hayır” ve % 13,60’sı “Kararsızım” yanıtını vermiştir.

Grafik.7.Geri dönme yönünde eğilim

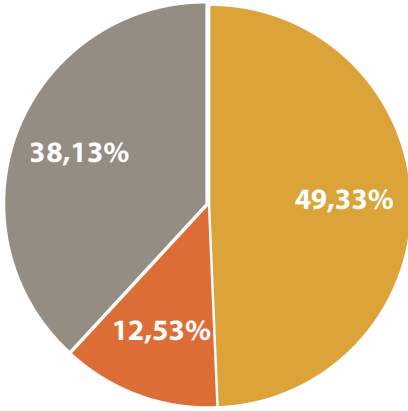
● Evet ● Hayır ● Kararsızım

Bu doğrultuda, Şanlıurfa yerelindeki şehir merkezinde yaşayan sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun savaş sonrasında geri dönmeyi planladıkları görülmektedir. Geri dönmeyi planlayanların çoğunluğun Suriye müfredatında eğitim almayı istemesi ve Arapça olarak eğitim almak istemesi, bireylerin geri döndüklerinde ülkedeki eğitimlerine devam etmek istediklerinin bir başka göstergesidir.

Geri dönme durumunun yanı sıra, Şanlıurfa’dan Suriyelilerin ayrılıp, ayrılma Şanlıurfa’da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016

isteklerini sorgulamak amacıyla sorulan “Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehre taşınmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar üzerinden anketi cevaplayanların Şanlıurfa yerelini tercih ettikleri ve gitmeyi düşünmediklerini göstermektedir.

Grafik.8.Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehre taşınmayı düşünme durumu

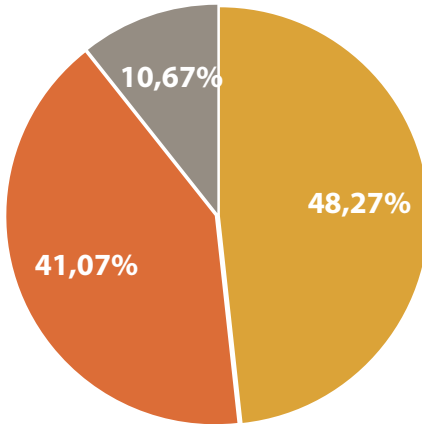

Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehre taşınmayı düşünme durumu	
Evet	38,13%
Hayır	49,33%
Kararsızım	12,53%
Toplam	100,00%

● Hayır ● Kararsızım ● Evet

“Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehre taşınmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap verenlerin % 38,13’ü “Evet”, % 49,33’ü “Hayır” ve % 12,53’ü de “Kararsızım” cevabını vermiştir.

Grafik.9 Üçüncü bir ülkeye (Türkiye dışında) gitme durumu

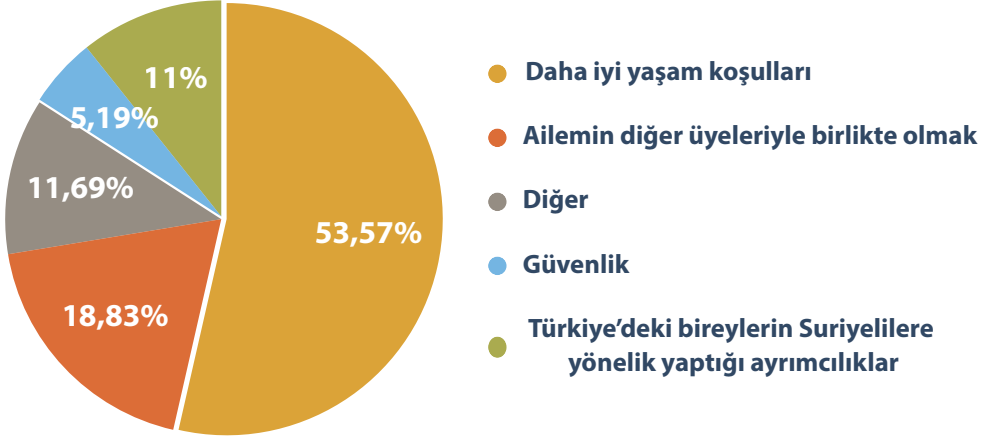
İmkanınız olsa Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmeyi düşünüp müydünüz?	
Evet	41,07%
Hayır	48,27%
Kararsızım	10,67%
Toplam	100,00%

● Hayır ● Evet ● Kararsızım

Avrupa’ya yasal olmayan yollarla giden sığınmacıların; Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Mardin gibi sınır şehirlerine yerleştikten sonra veya bir süre bu şehirlerde barındıktan sonra mobilize oldukları algısı üzerinden, “İmkanınız olsa Türkiye dışında

bir başka ülkeye gitmeyi düşünür müydünüz?” sorusu sormak gereklilik arz etmiştir. Suriyeli sığınmacıların verdikleri cevaplar ise geri dönme durumu ile ilintili olarak farklılık yaratmaktadır. “İmkanınız olsa Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmeyi düşünür müydünüz?” sorusuna “Evet” diyenlerin % 41,07, “Hayır” diyenlerin % 48,27, “Kararsızım” diyenlerin ise 10,67 olduğu görülmektedir.

Grafik.10.Başka ülkeye gitmek isteyen bireylerin gitme nedenleri

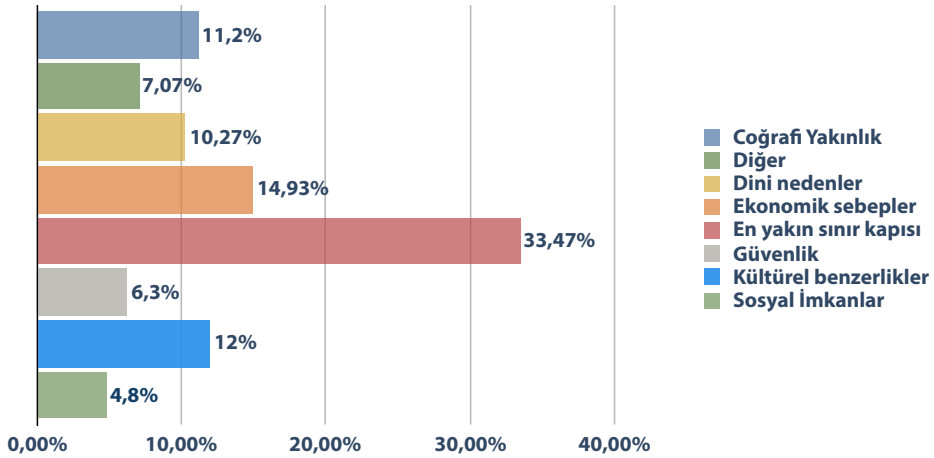

Evet diyen bireylerin imkan durumlarına göre, Türkiye dışındaki başka bir ülkeye gitme nedenleri sorulduğunda, % 53,57'sinin daha iyi yaşam koşulları için, % 18,83'ü ailesinin diğer üyeleriyle birlikte olma isteğinden dolayı, % 10,71'inin Türkiye'deki bireylerin Suriyelilere yönelik yaptığı ayrımcılıklardan dolayı, % 5,19'unun ise Güvenlik sebebiyle, % 11,69'unun ise diğer nedenlerden dolayı imkanları dahilinde Türkiye dışında 3. bir ülkeye gitme istekleri olduğu görülmüştür.

Belirtilen nedenlerden yola çıkarak, Şanlıurfa yerelinde bulunan Suriyeli sığınmacılar özelinde, güvenliğin yurtdışına gitmek için bir öncelikli sebep olmadığı görülmüştür. Anket çalışmasının 2016 yılında yapıldığına dikkat çekmekte fayda vardır, sığınmacıların “Ailemin diğer üyeleriyle birlikte olmak” cevabı, anketi cevaplayan Suriyeli sığınmacıların ailelerinin Türkiye dışındaki 3. ülkelerde bulunduğunun bir başka göstergesidir.

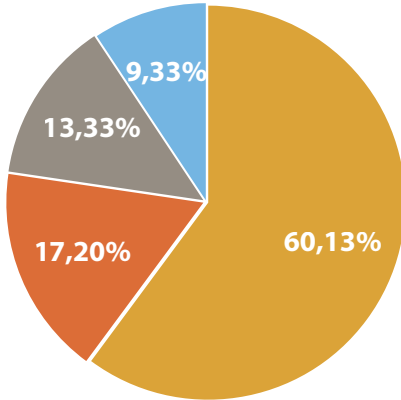
Yaşam koşulları açısından ele alındığında, sığınmacıların Türkiye'deki koşullarından memnun olmadıklarını görülmekte ve 3. Bir ülkeye gitme isteğinin yaşam koşullarını iyileştireceği algısı görülmektedir.

Grafik.11.Türkiye'yi seçme nedeni

Türkiye'yi seçme nedenlerine bakıldığında, en öne çıkan nedenlerin coğrafi yakınlık, en yakın sınır kapısı ve ekonomik sebepler olduğu görülmüş ve bunu kültürel benzerlikler ve dini nedenler takip etmektedir. Suriyeli sığınmacıların Şanlıurfa özelinde, diğer bölgelere nazaran bölgede zorluk çekmemesinin bir diğer nedeni; savaş öncesinde süregelen ticaret ve akrabalık ilişkileri, kültürel benzerlikler ve yaşam biçiminin benzer olmasıdır.

Grafik.12. Suriye'de yaşadığı şehir tipi

Yaşadığı şehir tipi	
İlçe Merkezi	17,20%
Kasaba	13,33%
Köy	9,33%
Şehir	60,13%
Toplam	100%

● Şehir ● İlçe Merkezi ● Kasaba ● Köy

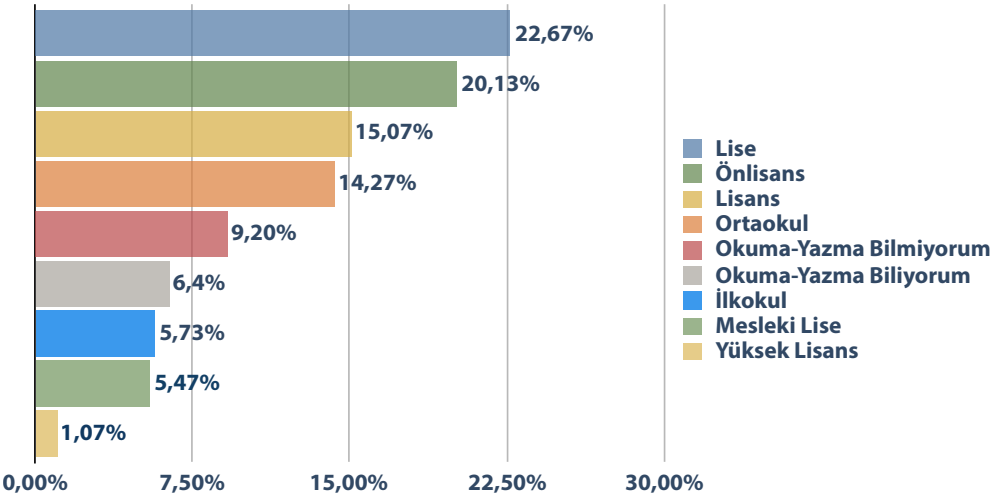
Son olarak yaşam koşulları bakımından, Suriyeli sığınmacıların Suriye'deki hangi şehirlerden geldiklerinden ziyade, hangi şehir tiplerinden geldikleri olgusu araştırmayı oluşturmuştur. Bu bağlamda, anketi cevaplayanlara sorulan "Suriye'de yaşadığınız şehir tipini belirtiniz." Sorusunun seçenekleri üzerinden anketi cevaplayanların büyük bir çoğunluğun Şehir merkezinde yaşadıkları görülmektedir. Bunu, sırasıyla ilçe merkezi, kasaba ve köy takip etmektedir.

Eğitim Seviyeleri

Araştırma çalışması yapılırken, Şanlıurfa ilinde sivil toplum kuruluşların ve bölgede bulunan kamu kurum ve kuruluşların eğitim hizmetlerinden doğrudan ya da dolaylı olarak dahil olmuş bireylerle birlikte çalışmanın yürütülmüş olduğunu belirtmekte fayda vardır. Araştırmanın bu çerçevede okunması ve değerlendirilmesi gerekmekte, bölgedeki eğitim faaliyetlerine katılmış büyük bir çoğunluğu araştırmanın yapıldığı saha itibariyle örnekleminde barındırdığı görülmektedir.

Şanlıurfa özelinde Kamu ve STK'ların eğitim süreçlerine dahil olan Suriyeli sığınmacıların eğitim durumlarına bakıldığında ise, büyük bir çoğunluğun ön-lisans veya lise mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla, lisans ve ortaokul mezunları takip etmektedir. Bu durumun, yereldeki tüm Suriyeli nüfusu yansıtmadığını belirtmekte yarar vardır, anket çalışmasının yerelde toplum merkezlerinden ve STK'ların hizmetlerinden yararlanan kitleyle birlikte yapılması, bu sonucun ortaya çıkmasının nedeni olarak ele alınabilir.

Grafik.13.Eğitim Durumu

Toplumsal cinsiyet ve yaş ile birlikte, eğitim durumunu irdelemekte yarar vardır. Kadınlardaki eğitime katılım oranı ve erkeklerdeki eğitime katılım oranı Suriye özelinde bakıldığında ilköğretim düzeyinde ve lise düzeyinde büyük bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

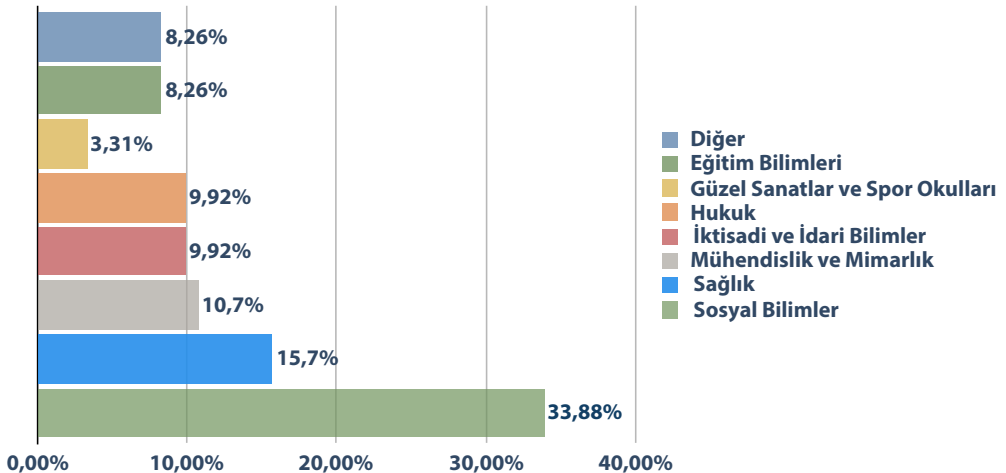
Yaş durumuna bakıldığında, en fazla lisans mezunu olanların 25-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; Lisans mezunlarının Türkiye'deki istihdam olanaklarına yönlendirilerek, bölgede istihdama katılmasının ailelerinin ekonomisine katkı sağlayacakları söylenilebilir.

Tablo.8.Cinsiyet - Eğitim Durumu Karşılaştırması

Cinsiyet - Eğitim Durumu		
	Erkek	Kadın
İlkokul	2,40%	3,33%
Lisans	6,93%	8,13%
Lise	8,80%	13,87%
Mesleki Lise	3,20%	2,27%
Okuma – Yazma Biliyorum	3,73%	2,67%
Okuma – Yazma Bilmiyorum	5,60%	3,60%
Ortaokul	5,60%	8,67%
Önlisans (Yüksek okul)	10,13%	10,00%
Yüksek Lisans ve üzeri	0,80%	0,27%

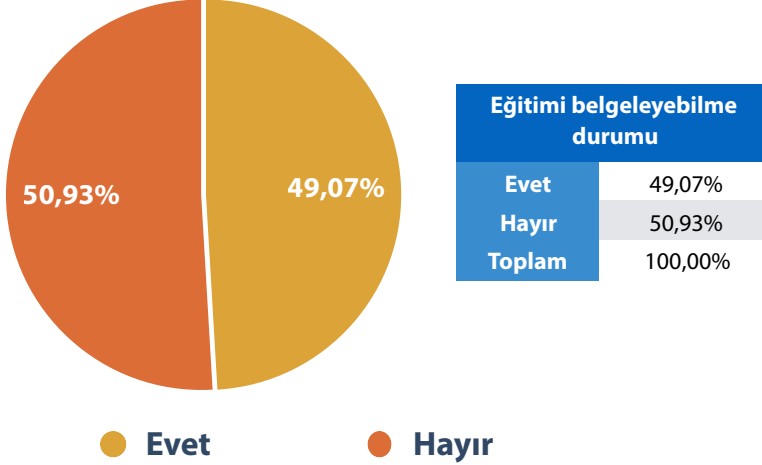
Suriyeli sığınmacıların lisans eğitimi aldıkları alanların bölgedeki istihdam olanaklarına yönelik değerlendirilmesi başka bir araştırmanın konusu olsa da, Suriyeli sığınmacıların hangi alanlardan geldiklerine de araştırma içerisinde yer verilmiştir. Büyük bir çoğunluğun mühendislik, sosyal bilimler ve sağlık alanlarında lisans eğitimi almış bireyler olduğundan hareketle, Suriyeli sığınmacıların bölgede istihdam edilmesinin, sağlık ve sosyal hizmetlerin sağlanmasında dil bariyerlerinden kaynaklanan sorunların çözümüne katkı sağlayacağı açıktır. Bölgedeki mühendislik, sosyal bilimler ve sağlık alanında eğitilmiş Suriyeli sığınmacılara ulaşarak, sertifikasyonlarının yapılması ve istihdam edilmeleri, bölgede verilen hizmetlerin kalitesini artıracak ve aksaklıkların yaşanmasının önüne geçilecektir.

Grafik.14.Üniversite Eğitimi Aldığı Alan

Anketi cevaplayanların %49,07'si aldığı eğitimi kanıtlayacak herhangi bir belgeye sahip olmadığını beyan etmiştir. Ek olarak; araştırma sürecinde gerçekleştirilen çalıştayın raporunda da görülebileceği üzere, Suriyelilerin eğitim ve istihdam süreçlerinde en fazla öne çıkan konu Suriyeli sığınmacıların Suriye'de edindiği yeterlilikleri belgeleyebilecek sertifika, diploma veya transkript gibi belgelerin olmayışdır.

Grafik.15.Eğitimi Kanıtlayıcı Belgeye Sahip Olma Durumu

Bu durum Suriyeli sığınmacıların, yüksek öğretim ve sonrası düzeyinde Suriye'de edindikleri eğitimi Türkiye'de belgeleyerek, Türkiye'deki eğitim kurumlarına yerleşmelerinde ve istihdam edilmeleri sürecinde sıkıntıların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu doğrultuda yeni çözüm önerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

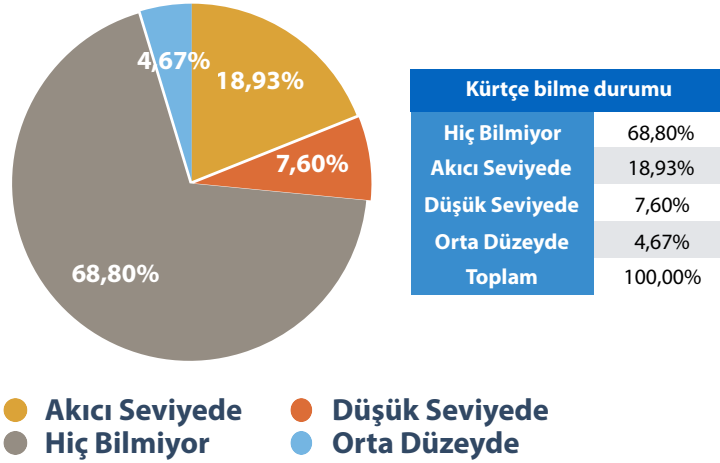
Tablo.9.Eğitimi Kanıtlayacak Belgeye Sahip Olma Durumu ve Eğitim Düzeyi Karşılaştırması

Eğitimi kanıtlama - eğitim düzeyi		
	Evet	Hayır
İlkokul	16,28%	83,72%
Lisans	84,96%	15,04%
Lise	41,76%	58,24%
Mesleki Lise	56,10%	43,90%
Ortaokul	18,69%	81,31%
Önlisans (Yüksek okul)	74,83%	25,17%
Yüksek Lisans ve üzeri	50,00%	50,00%

Sığınmacıların istihdam edilmelerinin önündeki engellerden birinin de sertifika eksikliği olduğu olgusu üzerinden, lisans, mesleki lise, ön lisans mezunlarının karşılaştırmalı olarak geçmiş deneyimlerine dair belge sahip olma durumu ve olmama durumunu değerlendirmekte fayda vardır. Bu doğrultuda, lisans eğitimi alanların % 25,17'sinin, mesleki lise eğitimi alanların % 43,90'ının, ön lisans eğitimi alanların ise, % 27,17'sinin sertifika sahibi olmadığı görülmektedir.

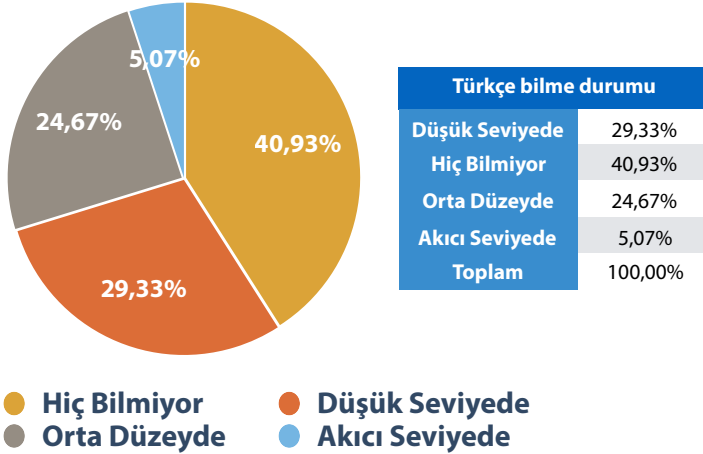
Suriyeli sığınmacıların dil becerileri kapsamında Suriye coğrafyasında anadil olarak konuşulan Arapçanın bilinme durumuna ve Fransızca, İngilizce ve Türkçe yabancı dillerini bilme durumuna bakılmıştır. Süreçte görüşülen 750 kişinin, % 94,67'sinin Arapçayı akıcı veya anadil seviyesinde konuşabildiği görülmektedir.

Grafik.16.Kürtçe bilme durumu

Bunu 2. Anadil olarak konuşulan Kürtçe takip etmekte ve anketi cevaplayanların % 18'i Kürtçeyi anadil veya akıcı seviyede konuştuğunu belirtmiştir. Bu bölgede Kürtçe konuşulan sınır bölgelerinden Türkiye'ye büyük çoğunlukta bir nüfusun geldiğinin bir başka göstergesi olarak ele alınabilir.

Grafik.17.Türkçe Bilme Durumu

Yabancı dil seviyesine İngilizce, Fransızca ve Türkçe olarak bakılmıştır. Türkçe bilenlerin oranı, Türkçe eğitimine halen gereklilik olduğunu destekleyici niteliktedir. Türkçe bildiğini belirten 443 kişinin % 8,57'sinin akıcı düzeyde veya ana dil seviyesinde Türkçe konuşabildiği görülmektedir. Bu bireylerin % 49,66'sı düşük seviye de, % 41,76'si ise, orta düzeyde bildiğini belirtmiştir.

Tablo.10. Türkçe Bilme Durumu - Yaş Karşılaştırması

Türkçe bilme durumu-yaş			
	Akıcı Seviyede	Düşük Seviyede	Orta Düzeyde
14-17	1,47%	6,76%	10,88%
18-24	4,71%	13,53%	17,35%
25-34	2,65%	16,47%	10,88%
35-40	0,29%	10,29%	4,71%

Türkçe dil bilme oranının eğitimle ve yaşla ilişkili olduğu görülmektedir. Türkçe bilme durumu eğitim seviyesiyle karşılaştırıldığında, Türkçe bilenlerin büyük bir çoğunluğunun eğitim seviyesinin, en fazla lise ve üzeri eğitim alanlar arasında yaygınlaşmış olduğu görülmektedir. Bu nedenle, Türkçe eğitimine yönelik servislerin okuma yazma bilen veya bilmeyen ve ilkokul ve ortaokul seviyesindeki bireylere yönelik geliştirmesinin gerekli olduğunu göstermektedir.

Tablo.11. Türkçe Bilme Durumu - Eğitim Durumu Karşılaştırması

Türkçe Bilme Durumu - Yaş Karşılaştırması			
Eğitim Durumu	Akıcı Seviyede	Düşük Seviyede	Orta Düzeyde
İlkokul	0,00%	5,00%	2,68%
Lisans	22,58%	20,00%	21,48%
Lise	12,90%	22,50%	22,15%
Mesleki Lise	9,68%	3,75%	3,36%
Okuma – Yazma Biliyorum	3,23%	4,38%	2,68%
Okuma – Yazma Bilmiyorum	3,23%	5,00%	6,71%
Ortaokul	6,45%	11,25%	14,09%
Önlisans	38,71%	26,88%	25,50%
Yüksek Lisans ve üzeri	3,23%	1,25%	1,34%

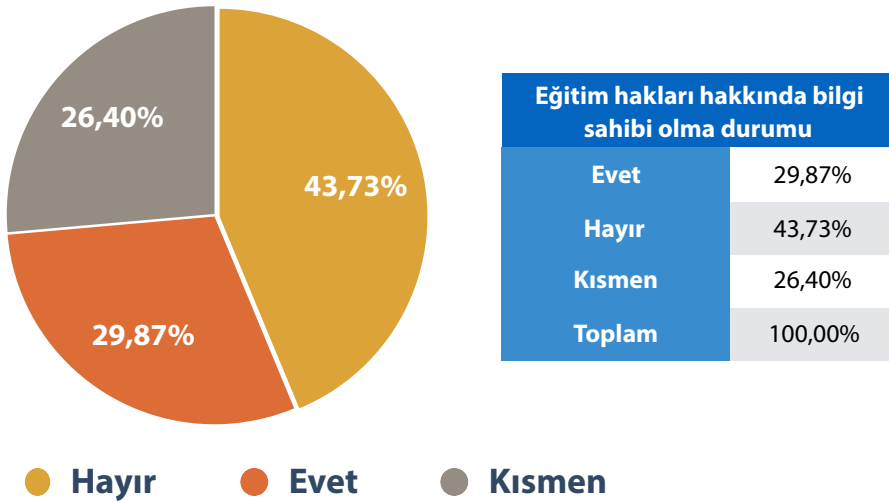
Bunun yanı sıra, yaşla birlikte karşılaştırılarak istihdam açısından en önemli hedef kitlenin 25-40 yaş aralığında olduğu ele alınırsa, dil seviyelerinin artırılmasının gerekliliğinin devam ettiği görülmektedir.

Genel olarak yabancı dil becerisine bakıldığında, Türkçe bilme durumuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. İngilizce bilen bireylerin eğitim durumları karşılaştırıldığında, hem de genel olarak sayısal olarak bakıldığında İngilizcenin bilinme düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Suriye’de lise ve üniversitelerde Fransızcanın ikinci dil olarak okutuluyor olmasına rağmen, Fransızca konuşma düzeyinin bölgede İngilizceye nazaran yaygın olduğunu kanısını destekleyici bir veri yoktur.

Türkçe bilenlerin yüzdesine toplam anketi cevaplayanlar genelinde bakıldığında, % 59,07 oranında olduğu görülmekte ve %40,93’ünün herhangi bir Türkçe bilgisine sahip değildir. Türkçe bilgisini, İngilizce bilgisi takip etmektedir. Anketi cevaplayanların %52,53’ü İngilizce bildiğini belirtmiştir. Fransızca bilgisi durumunda ise, % 14,67’si Fransızca bildiğini belirtmiştir.

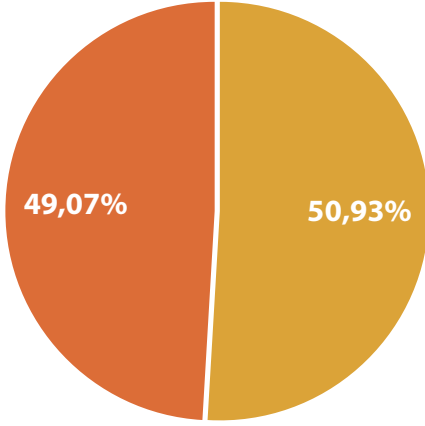
Türkiye’deki eğitim alma durumları, Türkiye’de eğitim hizmetlerinden yararlanmış ve/veya yararlanıyor olma durumu üzerinden değerlendirilmiş ve eğitim hizmetlerinden memnuniyet durumu sorulmuştur. Türkiye’de geniş oranda Suriyeli sığınmacılara zorunlu eğitim düzeyinde sağlanan kolaylaştırıcı eğitim olanaklarının olduğundan hareketle, bu haklardan haberdar olma ve bilgi sahibi olma durumuna da bakılmıştır.

Grafik.18.Eğitim Hakları Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu

“Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara verilen eğitim hakları hakkında bilgi sahibisiniz?” sorusuna “Evet” yanıtını verenlerin % 30 oranında olması hak temelli bilgilendirme faaliyetlerinin gerekli olduğunu göstermektedir. Suriyeli sığınmacıların dil bariyerlerinden dolayı eğitim hizmetlerine erişimde zorlandıkları, haklardan haberdar olmamaları ve sığınmacılara ulaşımın zorluğu eğitime erişimde temel sorunları göstermektedir.

Grafik.19.Türkçe Eğitimi Alma Durumu

● Evet

● Hayır

Türkiye’de dil eğitimi konusu büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. Sosyal uyumun temelini oluşturan öğelerden birisi olan dil eğitimi, bireylerin eğitim ve istihdama erişimlerini kolaylaştıracak bir etken olmasına rağmen; anketi cevaplayanların % 49’unun herhangi bir Türkçe dil eğitimi almamış veya almıyor olması eğitim ve istihdama erişimin önündeki dil engelinin devam ettiğini göstermektedir.

Tablo.12. Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması

Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması		
	Erkek	Kadın
Evet	21,73%	29,20%
Hayır	25,47%	23,60%

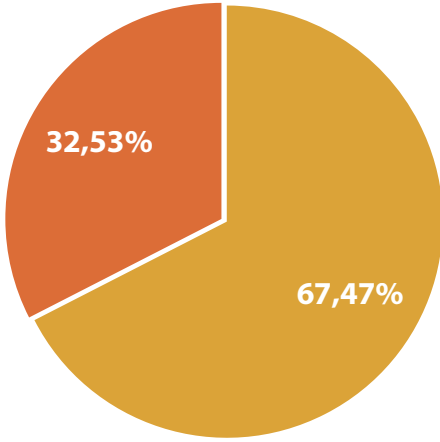
Dil eğitimi almış veya almakta olanların yaş ve cinsiyet açısından değerlendirilmesi, kadınların ve çocukların büyük bir çoğunluğunun bu hizmetlere erişim sağlayabildiğini göstermektedir. Bu durumun bir diğer nedeni ise; kadın ve çocukların genelde STK’lar ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından oluşturulan toplum merkezlerinden doğrudan yararlanıyor olması olarak gösterilebilir.

Tablo.13. Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Yaş Karşılaştırması

Türkçe Dil Eğitiminden Yararlanma Durumu ve Yaş Karşılaştırması		
	Evet	Hayır
14-17	10,40%	17,07%
18-24	7,60%	14,13%
25-34	10,40%	17,07%
35-40	7,60%	14,13%

En fazla dil eğitimi almış veya almakta olan yaş ve cinsiyet grubunun % 10,6 ile 18-24 yaş aralığında olan kadınlar olduğu görülmektedir.

Grafik.20. Mesleki Eğitim Alma Durumu

Mesleki Eğitim Alma Durumu

Evet 32,53%

Hayır 67,47%

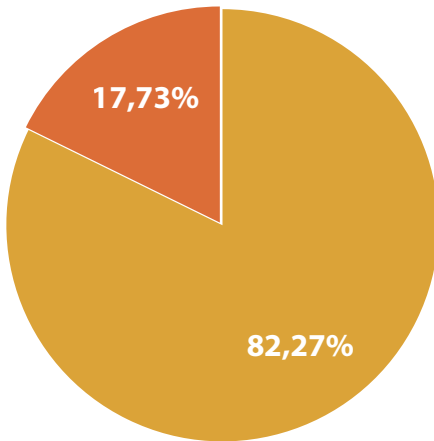
Toplam 100,00%

● Hayır

● Evet

İstihdam ve eğitim ilişkisi üzerinden, Türkiye’de mesleki eğitim alma durumları değerlendirilmiştir. Suriyeli sığınmacılar arasında istihdama katılım oranının % 46 olmasına rağmen, anketi cevaplayanların sadece % 33’ünün mesleki eğitim imkanlarından yararlandığı görülmektedir. Yaş ve Cinsiyet durumuna göre mesleki eğitim alma durumunu karşılaştırıldığında ise, mesleki eğitimden en fazla yararlanan grubun, yine dil eğitimine paralel olarak % 6 ile, 18-24 yaş arasında kadınlar olduğu görülmektedir. Bunu ise, 14-17 yaş aralığında kadınlar takip etmektedir. Suriyeli sığınmacılara yönelik mesleki eğitim imkanlarının genellikle 14-17 ve 18-24 yaş aralığında bireylere daha fazla ulaşıldığı görülmektedir.

Grafik.21.Lise Eğitimi Alma Durumu

Lise eğitimi Alma Durumu

Evet 17,73%

Hayır 82,27%

Toplam 100,00%

● Hayır

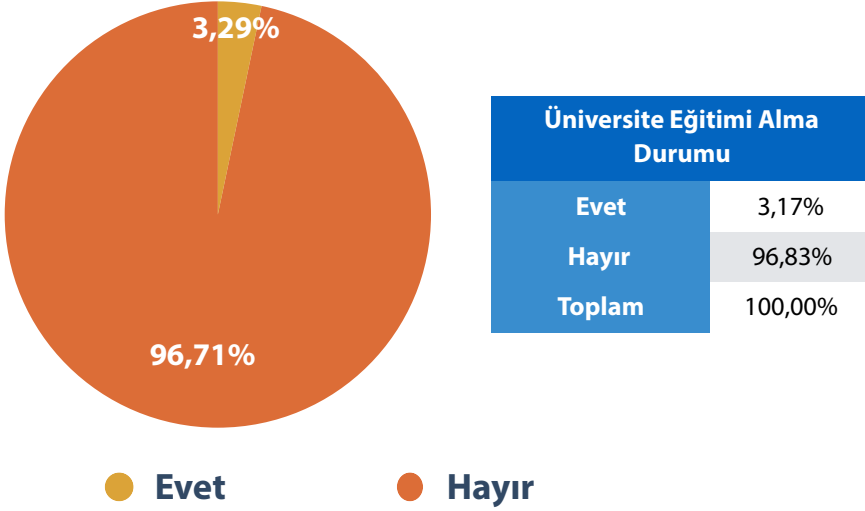
● Evet

Türkiye’de zorunlu eğitime Suriyeli sığınmacıların erişimi halen sorun olmaya devam etmektedir. Türkiye’ye 10-18 yaş aralığında 2011 sonrası gelen Suriyeli sığınmacıların

lise eğitimi almış olma durumlarından hareketle “Türkiye’de lise eğitimi aldınız mı veya alıyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda, % 82’sinin Hayır yanıtını verdiği, % 18’inin ise evet yanıtını verdiği görülmektedir.

Lise eğitimi almış olma durumu, yaş ve cinsiyet ile birlikte alınarak, 14-17 ve 18-24 yaş aralığındaki kadın ve erkeklerin eğitime katılımları üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda, Suriyeli sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun çocuk ve kadınlardan oluştuğu düşünülürse, Suriyelilere sağlanan eğitim olanaklarının kolaylaştırılmasının ve artırılmasının önemli olduğu görülmektedir.

Grafik.22.Üniversite Eğitimi Alma Durumu

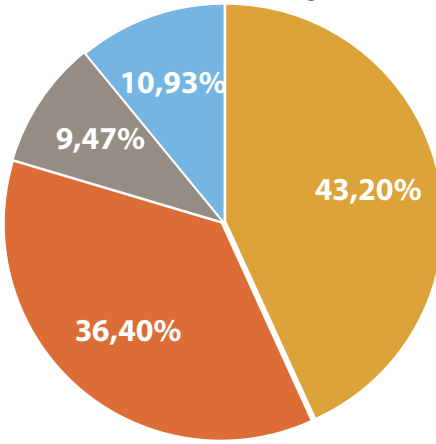
Lise eğitimi sonrasında Üniversite eğitimi karşılaştırmakta fayda vardır; daha önce belirtildiği üzere, anket çalışmasına katılan Suriyeli sığınmacıların % 36,27’sinin ön-lisans, lisans veya yüksek lisans ve üzeri eğitim aldığı görülmüştür.

Bu doğrultuda, Türkiye’de üniversite eğitimi almış veya almakta olanları irdelenmesi gerekmektedir. “Türkiye’de Üniversite eğitimi aldınız mı veya alıyor musunuz?” sorusuna anketi cevaplayanların % 3’ü Türkiye’de üniversite eğitimi aldığını veya almakta olduğunu belirtmiş, % 97’si ise, üniversite eğitimi almadığını belirtmiştir.

Suriyeli sığınmacılara yönelik kolaylaştırıcı yüksek eğitim sistemlerinin, bölgenin istihdam ve ekonomisine katkı sağlayacağı üzerinden, üniversite eğitimi kolaylaştırıcı uygulamaların gerekli olduğu görülmektedir.

Üniversite eğitimi alanların yaş ve cinsiyet durumlarına bakıldığında ve üniversite çağı olarak tanımlayabileceğimiz 18-24 yaş aralığında değerlendirildiğinde, eğitime kadınlar arasında katılımın % 11,54, erkekler arasında ise, % 8,12 oranında kaldığı görülmektedir. Bu durum, kadınların üniversite eğitiminde katılımlarının yüksek olduğunu gösterse de, Suriyeli sığınmacılar genelinde durumu tam olarak yansıttığı söylenemez.

Grafik.23.Eğitimin Kalitesine Yönelik Bakış Açıları

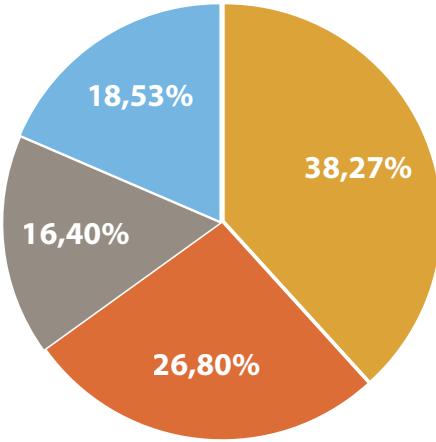

Eğitimin Kalitesine Yönelik Bakış Açıları	
Fikrim Yok	36,40%
Kötü	10,93%
Orta	43,20%
Yüksek	9,47%
Toplam	100%

● Orta ● Fikrim Yok ● Yüksek ● Kötü

Eğitim kalitesi ve memnuniyet durumu üzerinden, Türkiye’de aldıkları eğitimi değerlendirmeleri istenilmiştir. Hedef kitlenin içerisinde çocuklarını eğitim sistemine dahil eden ailelerinde olma durumu olduğundan, kalite sorusu doğrudan sadece eğitim almış veya almakta olanlara değil, genel çerçevede sorulmuştur.

Grafik.24.Eğitim Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

Eğitimden Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu	
Bilgim Yok	26,80%
Biraz memnunum	38,27%
Memnun değilim	16,40%
Memnunum	18,53%
Toplam	100,00%

● Biraz memnunum ● Bilgim Yok
● Memnun değilim ● Memnunum

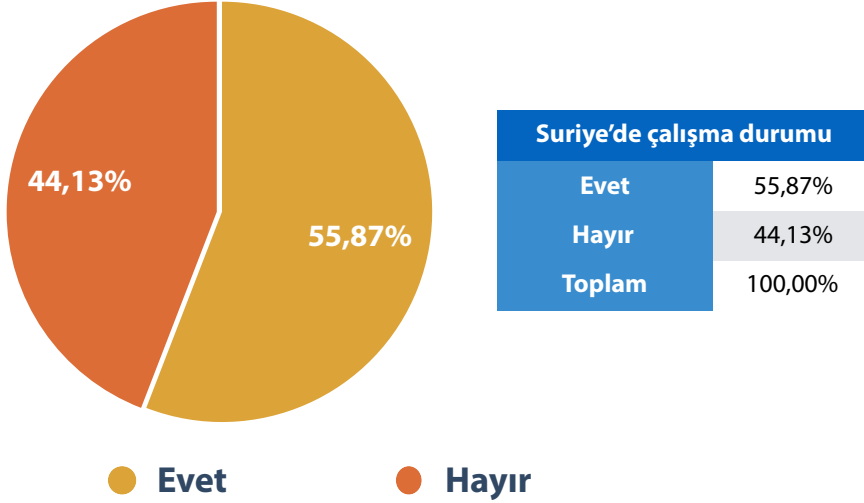
Alınan eğitimin kalitesini değerlendirmeleri istenildiğinde, % 11’inin verilen eğitimin kalitesini kötü bulduğunu belirtmiştir. Bu grup içerisindeki eğitimden yararlanma düzeylerine bakıldığında ise, yüksek oranda lise ve lisans mezunu olan Türkiye’de eğitim hizmetlerinden yararlanmamış bireyler olduğu görülmektedir. Yüksek bulanlar ise, Türkiye’de üniversite veya lise eğitimi almış olanlardan veya aldıklarını beyan edenlerden oluştuğu görülmektedir.

“Suriyeli sığınmacılara tanınan eğitim imkanlarından memnuniyet durumunuz ne düzeydedir ?” üzerinden sorulan soru, daha önce sorulan “Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara verilen eğitim hakları hakkında bilgi sahibi misiniz?” sorusuyla karşılaştırıldığında, Suriyeli sığınmacıların genel olarak eğitim haklarını bilme durumuyla, eğitim olanaklarından memnuniyet durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Meslek Bilgileri

Suriyeli sığınmacılara yönelik uygulanılabilecek istihdam temelli politikaların gelişmesinde, Suriyeli sığınmacıların geçmiş deneyimlerinin irdelenmesi gerekmektedir. Suriye’de çalışma durumları ve Suriye’de hangi sektörlerde çalıştıklarının bilgisini almanın faydalı olacağı ve bu durumu Türkiye ile karşılaştırmanın faydalı olacağı görülmüştür. Bu çerçevede, sığınmacıların öncelikle Suriye’de çalışma durumları irdelenmiş, bu durum cinsiyet ve yaş ile karşılaştırılmıştır.

Grafik.25.Suriye’de Çalışma Durumu

Sığınmacılara sorulan “Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de çalışıyor muydunuz?” sorusuna % 55,87’si “Evet” yanıtını vermiş, % 44,13 ise, “Hayır” yanıtını vermiştir. Suriye’de çalışmakta olan kesimin cinsiyet durumuna bakıldığında ise, % 67,80’sinin erkeklerden, % 45,20’sinin de kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo.14.Suriye’de Çalışma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması

Suriye’de Çalışma Durumu ve Cinsiyet Karşılaştırması		
	Erkek	Kadın
Evet	32,00%	23,87%
Hayır	15,20%	28,93%

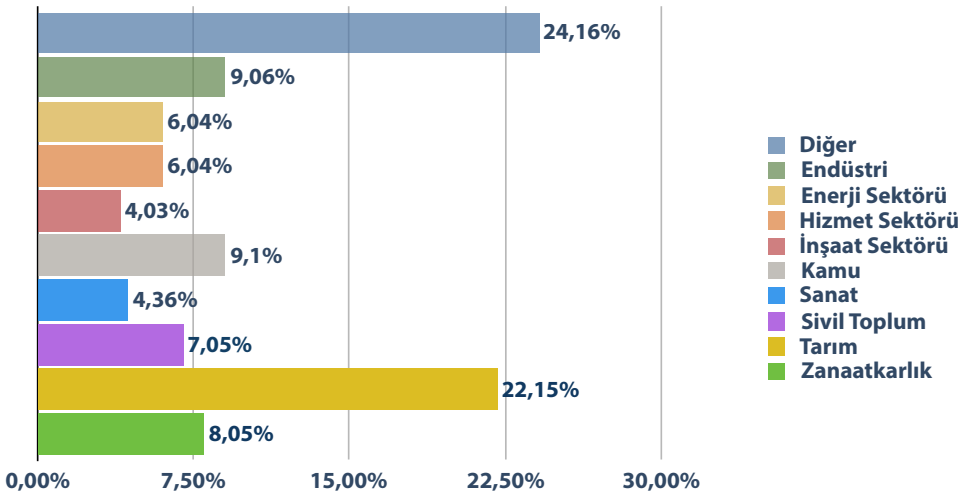
Yaş ile karşılaştırıldığında ise, çalışan kesimi büyük çoğunlukla şuanda 25-34 yaş aralığında olan kesimin oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, çalışan kesimin büyük çoğunlukla 25-34 yaş arasında olan erkekler olduğu görülmektedir.

Tablo.15. Suriye’de Çalışma Durumu ve Yaş Karşılaştırması

Suriye’de Çalışma Durumu ve Yaş Karşılaştırması				
	14-17	18-24	25-34	35-40
Evet	4,40%	14,00%	23,60%	13,87%
Hayır	13,60%	17,20%	8,40%	4,93%

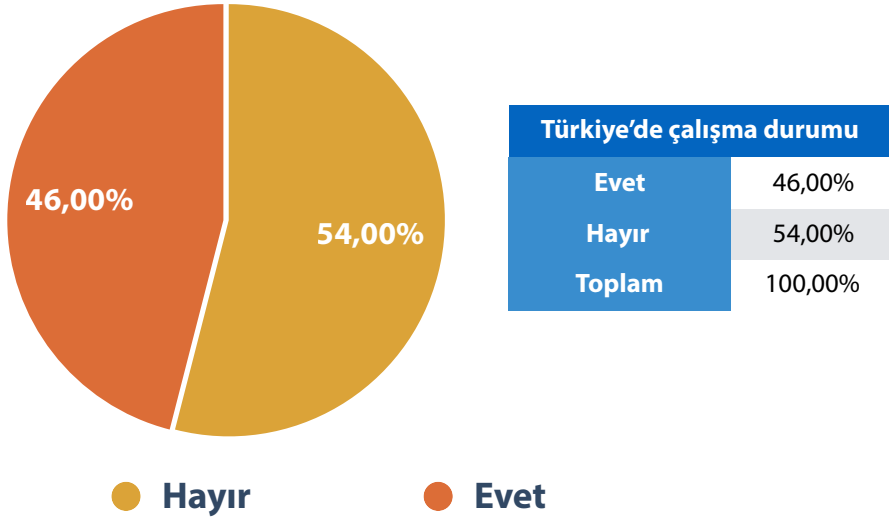
Suriyeli sığınmacıların geçmiş eğitim deneyimlerinin yanı sıra, mesleki deneyimleri de sektörel bazda geçmiş deneyimlerini değerlendirilmiştir. Suriye’de çalışmakta olduğunu belirten, 295 kişi üzerinden sektörel bazda değerlendirme yapıldığında, büyük bir çoğunluğunun Tarım, Kamu ve Zanaatkarlık alanlarında geçmiş deneyimleri olduğu görülmektedir.

Grafik.26.Suriye’de Çalışmış Olduğu Sektör

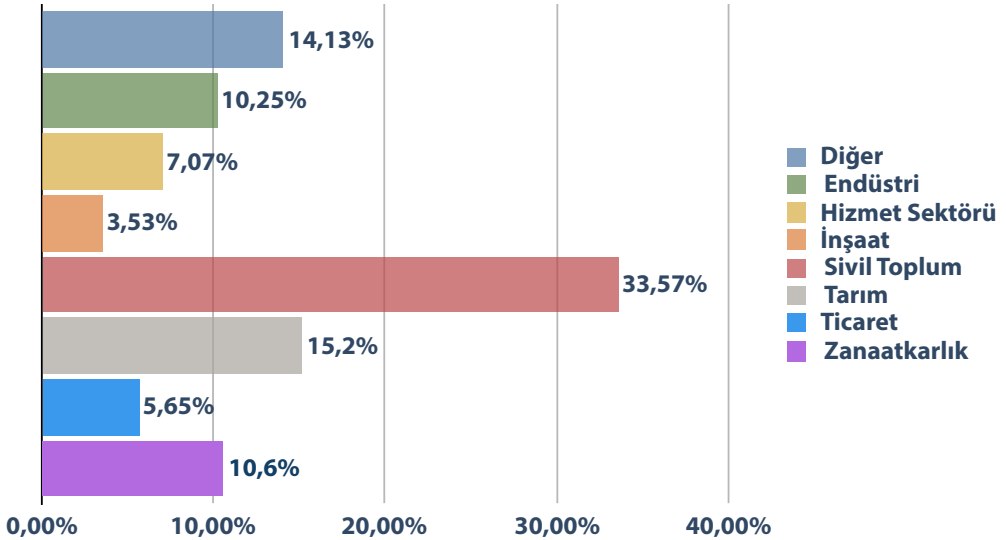
Bunun yanı sıra, bölgede mevsimlik tarım işçiliğinin yaygın olması, Şanlıurfa yerelinde Tarım alanında çalışan bireylerin istihdamının kolay olduğunu göstermektedir. Kamu sektöründe deneyimli bireylerin bu deneyimlerini kanıtlamaları halinde, Suriyelilere destek veren kamu kuruluşlarında çalıştırılması hem istihdam edilmelerini hem de devletin Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmetlerinde kalitenin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Tarım, inşaat ve zanaatkarlık alanlarında deneyimi olan sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun ilkokul, ortaokul veya lise mezunu olduğu görülmektedir. Bu durum, bu bireylerin eğitim ihtiyacını karşılamaktan ziyade mesleki eğitim olanakları yaratılarak, Türkiye’de istihdam edilebilirliklerini artırmanın faydalı olacağını göstermektedir.

Grafik.27. Türkiye’de Çalışma Durumu

Suriye’deki geçmiş deneyimlerinden sonra, katılımcılara Şanlıurfa’da mevcut durumdaki istihdama katılım durumları sorulmuştur. “Türkiye’de çalışıyor musunuz?” sorusuna ankete katılanların % 54’ü Hayır, % 46’sı ise Evet yanıtını vermiştir. Suriyelilerin geçim kaynağı olanaklarının artırılmasının, istihdam odaklı olarak gerçekleştirilebileceği ve yardımların sürdürülebilir olmamasından dolayı, Suriyelilerin istihdama katılımları önem arz etmektedir. Bu bağlamda , istihdam temelli mesleki eğitim olanaklarının artırılmasının Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik durumunun iyileşmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Grafik.28. Türkiye’de Çalıştığı Sektör

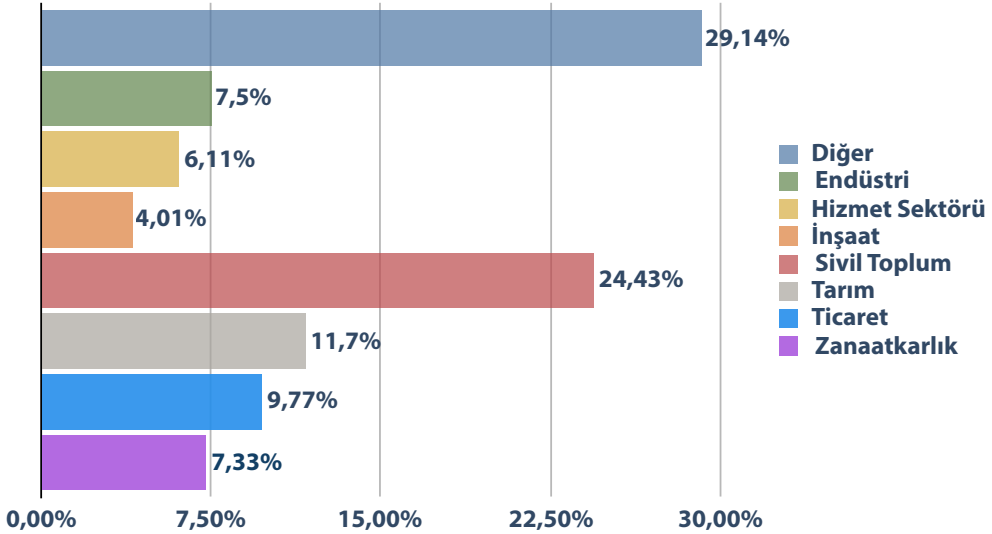

Suriye’de çalışma ve Türkiye’de çalışma durumu karşılıklı olarak değerlendirildiğinde ise, Suriye’de çalışmakta olanların % 33,07’sinin Türkiye’de çalışmaya devam ettiği,

% 22,80'inin ise Türkiye'de işsiz olduğu görülmektedir. Bu durum, tam tersi açıdan değerlendirilir ise, Suriye'de çalışmakta olanların % 12,93'ünün, Türkiye'de çalışmakta olduğu görülmektedir.

Sektörel olarak Türkiye'de istihdam durumu değerlendirildiğinde ise, büyük bir çoğunluğun sivil toplum kuruluşlarında çalıştığı görülmektedir. Bunun en büyük nedeni ise, bölgede bulunan uluslararası ve ulusal STK'ların Suriyelilere erişimde zorluk yaşamaları gerekçesiyle Suriyelilerin kayıtlı olarak istihdama katılmalarını sağlamalarıdır. Bu durumun bir diğer nedeni ise, Suriye'de savaş sonrasında uluslararası kuruluşların bölgede faaliyetlerini artırması ile eğitim ve sağlık sektöründe çalışan Suriyelilerin ilgili kuruluşlarda istihdam edilmesidir. Şanlıurfa'da sığınmacılar tarafından açılan market, giyim mağazaları v.b. gibi temel ihtiyaçların giderilebileceği ticaret alanlarının varlığı, Suriyelilerin bölgede ticaret yaptığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, mevsimlik tarım işçiliği alanında iş bulma imkanının yüksek oluşu bir çok sığınmacıyı, bu yönde çalışmaya yönlendirmiştir.

Grafik.29. Türkiye'de Çalışmak İsteddiği Sektör

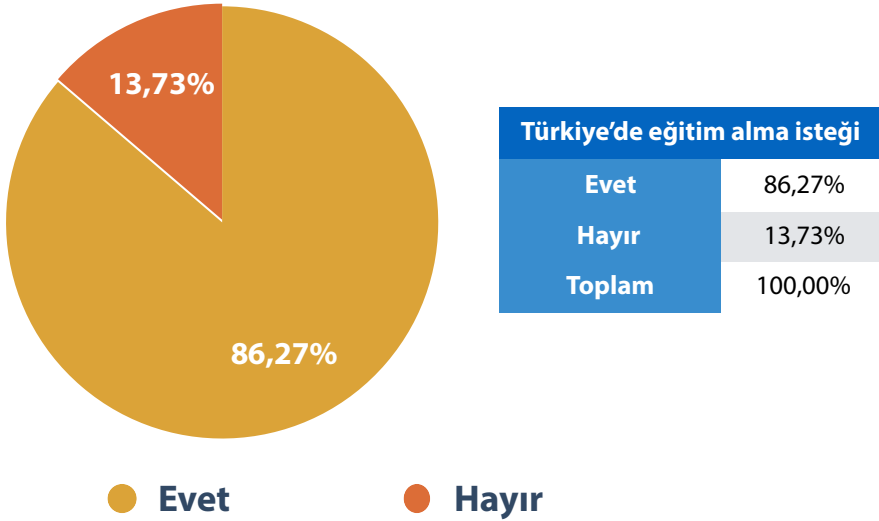

Suriyeli sığınmacıların istihdam durumlarında sektörel bağlamda devamlılık bulunmadığı, devamlı sektör değiştirdikleri, kayıtlı istihdam edilme olanaklarına kolaylaştırılan mevzuatlardan haberdar olmadıkları görülmektedir. Bu durumun Suriyeli sığınmacıları sivil toplum alanında çalışmaya yönlendirdiği değerlendirilmektedir. Şüphesiz ki, yereldeki işgücü imkanlarının Suriyelilere düşük gelir imkanı sunması, standart bir gelir elde edilebilecek ve kayıtlı istihdam sağlayan sivil toplum kuruluşlarında çalışma eğilimini artırmaktadır.

Eğitim İhtiyaçları ve Eğitime Yönelik Bakış Açısı

Suriyeli sığınmacıların eğitime ihtiyacı oldukları gerçeği, bir çok farklı sosyal hak perspektifinden değerlendirilip doğrulanabilir. Suriyeli sığınmacıların farklı nedenlerden dolayı, eğitim sisteminden ayrılması kayıp kuşakların oluşmasına neden olacağı gibi, uzun vadede sosyal uyum sorunlarını beraberinde getirecek ve istihdama ve/veya eğitim sistemine dahil olmamış genç ve çocukların istismara açık olmasına neden olacaktır. Bu bölümde, eğitim seviyeleri ve iş deneyimleri analiz edildikten sonra, eğitim ihtiyaçları ve eğitime yönelik bakış açısına dair görüşler alınmıştır.

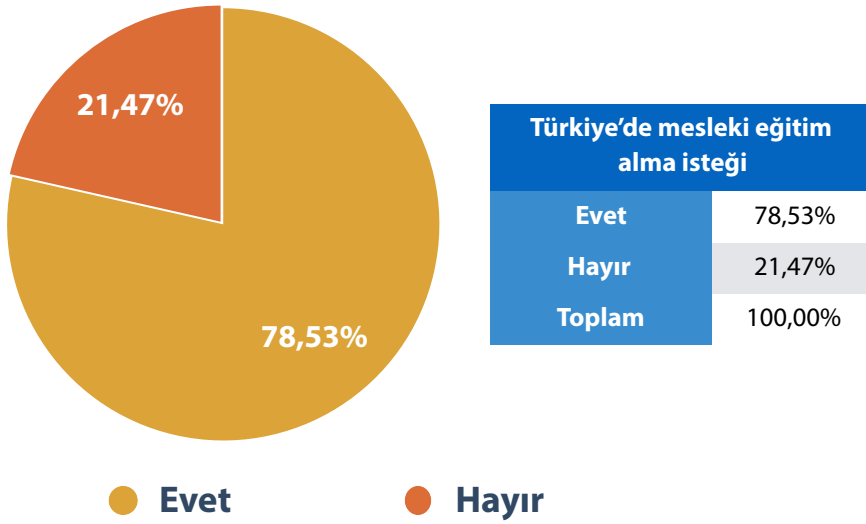
Grafik.30.Türkiye’de Eğitim Alma İsteği

“Türkiye’de eğitim almak ister misiniz?” sorusuna anketi cevaplayanların % 13’ü “Hayır” ve % 87’sinin Evet yanıtını vermesi, Suriyeli sığınmacıların eğitim almaya yönelik ihtiyaçlarının ve aynı ekseninde isteklerinin de olduğunun göstergesidir. Bu doğrultuda Suriyeli sığınmacıların eğitime yönelik bakış açısının pozitif olduğu ve bu bağlamda eğitim almak istedikleri söylenebilir.

İstihdam bağlamında ele alındığında ise, Türkiye’de çalışmayan bireylerin neredeyse tamamının Türkiye’de eğitim almak istediği görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de çalışmayan bireylere yönelik istihdam temelli eğitim politikalarının gerçekleştirilmesinin gerekliliği daha ortaya çıkmaktadır. İstihdam ekseninde, mesleki eğitimin büyük bir rolü olduğundan “Türkiye’de Mesleki Eğitim Almak İster misiniz?” sorusu sorulmuş, mesleki eğitim alma yönündeki ihtiyaç ve istekler irdelenmiştir.

Grafik.31. Türkiye’de Mesleki Eğitim Alma İsteği

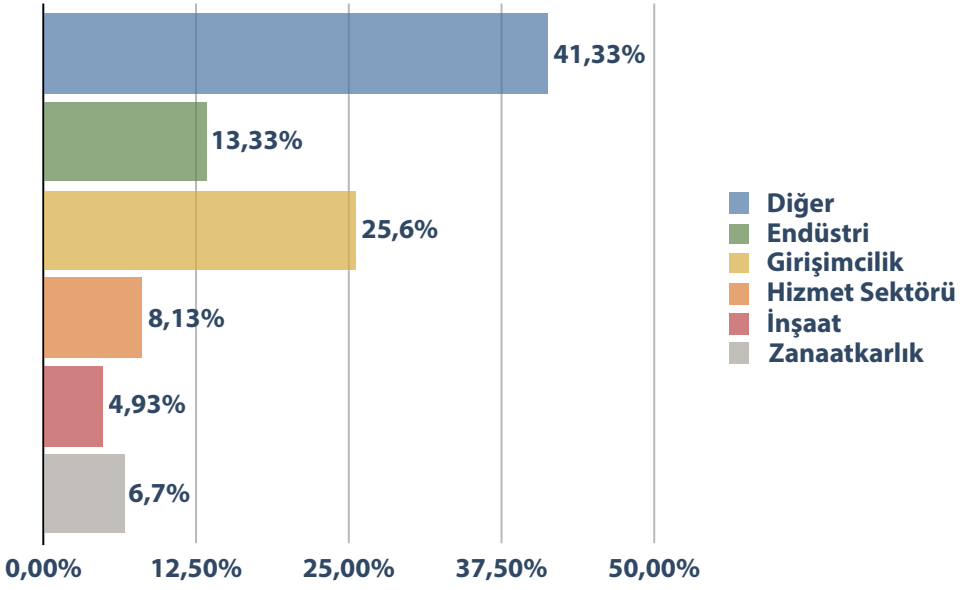
Kadın ve erkeklere yönelik düzenlenen mesleki eğitimlerin bölgedeki uluslararası STK’lar ve kamu kurumlarında farklılık göstermesi nedeniyle, bu olgunun cinsiyet temelinde irdelenmesinde gereklilik görülmüştür. Bu doğrultuda, mesleki eğitim almak isteyen kadınların oranının mesleki eğitim almak isteyen erkeklerin oranından daha fazla olduğu görülmektedir. Mesleki eğitim almak isteyen kadın oranı % 52,60 iken, mesleki eğitim almak isteyen erkeklerin oranı % 47,40’dır.

Tablo.16. Mesleki Eğitim Alma İsteği - Cinsiyet Karşılaştırması

Mesleki Eğitim Alma İsteği - Cinsiyet Karşılaştırması		
Cinsiyet	Evet	Hayır
Erkek	47,40%	44,66%
Kadın	52,60%	55,34%

Mesleki eğitim almak isteyenlerin, mesleki eğitim almakta olan veya almış olanlara oranının % 52,93 oranında olduğu görülmektedir. Bu durum, Şanlıurfa yerelinde açılacak mesleki eğitim kurslarının gerekliliğini ve Suriyeli sığınmacıların bu yönde taleplerini ortaya koymaktadır.

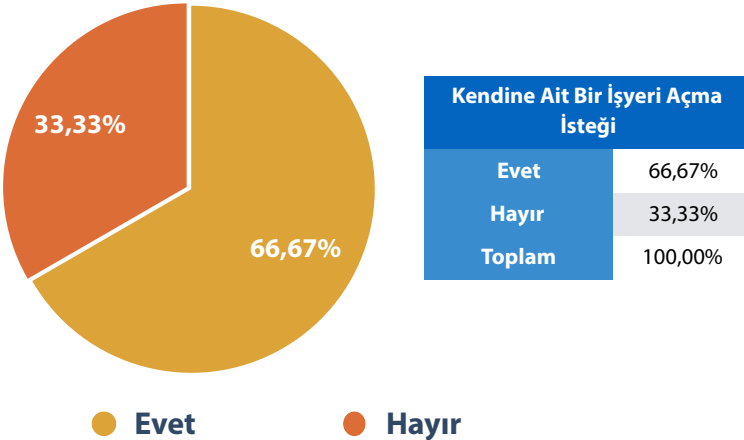
Grafik.32. Mesleki Eğitim Almak İstedığı Sektör

“Türkiye’de mesleki eğitim alma seçeneğiniz olsaydı, hangi mesleki eğitim alanında eğitim almak isterdiniz ?” sorusuna ise, verilen yanıtların büyük bir çoğunluğunun “Diğer” ve “Girişimcilik” seçeneğini oluşturması, bölgede düzenlenen mesleki eğitim programlarının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Anketi cevaplayanların %, 46’sının “Diğer” seçeneğini işaretlemiş olması, yerelde düzenlenen imalat, hizmet sektörü, zanaatkarlık ve endüstri tabanlı mesleki eğitim kurslarının Suriyeli sığınmacılara hitap etmediğinin bir başka göstergesi olarak görülebilir.

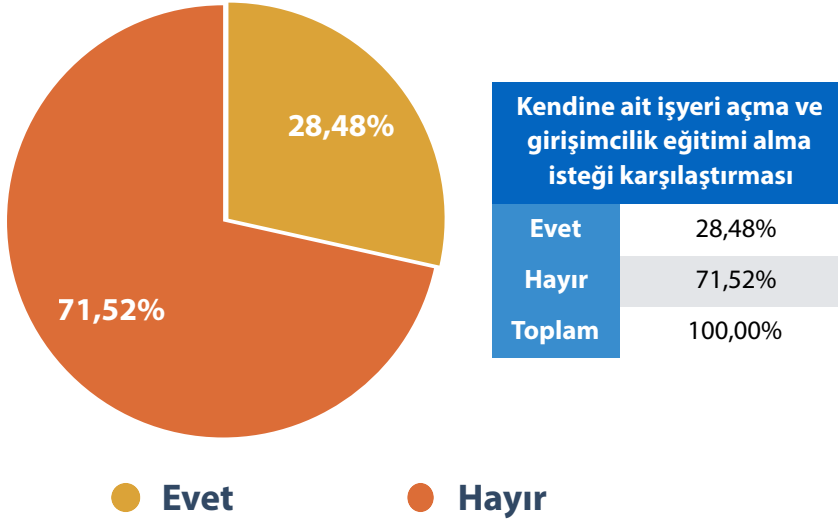
Girişimcilik kurslarının bölgede geliştirilmesi ve bölgede destekleyici girişimcilik mekanizmalarının oluşturulmasının, Suriyeli sığınmacıları hem istihdam hem de ekonomik açıdan destekleyici yönde olacağı açıktır.

Grafik.33.Kendine ait iş yeri açma isteği

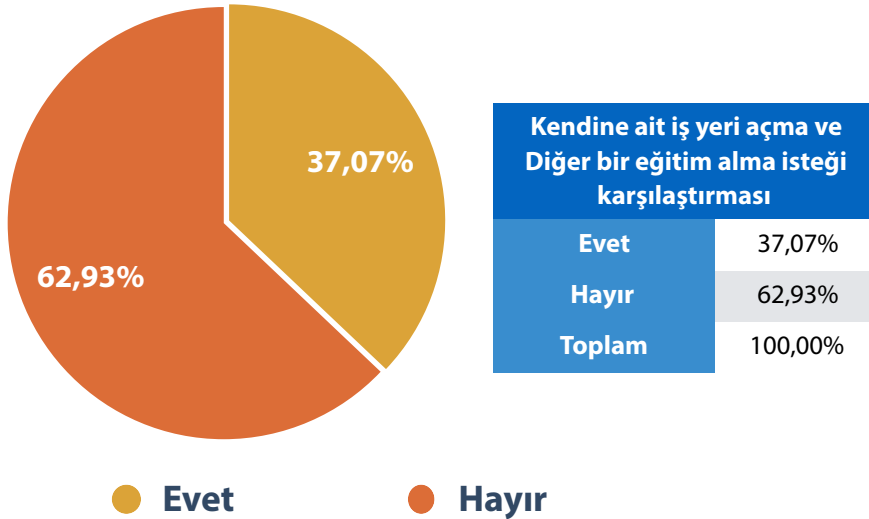
Bölgede artan Suriyeli sığınmacı nüfusu ile birlikte Suriyeli sığınmacılara ait işyerleri açılıyor olsa da, Suriyeli sığınmacı nüfusuna bakıldığında mevcut girişimlerin talebi karşılayıp karşılamadığı sorusu sorulabilir. “Türkiye’de kendinize ait bir iş yeri açmak ister misiniz?” sorusuna verilen yanıtlar, bu soruyu destekler noktadadır.

Grafik.34.Kendine ait işyeri açma ve girişimcilik eğitimi alma isteği karşılaştırması

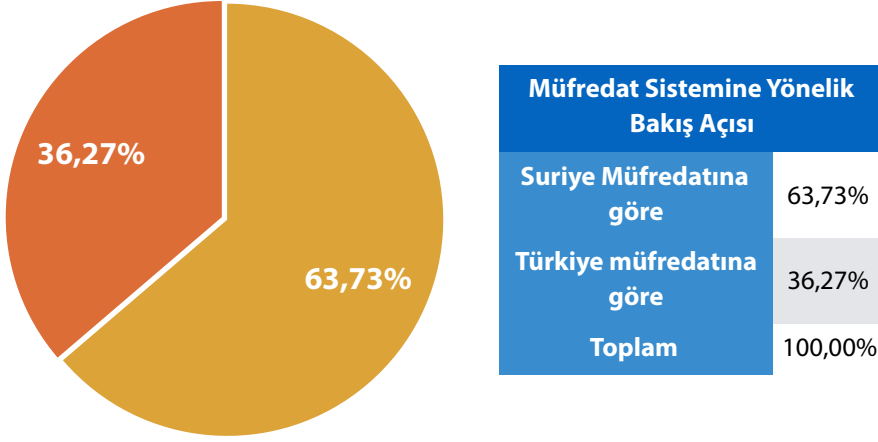
Bunun yanı sıra, mesleki eğitimin sektörel ihtiyaca bağlı olarak sorulan soruya, kendilerine ait bir iş yeri açmak isteyen Suriyelilerin % 32,5’inin Girişimcilik konusu üzerine eğitim almak istediği görülmektedir. Bu durum, Suriyeli sığınmacıların ticari işletme girişi konusunda yetkinlik kazanma isteğinin bir başka göstergesi olabilir. Bu doğrultuda, bölgedeki Suriyeli sığınmacılara yönelik mikro-kredi ve/veya hibe kaynaklarının oluşturularak, işletme açmalarına destek olunmasının gerekliliği görülmektedir.

Grafik.35.Kendine ait bir işyeri açma isteği ve diğer bir eğitim alma isteği karşılaştırması

Buna ek olarak, farklı meslek kollarında işyeri açmak isteyenler olduğu değerlendirilir ise, anketi cevaplayan bireylerin büyük bir çoğunluğunun belirtilen meslek kolları ve girişimcilik konusu dışındaki diğer eğitimlere istekli olduğu görülebilir.

Grafik.36.Müfredat Sistemine Yönelik Bakış Açısı

- **Suriye Müfredatına göre**
- **Türkiye müfredatına göre**

Geçici Eğitim Merkezleri'ndeki müfredatın Suriye müfredatı uygulanarak yürütüldüğünden hareketle, Suriyeli sığınmacıların hangi müfredat sistemi uygulanarak, eğitimin uygulanmasını istediklerine bakıldığında ise, Suriye müfredatı ağırlık kazanmaktadır. "Türkiye'de hangi müfredata göre eğitim almak istersiniz ?" sorusuna "Türkiye müfredatına göre" diyenlerin oranı % 38 iken, "Suriye müfredatına göre" diyenlerin oranı % 62 olarak görülmektedir.

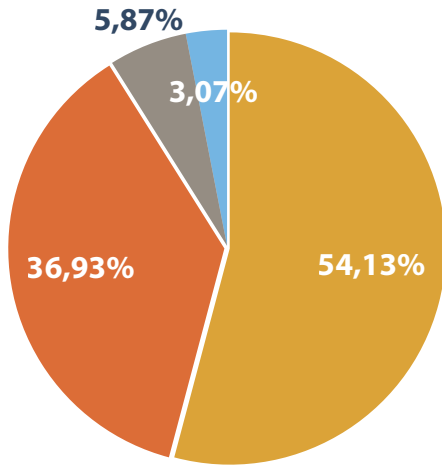
Bunun yanı sıra, Suriyeli sığınmacıların Suriye müfredatına göre eğitim almalarının temelinde, savaş sonrasında Suriye'ye dönme isteği karşılaştırıldığında, "Suriye müfredatına göre" eğitim almak isteyenlerin % 64'ünün dönmek istediği görülmektedir. Bu bağlamda, "Suriye müfredatına göre" eğitim verilmesinin Suriye'ye geri dönmek isteyenler arasında yaygın bir talep olduğu görülmektedir.

Tablo.17. Geri Dönme Yönünde Eğilim ve Müfredata Yönelik Bakış Açılarını Karşılaştırması

Geri Dönme Yönünde Eğilim ve Müfredata Yönelik Bakış Açılarını Karşılaştırması		
	Suriye Müfredatına göre	Türkiye müfredatına göre
Evet	64,99%	53,59%
Hayır	21,36%	29,67%
Kararsızım	13,65%	16,75%

Suriye müfredatına göre eğitim almak isteyenlerin % 64,99'unun "Suriye'de savaş bittikten sonra geri dönmeyi düşünüyor musunuz?" sorusuna "Evet" yanıtı verildiği düşünülür ise, Geçici Eğitim Merkezleri'nin sayısının artırılması ve/veya Suriye müfredatına yönelik eğitimin devam ettirilmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, süreçte Suriyeli öğretmenlerin istihdam edilmesinin eğitim sürecinin yürütülmesinde bir araç olarak kullanılmasının gerekli olduğu görülmektedir. Öte yandan kalmayı düşünen ve kararsız olan bireylerin Türkiye müfredatına yönelik ilgileri oranının Suriye müfredatına ilgileri oranına göre yüksek olduğu az da olsa görülmektedir.

Grafik.37.Eğitim Diline Yönelik Bakış Açısı

● **Arapça** ● **Türkçe** ● **İngilizce** ● **Kürtçe**

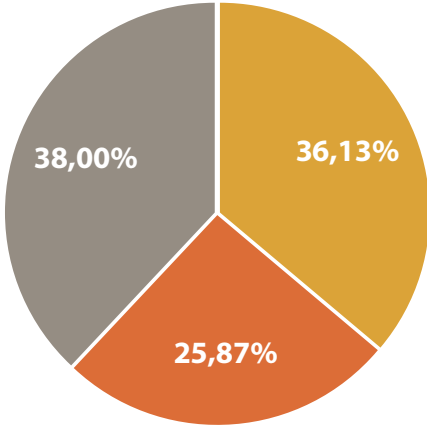
Suriyeli sığınmacılara hangi dilde, eğitim verilmesi sorusu hem STK'ların, hemde kamu kurum ve kuruluşlarının aklını kurcalayan sorulardan biridir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacılara sorulan "Türkiye'de hangi dilde eğitim almak istersiniz?" sorusuna anketi cevaplayanların % 54'ü Arapça, % 37'si Türkçe, % 6'sı İngilizce ve % 3'si ise Kürtçe yanıtını vermiştir.

Suriyeli sığınmacıların talepleri dikkate alınırsa, büyük bir çoğunluğun Arapça ve Türkçe eğitim almak istemesi, hem sosyal uyum hem de eğitime katılım açısından önem arz etmektedir. Arapça seçeneğini işaretleyenlerin %38'inin Türkçe'yi hiç bilmediği düşünülürse, eğitime katılımlarını kolaylaştırmak için, Arapça eğitim programlarının açılması ve bu doğrultuda faaliyetler gerçekleştirilmesi yerinde olacaktır.

STK'ların büyük bir çoğunlukla eğitim programı uygularken karşılaştıkları sorunlardan birisi de öğretmenlerin ve öğrencilerin cinsiyetidir. Süreçte, anketi cevaplayanların bu yöndeki cevapları ise, farklılık yaratmaktadır. Soruyu genel olarak sormak, hem kamunun verdiği, hem de sivil toplum kuruluşlarının verdiği hizmetler

üzerinde değerlendirme yapılmasını sağlamak amacıyla; “Türkiye’de Suriyeliler için açılan eğitim merkezlerinde kadın ve erkekler birlikte eğitim almalı mıdır?” sorusu sorulmuştur.

Grafik.38.Karma Eğitim Almaya Yönelik Bakış Açısı

Karma Eğitim Almaya Yönelik Bakış Açısı	
Hem ayrı, hemde karma eğitim olmalıdır	38,00%
Evet	36,13%
Hayır	25,87%
Toplam	100,00%

- **Evet**
- **Hayır**
- **Hem ayrı, hem de karma eğitim olmalıdır**

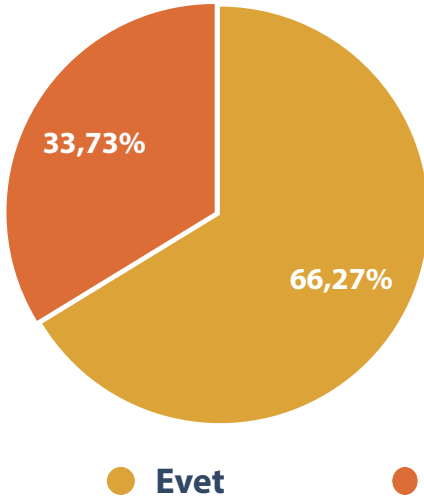
Bu bağlamda, soruya anketi cevaplayanların % 36,13’ü “Evet”, % 25,87’si “Hayır”, % 38’i de “Hem ayrı, hem de karma eğitim olmalıdır.” cevabını vermiştir. Bu soruyu cevaplayanların cinsiyetlerinin karşılaştırılması durumun daha net anlaşılmasını sağlayacaktır.

Tablo.18.Cinsiyet ve Karma Eğitim Alma Yönünde Eğilim Karşılaştırması

Cinsiyet ve Karma Eğitim Alma Yönünde Eğilim Karşılaştırması		
	Erkek	Kadın
Evet	40,40%	32,32%
Hayır	23,16%	28,28%
Hem ayrı, hemde karma eğitim olmalıdır.	36,44%	39,39%

Kadınların ve erkeklerin bu durum hakkında heterojen bir cevap grubu oluşturduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, eğitim programları oluşturulurken ve bu eğitim programlarının seçim süreçleri gerçekleştirilirken, ön hazırlık çalışması yapılması ve eğitim grubuna cinsiyet süreciyle alakalı bilgi verilmesinin gerekliliği, eğitime devam ve katılım açısından önem arz ettiğini göstermektedir.

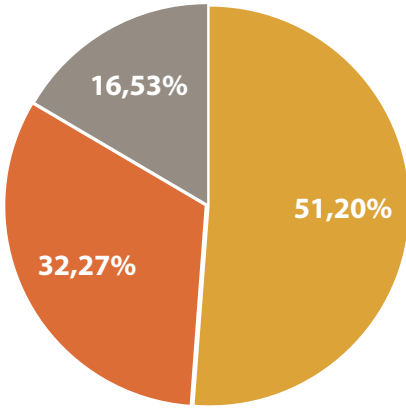
Grafik.39. Suriyeli ve Türklerin Birlikte Eğitim Almasına Yönelik Bakış Açısı

Suriyeli ve Türklerin Birlikte Eğitim Almasına Yönelik Bakış Açısı	
Evet	66,27%
Hayır	33,73%
Toplam	100,00%

Suriyeli sığınmacılar ve Türk bireylerin birlikte eğitim alma durumuna bakıldığında ise, Suriyeli sığınmacıların sosyal uyum açısından bu konuya hazırlıklı oldukları söylenilebilir. “Suriyeli ve Türkler birlikte eğitim almalı mıdır?” sorusuna % 66,27 “Evet” yanıtını vermiş, % 33,73 ise “Hayır” yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda Suriyeli sığınmacılara yönelik düzenlenen eğitimlerin Türk yararlanıcılarla birlikte yürütülmesine Suriyeli sığınmacıların büyük oranda hazırlıklı oldukları ve bu duruma yönelik pozitif bakış açılarının olduğu görülmektedir.

Grafik.40. Eğitmenin Etnik Kökeni Konusunda Eğilimler

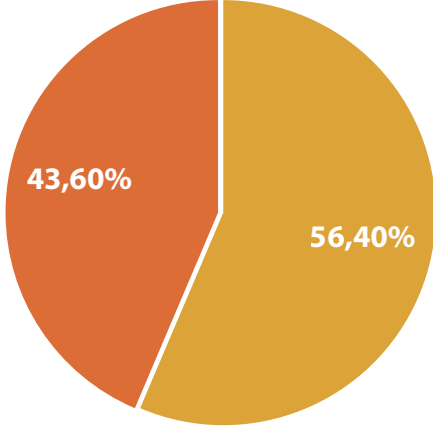

Eğitmenin Etnik Kökeni Konusunda Eğilimler	
Suriyeli Eğitmenler	51,20%
Önemli Değil	32,27%
Türk Eğitmenler	16,53%
Toplam	100,00%

Bir başka olgu ise, eğitimcilerin Türk veya Suriyeli olma durumudur. Bu bağlamda, anketi cevaplayanların % 51’i Suriyeli öğretmenlerin eğitim süreçlerini yürütmesini istediklerini belirtmiş, % 32’si ise, bu durumun bir farklılık yaratmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, % 17’lik kesim ise, eğitim süreçlerini Türk öğretmenlerin yürütmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Eğitime erişim, Çalıştay sürecinde ve gerçekleştirilen birebir görüşmelerde STK'ların da belirttiği bir konudur, bu doğrultuda katılımcılara bulundukları bölgede bir eğitim kurumunun mevcut olup olmadığı sorulmuştur. Bu süreçte eğitim kurumu kavramının, kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttüğü devlet okulları veya geçici eğitim merkezlerinin ele alınmadığını belirtmekte anlam kargaşası yaratmamak açısından fayda vardır.

Grafik.41. Eğitim Olanaklarının Olma Durumu

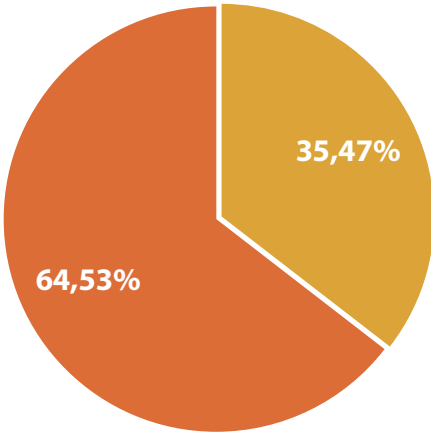
Çevresinde Eğitim Olanaklarının Olma Durumu	
Evet	56,40%
Hayır	43,60%
Toplam	100,00%

● **Evet**

● **Hayır**

Soru sorulurken özel olarak; “Şuanda yaşadığınız bölgede eğitim alabileceğiniz bir eğitim kurumu mevcut mu? (Toplum merkezleri, STK’lar, Belediyelerin açtığı kurslar)” şeklinde sorulmuş ve “Evet” cevabı verenler anketi cevaplayanların % 56’lık bir kesimini oluşturmuş, “Hayır” cevabı verenler ise, anketi cevaplayanların % 44’lük bir kesimini oluşturmuştur. Bu durum, eğitime erişimde anketi cevaplayanların % 44’ünün sorun yaşadığını göstermektedir. Bu doğrultuda, bölgedeki eğitim olanaklarının Suriyeliler özelinde artırılmasına ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Grafik.42. Eğitim Yardımı Alma Durumu

Eğitim Yardımı Alma Durumu	
Hayır	64,53%
Evet	35,47%
Toplam	100,00%

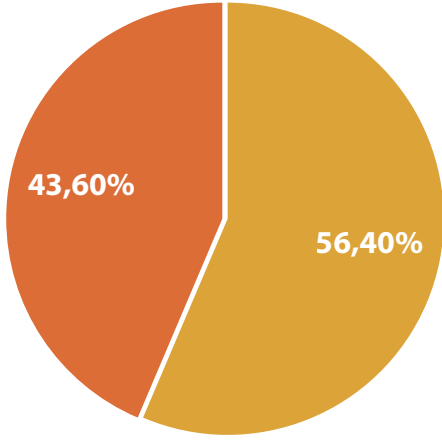
● **Evet**

● **Hayır**

Suriyeli sığınmacılara yönelik kırtasiye, yemek, ulaşım, kıyafet vb. eğitim yardımları verilse de, buna erişimde yaşanan aksaklıklar ve Suriyeli sığınmacıların bu yardım

olanaklarından haberdar olmayışı, eğitime katılımı etkileyen bir başka unsurdur. Bu doğrultuda, eğitim yardımı alıp almadıkları sorulmuş ve eğitim yardımı alanların oranının % 35 düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu durum eğitime erişimi etkileyen bir başka neden olarak ele alınabilir. Suriyeli sığınmacı çocukların okula dahil edilmesinde karşılaşılan en büyük sorunun ekonomik seviye olduğu düşünülür ise, şartlı eğitim yardımlarının yaygınlaştırılması gerektiği görülmektedir.

Grafik.43. Türkiye’de Çalışma İsteği

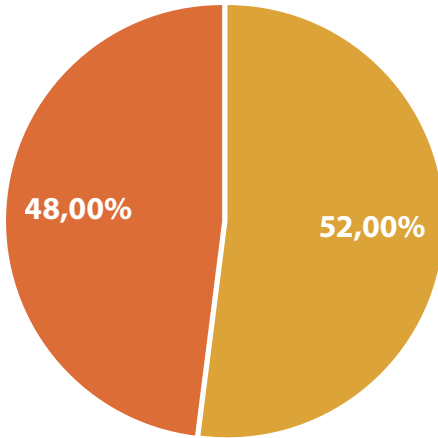
Türkiye’de çalışma isteği	
Evet	56,40%
Hayır	43,60%
Toplam	100,00%

● **Evet**

● **Hayır**

“Eğitim aldıktan sonra Türkiye’de çalışmak istiyor musunuz?” Sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında ise, % 44’ünün eğitim aldıktan sonra Türkiye’de çalışmak istemediği görülmektedir. Bu durum, Suriyeli sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun Türkiye’de çalışmak istemediğini gösterse de anketi cevaplayan Suriyeli sığınmacıların yaş ve cinsiyetleri üzerinden bu olguyu derinlemesine araştırmakta fayda vardır.

Grafik.44. Kadınlar Arasında Eğitim Sonrası Çalışma İsteği

Kadınlar Arasında Eğitim Sonrası Çalışma İsteği	
Hayır	48%
Evet	52%
Toplam	100,00%

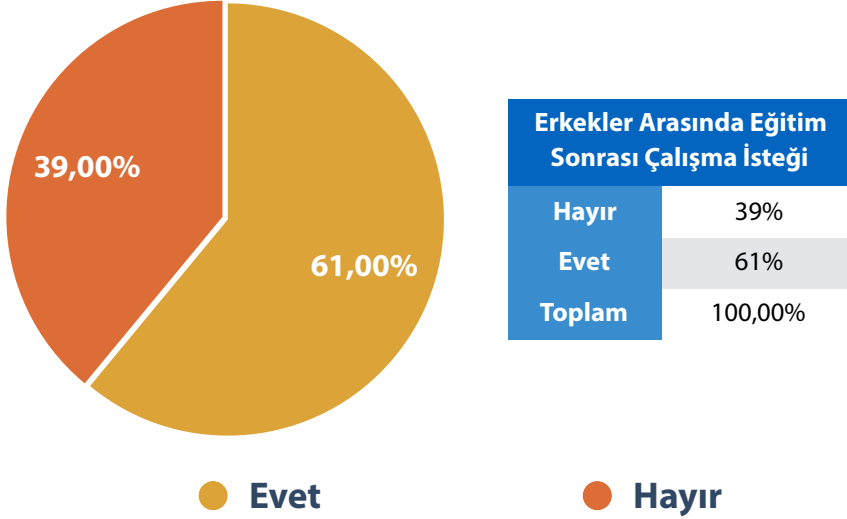
● **Evet**

● **Hayır**

Kadınlar arasında çalışma isteğine bakıldığında ise, anketi cevaplayan kadınların % 48’inin çalışmak istemediği görülmektedir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun

eğitim almak istemesine karşın, çalışma isteğinin bu isteğe nazaran daha az olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, çalışmak isteyen kadın çoğunluğuna bakıldığında ise, kadınların evli olmadıkları ve bekar oldukları da kayda değer bir başka olgudur.

Grafik.45. Erkekler Arasında Eğitim Sonrası Çalışma İsteği

Anketi cevaplayan erkeklere bakıldığında ise, bu oranın kadınlara nazaran fazla olması, erkeklerin bölgede çalışabilecekleri inşaat, mevsimlik tarım, imalat vb. gibi alanların fazla olması olarak açıklanabilir. Bunun yanı sıra, çalışmak isteyen erkeklerin evli ve 18-25 yaş aralığında olması, bakmakla yükümlü olduğu bireylerin olduğunun göstergesidir.

Eğitim Stratejisi

Eğitim Stratejisinin oluşturulması sürecinde, sahada yaşanan deneyimler, anketlerin analiz sonuçları ve çalıştay sonuçları dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda, eğitim stratejisi, 2 aşamalı olarak oluşturulmuş, öncelikle sorunlar ve ihtiyaçları tespit eden araştırma ve saha deneyimleri değerlendirilmiş, sorunların çözümü ve ihtiyaçların giderilmesi için gerekli uygulanabilecek aktivitelerin örnekleri belirlenmiştir.

Belirlenen sorunlar

1. Çocuk işçiliği ve erken yaşta evlilik

Çalıştay sürecinde en fazla belirtilen nokta, çocuk işçiliği ve erken yaşta evlilik konularıdır. Buna paralel olarak araştırma sürecinde, anketi cevaplayan kadın ve erkeklerin %2'sinin erken yaşta evlilik gerçekleştirdiği ve 14-17 yaş grubundaki hedef kitleye dahil oldukları görülmektedir.

Bunun yanı sıra, çocukların bölgede geçim zorluğu dolayısıyla eğitim sistemine katılmadıkları hakkında genel bir yargı bulunmaktadır. Çalıştay ve saha çalışması sürecinde Suriyeli sığınmacıların ekonomik seviyelerinin düşük olduğu görülmüş ve bu durum genel yargıyı destekleyici niteliktedir.

2. Eğitim ihtiyaçlarının açılan eğitim kurslarıyla uyuşmaması ve açılan kursların istihdam temelli olmayışı

Araştırma kapsamında hangi alanda mesleki eğitim almak istersiniz sorusuna verilen cevaplardan da anlaşılabileceği üzere, sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun zanaatkarlık, endüstri, hizmet sektörü veya inşaat alanlarında eğitim almak istemedikleri görülmektedir. Eğitim ihtiyaçları doğrultusunda bölgede açılan mesleki eğitim kurslarının, Şanlıurfa yerelindeki sığınmacıların eğitim ihtiyaçlarına ve isteklerine uygun olmadığı görülmektedir.

Bu doğrultuda, bölgedeki sığınmacıların mesleki eğitim alanında ihtiyaçlarının ve isteklerine yönelik planlan mesleki eğitim kurslarının sığınmacıların istihdama katılımlarını kolaylaştırıcı bir etki yaratacağı görülmektedir. Bunun yanı sıra, bölgedeki istihdama dayalı herhangi bir araştırma yapılmadığından ve sığınmacı kitlenin isteklerine yönelik mesleki eğitim hizmetleri açılmadığından sığınmacıların

istihdama katılımları araştırma özelinde her ne kadar yüksek çıksa da, Suriyeli sığınmacılar özelinde istihdama katılımın düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, Suriyeli sığınmacıların geçim sıkıntısı çektiğini göstermekle beraber, bu alandaki sorun halen devam etmektedir.

3. Ekonomik zorluklar

Ekonomik zorluklar hem çocukların, hem de yetişkinlerin eğitime katılımını engelleyici etkenlerden biridir. Türkiye'deki ekonomik seviye üzerinden bakıldığında ise, Suriyeli sığınmacıların dar gelir seviyesinde olduğu hem saha çalışması hem de çalıştay sürecinde görülmüştür.

Bunun yanı sıra, Suriyeli sığınmacıların eğitim yardımı alma konusunda verdiği cevapların ışığında ise, %65'inin eğitim yardımı almıyor oluşu verilerinden, ekonomik zorlukların sığınmacıların eğitim sistemine katılımını zorlaştırdığı görülmektedir. Ek olarak, eğitime erişimde ulaşım temelinde oluşan sıkıntıların olduğu da görülmektedir. Sığınmacıların % 44'ünün bulunduğu yerde eğitim olanakları olmadığını beyan etmesi ulaşım temelinde sorun yaşandığını göstermektedir.

4. Girişimcilik destek mekanizmalarının olmayışı

Eğitim bağlamında, anketi cevaplayan Suriyeli sığınmacıların yarısından fazlasının kendi işyerini açma isteğinin olduğu görülmüştür. Buna rağmen, gerekli girişimcilik mekanizmalarının olmayışı, sığınmacıların bu bağlamda isteklerinin karşılanmadığını göstermektedir. Bu doğrultuda girişimcilik destek mekanizmalarının, mikro-kredi ve hibe programlarının tasarlanması ve Suriyeli sığınmacıları destekleyici mevzuatların oluşturulması, Suriyeli sığınmacıların hem istihdama katılımlarını artıracak hem de bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Belirlenen sorunların çözülmesi için uygulanması muhtemel faaliyetler

Gerekçelendirilen ve yukarıda belirtilen 4 sorun üzerinden belirlenen hedefler ve bu bağlamda bu hedeflere ulaşmak için yapılabilecek gerekli aktiviteler planlanmıştır.

1. Çocuk işçiliği ve erken yaşta evlilik

a) Çocuk İşçiliğinin Şanlıurfa yerelinde Azaltılması

Sanayi alanında çalışan işyerlerine alınacak çocukların asgari yaş sınırını belirleyen 59 numaralı ILO sözleşmesine göre; 15 yaşın altındaki çocukların çalıştırılması yasaktır. Bu doğrultuda, 15 altındaki çocukların Türkiye’de çalıştırılmasının tamamıyla yasak olduğu bilinmektedir. Fakat bunun yerel işletmeler ve aileler tarafından bilinmemesi ve cezai yaptırımların uygulanmaması sorunun temel nedenini oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra, ailelerin ekonomik zorluklardan dolayı çocuklarını eğitim sistemine dahil etmek yerine, çocuklarını çalışmaya zorladıkları Suriyeli sığınmacılar genelinde bunun yaygın olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda yapılabilecek aktivitelerin bazıları aşağıda listelenmiştir.

- Çocuk işçiliğinin azaltılması için işveren ve işletme düzeyinde farkındalık kampanyaları
- Ailelere doğrudan Şartlı Eğitim desteği verilmesi
- Politika düzeyinde, sığınmacı çocukların istihdama katılımını engelleyici mevzuatların oluşturulması

b) Çocuk Evliliği

Çocuk evliliği olgusu Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinde karşılaşılan genel bir sorun olmakla beraber bunun yanı sıra Suriyeliler arasında da oldukça yaygın olduğu gözlemlenmektedir. Çocuk evliliği, Türkiye’de 18 yaş altındaki bireylerin evlenmesinin yasal olarak engellendiği bilirse de kayıtsız olarak gerçekleşmesi hem kadınların uzun vadede bireysel özgürlüklerini engelleyici, hem de eğitimden uzaklaşmalarına sebep olan bir etmendir. Bu doğrultuda gerçekleştirilebilecek aktivitelerin bazıları aşağıda listelenmiştir.

- Ailelere kız çocukların eğitime devamlılığını sağlayıcı şartlı ekonomik destek sağlanması
- Ailelere yönelik çocuk evliliğinin zararlarını belirten farkındalık kampanyaları gerçekleştirilmesi

- Okullarla işbirliği yapılarak, öğretmenlerin eğitimin gerekliliğini ailelere hane ziyaretleriyle anlatması

2. Eğitim ihtiyaçlarının Açılan Eğitim Kurslarıyla Uyuşmaması ve Açılan Kursların İstihdam Temelli Olmaması

Uygulanan anket sürecinde, ele alınan verilerden görüldüğü üzere, sığınmacıların mesleki eğitim temeline diğer seçeneğini % 41 oranında belirtmiş olması, anketin oluşturulma sürecinde ele alınan bölgedeki STK'ların ve kamu kurum ve kuruluşlarının açtığı meslek eğitim kurslarının sığınmacıların ihtiyaçlarına uygun olmadığının bir başka göstergesidir. Bu nedenle, sığınmacıların ihtiyaçlarına yönelik programların geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

- Sığınmacıların mesleki eğitim ihtiyaçlarının öğrenilmesini ve bu bağlamda stratejiler geliştirilmesini hedefleyen araştırma çalışmaları
- Sığınmacıların yereldeki Halk Eğitim Merkezlerinden yararlanabilmeleri için Arapça dil seçeneğinin bölgede Halk Eğitim Merkezlerinde sunulması

3. Ekonomik zorluklar

Ekonomik zorluklar dolayısıyla, sığınmacıların eğitim süreçlerine dahil olmayışları önemli bir hususu teşkil etmektedir. Bu bağlamda, gelir getirici ve istihdam temelli mesleki eğitim mekanizmalarının kurulması önem arz etmektedir. Geçim kaynağının büyük bir çoğunluğu ilk etapta nakit ve aynı yardımlarla gerçekleştirilmiş olsa da uzun vadede geçim kaynağının sürdürülebilir olması açısından istihdam temelli uygulamalara dönmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılabilecek aktivitelerin bazıları aşağıda listelenmiştir. Çalışma izninin sığınmacıların 6 ay boyunca Türkiye'de yaşadıkten sonra talep etme düzenlemesinin iyileştirilmesi bu bağlamda gerekliliğini korumaktadır.

- Geçim kaynağı sağlayıcı mesleki eğitim programları
- Politika düzeyinde, sığınmacıların istihdam edilmesini kolaylaştırıcı uygulamalar ve savunuculuk çalışmaları

4. Girişimcilik destek mekanizmalarının olmayışı

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen anket çalışmasında ortaya çıkan bir husus da sığınmacıların, kendi işlerini kurma istekleri ve bu doğrultuda girişimcilik eğitimi alma konusundaki beklentileridir. Sığınmacılara ev sahipliği yapan bölge illerinde sığınmacıların ticaret yaptıkları düşünülür ise, bölgede girişimcilik destek mekanizmalarının oluşturulması, sığınmacıların hizmet sağlaması ve bu bağlamda yerel ticaretin ve ekonominin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Sığınmacıların yarısının halen Türkçe bilmiyor oluşu, sığınmacıların günlük hayatlarında Türk işletmelerden

aldığı hizmetlerde sorun yaşamalarına neden olmaktadır.

Bu doğrultuda, sığınmacıların kendi işletmelerini açmaları, sığınmacılara yönelik yerelde işletmelerin olması, hem sığınmacıların günlük hayatlarını kolaylaştıracak, hem bölgenin sosyal ve ekonomik yönden kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Aynı zamanda kadınların istihdama katılım olgusu, bu doğrultuda değerlendirilir ise, kadınların evden çalışmalarını destekleyici ve ekonomik bağımsızlıklarını kazandırıcı uygulamaların gerçekleştirilmesi kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını destekleyecektir.

Buna ek olarak, anketi cevaplayan kitlenin %46'sının Suriye'deki geçmiş deneyimlerine yönelik Türkiye'deki mevzuatı öğrenme istekleri ve mesleğinin Türkçe eğitimini alma istemeleri bu bağlamda eğitim programlarının oluşturulmasının gerekliliğini göstermektedir.

Bu doğrultuda ise, yapılabilecek faaliyetler aşağıda sıralanmıştır.

- Bölgedeki ihtiyaca yönelik girişimleri olan Suriyeli sığınmacılara yönelik mikro-kredi ve/veya hibe programlarının açılması
- Suriyeli sığınmacıların açacağı oldukları işletmelerde Suriyeli sığınmacıların çalışması için çalışma izni konusunda kolaylaştırıcı mekanizmaların uygulanması
- Girişimcilik ve işletme mevzuatı konuları hakkında detaylı eğitim programlarının oluşturulması
- Türkçe eğitimlerinin ve Türkiye'deki mevzuatın mesleklere yönelik verilmesi

EKLER

Bu bölümde, süreçte yapılan çalıştay ve saha araştırmasındaki anket soruları paylaşılmıştır.

EK-1 Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Çalıştay Raporu

Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Çalıştay'ı, TRC2/16/DFD/0018 referans numaralı "Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Düzeylerinin Araştırılması ve Eğitim Stratejisinin Oluşturulması" projesi kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın desteği ile 21 Eylül 2016 tarihinde Şanlıurfa'da STK ve Kamu kuruluşlarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştay sürecinde, farklı STK'lar ve farklı kamu kurum ve kuruluşlarından gelen katılımcılar ile iki farklı konu başlığı altında "Eğitim" (Zorunlu/Örgün ve Yaygın Eğitim) ve "Mesleki Eğitim" konuları üzerine çalışılmıştır.

Çalıştay Raporu 2 farklı bölümde ele alınmaktadır. İlk bölümde, katılımcı grupların ortaya koyduğu sorunların ve çözüm önerilerinin genel özeti, ikinci bölümde çalıştay metodolojisi ve katılımcı grupların oluşturduğu çıktılar bulunmaktadır.

Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Bu bölümde katılımcılar tarafından sunulan Mesleki Eğitim ve Eğitim (Zorunlu/Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim) alanlarında tespit edilen sorunların ve öne sürülen çözüm önerilerinin bir özeti bulunmaktadır.

Eğitim

Çalıştay katılımcılarının ele aldığı eğitim alanındaki sorunlar aşağıdaki başlıklar altında özetlenmiş ve katılımcıların bu sorunlar üzerinden ürettiği çözüm önerilerine, her bir sorun başlığı altında cevap verilmiştir.

- Kayıt Prosedürleri
- Erişim

- Sertifikasyon
- Standardizasyon ve Koordinasyon
- Dil Sorunu
- Sosyal Uyum
- Psiko-Sosyal Destek
- Materyal
- Çocuklar
- Nicel ve Nitel Kapasite (GEM'ler ve Türk okulları)

Kayıt Prosedürleri

Katılımcılar, Suriyeli sığınmacılara kimlik verilmesi sürecinde yaşanan aksaklıkları ve Türk okullarında çalışan yetkililerin Suriyeli sığınmacıların okullara kayıt prosedürleri hakkındaki bilgi yetersizliklerini özellikle vurgulamışlardır.

Bu bağlamda ürettikleri çözüm önerileri ise, öğretmenlerin ve yöneticilerin süreçler hakkında bilgilendirmesi, Göç İdaresi'nin sığınmacılara kimlik verme sürecini hızlandırması, düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve son olarak yetkililere kayıt prosedürleri hakkında oryantasyon eğitimlerinin düzenlenmesidir. Bunun yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Suriyeli çocukların kaydı konusunda okul yönetimlerini ve taşra teşkilatlarını detaylı bilgilendirmesi ve bunu teşvik edici uygulamaların yapılması çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Erişim

Erişim başlığı altında, Suriyeli sığınmacıların eğitime erişimlerini zorlaştıran nedenler üzerinde durulmuştur. Çalışma gruplarının en fazla yaptığı vurgu konu ulaşım'dır. Ulaşım konusunda katılımcılar, Suriyeli ailelere ve çocuklara okullara erişimlerini kolaylaştırıcı mali veya ayni destek sağlanması Suriyeli sığınmacı çocukların okula erişimini kolaylaştırıcı bir etki yaratacağını belirtmiştir.

Katılımcılar tarafından, yerel yönetimlerin (Valilik ve Belediyeler) ve yerel, ulusal ve uluslararası STK'ların birlikte çalışarak öğrencilere ulaşım desteği (servis) sağlanması çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Bunun yanı sıra, ailelerin finansal problemleri ve ekonomik seviyelerinin düşük olması, çocukları çocuk işçiliğine itmektedir. Bu sebepten dolayı, ailelere maddi destek verilmesi çocukların okula erişimini kolaylaştıracaktır.

Ulaşım sorunu dışında, Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitime erişimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması da ayrı bir erişim sorunu olarak ele alınmıştır.

Farkındalık çalışmalarının yapılması, Suriyeli sığınmacıların eğitim hakları ile alakalı bilgilendirmeler yapılması, bilgi masalarının kurulması ve bu alanda saha çalışmasının yapılması v.b. gibi çözüm önerileri getirilmiştir. Suriyeli sığınmacı ailelerin saha çalışması ve hane ziyaretleriyle ikna edilerek, çocuklarını okula göndermelerine öncülük edilmesi üzerine çalışılması gerektiği bildirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Suriyeli sığınmacılarla ilgili biriminin etkili çalışması ve koordinasyon mekanizmasının kurulmasında öncü olması gerektiği belirtilmiştir.

Belirtilen çözüm önerileri dışında, Suriyeli sığınmacılara yönelik uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, bu programlar sonucunda sertifikalandırma işleminin yapılması Suriyeli sığınmacıların eğitime uzaktan da olsa erişimlerini kolaylaştıracağı belirtilmiş ve bir öneri olarak sunulmuştur.

Sertifikasyon:

Sertifikasyon sorunu, 2 farklı açıdan ele alınmıştır. Bu noktada katılımcıların özellikle vurgu yaptığı konu, Suriyeli sığınmacıların mesleki yeterliliklerini belgelemek için sahte diploma ve sertifikaları kullandıkları ve bu durumu doğrulayacak kaynak ve araçların olmayışdır. Eğitim alan bireylere sertifika verilmesinde yaşanan zorluklar da sertifikasyon başlığı altındaki sorunlardan biri olarak gösterilmiştir.

Katılımcılar tarafından, sığınmacıların ibraz ettiği sertifika ve diplomaları doğrulayabilecek alanlarında deneyimli Türk ve Suriyeli yetkililer tarafından oluşan bir komisyon ve/veya bir mekanizmanın kurulması çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Sertifika verilmesinde yaşanan zorlukların giderilmesi için Halk Eğitim Merkezleri ve MEB'in birlikte bir gereklilik olduğu belirtilmiştir.

Standardizasyon ve Koordinasyon:

Bu başlıkta, Milli Eğitim Müdürlükleri ve Yerel Yönetimler tarafından farklı şehirlerde farklı uygulamaların yapılması ve kayıt işlemlerinin, eğitim materyalinin, uygulanan eğitim metodolojilerinin farklı olması standardizasyon bağlamında bir sorun olarak vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, STK'ların ve Kamu kurum ve kuruluşlarının arasında Suriyeli sığınmacıların eğitimi bağlamında bir koordinasyonun veya protokolün olmayışı bir başka sorun olarak ele alınmıştır. Suriye'deki okullarla ülkemizdeki okullar arasında bulunan denklik problemi üçüncü bir sorun olarak ele alınmıştır.

Çözüm önerisi olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütün okullarda bilgilendirici faaliyetler düzenlemesi, idarecileri ve öğretmenleri Suriyeli sığınmacılar konusunda bilgilendirmesi ve materyal bağlamında eğitimcileri desteklemesi önerilmektedir. MEB'in, kurslarını organize eden STK'lar ve kurumlarla koordineli bir şekilde çalışması bir başka çözüm önerisi olarak öne sürülmüştür.

Bunun yanı sıra, "Eğitim" bağlamında çalışma gruplarının oluşturularak toplantıların Şanlıurfa'da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016

düzenli ve yeterli ölçüde gerçekleştirilmesi, STK'lar ve Kamu Kuruluşları arasındaki işbirliğini sağlayacak ve koordinasyon sorunun giderilmesine yardımcı olacaktır. Kurumlararası bilgi paylaşımının gerçekleştirilmesi için gerekli mekanizmaların kurulması (çevrimiçi veya çevrimdışı olarak) bir başka çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Türkçe öğretimi ve metodolojik kaynak konusunda GEM'ler ve STK'lar arasında herhangi bir standart olmayışından kaynaklanan sorunların çözümü için katılımcılar, Türkçe öğretimi ve metodolojik kaynak temelinde bir standart oluşturulmasının sürecin yürütülmesine katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Dil Sorunu:

Dil sorunu ele alınırken; GEM'lerde verilen eğitimi Arapça olması dolayısıyla, öğretmenlerin dil yetersizliği ve Türkçe eğitiminde yaşanan problemler üzerine vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra, GEM'lerde verilen Türkçe dil eğitimini destekleyici materyalin yetersiz olması ikinci bir sorun olarak dile getirilmiştir.

Çözüm önerisi olarak, GEM'lere Türkçe dil eğitimini destekleyici standart bir materyalin geliştirilmesi amacıyla mekanizmaların kurulması, bunu destekleyici yardımcı kaynak/materyal temini için kütüphane kurulması, ders kitapları ve yardımcı kaynakların geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna ek olarak dil eğitimi veren kurumların sayıca arttırılması, dil sorununu çözecek araçlardan biri olarak gösterilmiştir.

Sosyal Uyum:

Sosyal Uyum problemi her grup tarafından dile getirilmiştir. Sosyal uyum, Suriyeli sığınmacı öğrencilere yönelik yapılan ayrımcılıkların veya nefret söyleminin karşılıklı olarak olmaması esasına dayanmaktadır. Okullarda sosyal uyum çalışmalarının olmaması bu sorunu daha da büyötmektedir.

Eğitim sürecinde "ara sınıfların türk okullarına entegrasyonu" konusu bu sorun başlığı altında ele alınmış ve ara sınıfların Türk okullarına entegrasyonu ve bu entegrasyonu tamamlayıcı uygulamaların olmayışı bir sorun olarak belirtilmiştir. Bu noktada da ötekileştirme ve ayrımcılık sorunu belirtilmiş, Türk öğretmenlerin ve öğrencilerin Suriyeli öğrencilere yaptığı ayrımcılık ve ötekileştirmeler bir sorun olarak nitelenmiştir.

Bu başlık altındaki sorunların çözümüne yönelik olarak Suriyeli sığınmacı çocukları ve Türk çocuklarını hedefleyen kültürlerarası öğrenme/insan hakları konularının eğitim programlarının müfredatına eklenmesi önerilmiştir. Sosyal uyum ve Suriyeli çocukların ara sınıflara entegrasyonu konularının tek çatı altında toplanarak Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunun hızlandırılması, eğitime erişimlerinin kolaylaştırılması ve entegrasyon noktasında adaptasyon sınıflarının açılması

çözüm önerisi olarak belirtilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Sosyal Uyum sorununu önceliklendirmesi ve bu bağlamda STK'larla işbirliği içinde uygulamalar yapması gerektiği belirtilmiştir. Yerel ve ulusal bağlamda Suriyeliler ve Türkler arasında sosyal uyum konusunda farkındalık artırıcı uygulamaların yapılması çözüm önerisi olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin sosyal uyum konusunda yeterliliklerinin artırılması ve bu bağlamda kapasitelerinin geliştirilmesi gerekliliği bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Psiko-Sosyal Destek:

Türk okullarına devam eden Suriyeli çocukların gelişimleri sürecinde yaşadığı bireysel yada diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunların izlenebileceği mekanizmaların olmaması ve eğitim personelinin bu konuda yetersizliği bir sorun olarak belirtilmiştir. Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları travmatik olaylar göz ardı edilerek sisteme dahil edilmeleri ve bu alanda çalışmaların yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Bunun yanı sıra Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) personelinin okullarda yetersiz olması ve dolayısı ile psiko-sosyal ve rehberlik hizmetlerin eksikliği sorun olarak belirtilmiştir.

Çözüm önerisi olarak, okullarda bulunan PDR personelinin kapasitelerini Suriyeli sığınmacıların psiko-sosyal olarak gelişmelerini sağlayacak şekilde geliştirmelerine yönelik eğitimlerin Milli Eğitim Bakanlığı ve STK'ların işbirliği içerisinde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenlere yönelik farkındalık çalışmasının yapılması ve travmatik durumlarla mücadele edebilmelerini sağlayıcı çözümlerin uygulanması önem arz etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Psiko-Sosyal Destek konusunda fon oluşturarak, öğretmenleri destekleyici mekanizmalar geliştirmesi ve okulların bu kapsamda uygulamalar gerçekleştirmesi ayrı bir çözüm önerisi olarak ortaya konulmuştur. Bölgede bulunan okullarda nitelikli PDR personelinin istihdam edilmesi, niteliğe göre istihdam politikasının uygulanması ve sonuç olarak MEB'in kalifiye PDR personeli ile çalışması önem arz etmektedir.

Materyal:

Sorun olarak ortaya koyulan eğitim materyali yetersizliğinin iki boyutu bulunmaktadır. Birincisi Suriyeliler için Türkçe eğitimine dair materyal eksikliğidir. İkinci yetersizlik ise örgün eğitimde gerekli materyal seviyesinin olmamasıdır.

Çözüm önerisi olarak, eğitim materyali geliştiren kurumlardan destek alınması ve bu bağlamda GEM'lere yardımcı kaynak sağlayıcı kaynak/materyal temini için kütüphane kurulması savunulmuştur. Bunun yanı sıra, geliştirilecek olan ders kitapları ve yardımcı kaynakların Suriye eğitim sistemine uygun olması ve öğrencilerin Türkiye ve Suriye'deki eğitim sistemleri arasındaki farklılıkları bilmesi gerekmektedir.

Çocuklar:

Çocuklarla ilgili sorunlar olarak çocuk evliliği, çocuk işçiliği ve kızların okullaşması oranının düşük olması gösterilmiştir. Çocuk işçiliği bağlamında, Suriyeli sığınmacı ailelerin ekonomik seviyelerinin düşüklüğü çocukları çalışmak zorunda bırakması ve bu çocukların eğitime dahil edilememesi bir sorun olarak belirtilmiştir. Suriyeli sığınmacı ailelerin çocuklarını çalışmaya zorlaması, Suriyeli çocukların eğitim sistemine dahil edilmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Bu durumun önlenmesi amacıyla ailelerin maddi olarak desteklenmesi sürecinde yaşanan sorunlar bir başka sorun olarak belirtilmiştir.

Ailelerin eğitimi bir öncelik haline getirmemesi bu sorunun başka bir nedeni olarak belirtilebilir. Özellikle ortaöğretim yaşındaki çocukların çalışma hayatına katılması, sorunun ekonomik boyutlu olduğu göstermektedir. Kız çocukların üst sınıflarda okuldan alınması ve erken evlendirilmeleri bir başka sorun olarak belirtilmiştir.

Çözüm önerisi olarak ailelerin maddi olarak desteklenmesi, eğitimin çocuklar üzerinde olan etkisini ve önemini belirten farkındalık çalışmasının yapılması, saha çalışmalarının yürütülmesi ve aile ziyaretlerinin yapılması gösterilmiştir. Bunun yanı sıra, çocuklarını eğitime dahil eden ailelere ek maddi destek verilmesi başka bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur. İşçi olarak çalıştırılan çocuklara burs verilerek maddi zorlukların ortadan kaldırılmasının okullaşmaya katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Kapasite:

GEM'lerin sayıca yetersizliği, GEM'lerde çalışan öğretmen sayısının yetersizliği ve Türk okullarının kontenjan yetersizliği başlıca sorunlar olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, Türk öğretmenlerin Suriyeli sığınmacılarla eğitim verebilecek kapasitede olmaması bir başka sorun olarak belirtilmiştir. Türk okullarındaki kontenjan sorunu Suriyeli sığınmacı çocukların okullara kaydedilmemesine sebep olmaktadır.

İlgili sorunlara çözüm önerileri olarak, yeni binaların tahsis edilmesi, yeniden yapılandırma neticesinde yeni GEM'lerin açılması veya hali hazırda olan okulların kontenjanlarının artırılması sorunun kısa vadede çözümüne katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Kontenjan ve kota sayısına paralel olarak Suriyeli gönüllü öğretmenlerin ücretlerinin iyileştirilmesi, Suriyeli öğretmenlerin sisteme dahil edilerek GEM ve Türk okullarında Türk öğretmenlerle birlikte çalışması bir başka çözüm olarak ortaya konulmuştur. Son olarak Türk öğretmenlerine yönelik Milli Eğitim Bakanlığı veya STK'lar tarafından yapılacak, farklı alanlarda Suriyeli sığınmacılarla çalışmalarını kolaylaştırıcı kapasite geliştirme eğitimlerinin öğretmenlerin nitel kapasitelerini arttıracığı belirtilmiştir.

Mesleki Eğitim

Mesleki Eğitim başlığı altında, sertifikalandırma, bilgi eksikliği, kapasite, istihdam ve dil konuları ele alınmıştır.

Sertifikalandırma:

Türkiye’de mesleki eğitimi sertifikalandırmaya yetkili ilgili kurumun Halk Eğitim Merkezleri olmasından dolayı, STK’ların düzenlediği mesleki eğitimlerde sertifika sorunu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, Suriye’de kazanılan yeterliliklerin ve sertifikaların Türkiye’de geçerli olmaması, sorunun bir başka boyutunu ortaya koymaktadır.

Çözüm önerisi olarak, STK’ların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından akredite edilmesi, bu bağlamda protokollerin oluşturulması, prosedürlerin iyileştirilmesi ve mesleki eğitim kursları sonunda katılımcı bireylere ulusal bağlamda işe girmelerini kolaylaştıracak sertifikaların verilmesi gösterilmiştir.

Bilgi Eksikliği:

Özellikle vurgu yapılan konulardan biri de istihdama yönelik uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için Suriyeli sığınmacıların geçmiş mesleki deneyimlerini ve bu bağlamda ihtiyaçlarını açıkça ortaya koyan verilerin olmayışıdır. Sahada yapılacak veri toplama çalışmaları ve bu verilere göre ihtiyaç analizlerinin yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Suriyeli sığınmacıların, eğitim ve çalışma hakları konularında ve Türkiye’deki mevzuat hakkında bilgi sahibi olmayışı mesleki eğitim sistemine ve dolayısı ile istihdama dahil olmalarının önündeki bir başka engeldir. Bu sorunu çözmek için kamu-STK işbirliği içerisinde Suriyeli sığınmacılara yönelik bilgilendirme çalışmaları, toplantılar ve aktif alan çalışması ile sığınmacıların bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kapasite:

Halk Eğitim Merkezleri’nde yeterli kapasitenin olmayışı ve bu merkezlerin açtığı kursların yetersizliği sorun olarak belirtilmiştir. Mesleki eğitimin uygulanması için gerekli olan malzeme ve mekan eksikliği bir diğer sorun olarak belirtilmiştir.

Bu sorunları çözmek için kurum ve kuruluşların mesleki eğitim konusunda yatırımlar yapması, Ticaret ve Sanayi odalarıyla birlikte protokollerin imzalanarak kalifiye mesleki eğitim personelinin istihdam edilmesi ve mesleki eğitim programlarının oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

İstihdam:

Mesleki Eğitimin istihdamla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. STK'ların uyguladığı mesleki eğitim kurslarının çıktılarının satış yapma konusundaki dernek mevzuatı, Suriyeli sığınmacılara gelir getirici bir engel olduğu belirtilmiş ve çalışma izniyle ilgili genel kısıtlamaların ve bazı meslek gruplarına yönelik özel kısıtlamaların olması istihdam konusunun önünde bir engel olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra, işverenlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları bir başka sorun olarak belirtilmiştir. Çalışma zorunluluğunun ve ekonomik seviyenin yetersiz olmasının mesleki eğitim kurslarına devamlılığı olumsuz yönde etkilediği değerlendirilmiştir.

İstihdama yönelik uygulamalar yapılması için mesleki eğitim kurumlarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve paralel olarak istihdam takibinin/yönlendirmesinin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra STK'larla işbirliği içerisinde Ticaret ve Sanayi Odası gibi kuruluşların çalışmalar yapması gerekmektedir. İşverenlere yönelik Suriyelileri istihdam etmeyi hedefleyen uygulamalar gerçekleştirilmesi ve Suriyeli sığınmacılara istihdam oluşturan kuruluşlara destek sağlanması gerekliliği belirtilmiştir. Maddi yetersizliklerden dolayı kurslara katılım sağlayamayan veya devam sorunu olan bireylerin devamlılığını sağlamak ve katılımını artırmak için mesleki eğitim kursuna geldiği ölçüde maddi yardım sağlanması bir çözüm önerisi olarak belirtilmiştir. Devletin konuyu derinlemesine analiz etmesi ve çalışma şartlarının bu doğrultuda kolaylaştırılması gerektiği görülmektedir.

Dil:

Mevcut olan HEM kurslarının Türkçe olması, dil sorunun en başlıca nedenlerinden biridir. Bunun yanı sıra, mesleki eğitim kurslarına katılan bireylerin paralel olarak Türkçe eğitimi almasını sağlayacak mekanizmaların bulunmaması sorunun bir başka boyutudur. Dil sorununun ortadan kaldırılması için kursların Arapça olarak sunulması gerekmektedir.

Çalıştay Methodolojisi ve Grupların Çıktıları

Çalıştay sürecinde katılımcılara öncelikle sığınmacıların eğitim sorunlarına ve genel durumuna dair kısa bilgiler verilmiş ve bu bilgiler ışığında, katılımcılara farklı sorunlardan örnekler verilerek, kendilerinden sahada karşılaştıkları sorunları değerlendirmeleri istenmiştir. Sonrasında, katılımcılar 4 farklı gruba ayrılarak eğitim temelinde iki konuyu irdelemeleri istenmiştir. Öncelikle, katılımcıların "Eğitim (Zorunlu Eğitim, Yaygın ve Sargın Eğitim)" ve "Mesleki Eğitim" alanlarında sorunları tespit etmesi ve bu bağlamda kendilerinden çözüm önerileri üretmeleri istenmiştir.

Bu sürecin işleyişi, 3 oturum halinde gerçekleştirilmiş ve katılımcıların öncelikle eğitim sorunlarını kendi deneyimleri ve kurumlarından yararlanan Suriyeli

sığınmacılar özelinde değerlendirmeleri, sonrasında ise, bu sorunlara çözüm önerileri getirmeleri istenmiştir. Çözüm önerileri geliştirildikten sonra katılımcıların birbirleriyle bilgi paylaşımını sağlamak için ilgili çalışmaların sunumları yapılmıştır. Farklı gruplar tarafından ortaya konulan sorun ve çözüm önerilerinin çıktıları aşağıda gösterilmektedir.

1. Çalışma Grubu

Eğitim Başlığı

Sorunlar :

- Suriyeli sığınmacılara kimlik verilmesi sürecinde yaşanan sorunlar
- Kapasite doluluğundan dolayı Türk okullarının kayıt alamaması
- Türk okullarında çalışan yetkililerin Suriyeli sığınmacıların kayıt prosedürleri hakkında bilgi yetersizliği
- Sahte diploma veya evrak eksikliği nedeniyle öğretmen olmayanların öğretmenlik mesleğini yapması ve bunu denetleyecek mekanizmaların olmayışı
- Öğretmenlerin dil yetersizliği
- Türkçe öğretiminde problemler
- Geçici Eğitim Merkezlerinin kapatılması ile yeni sorunların ortaya çıkma ihtimali (Türk okullarında kapasitenin olmamasına paralel olarak)
- Öğrencilerin entegrasyonunu tamamlayıcı uygulamaların olmayışı (*Ara sınıfların Türk okullarına entegrasyonu)
- İyi olma durumu (well-being) açısından, Türk okuluna gidecek olan çocukları izlenebileceği bir mekanizmanın olmaması ve eğitim personelinin bu konu açısından yetersizliği

Çözüm Önerileri :

- Entegrasyonun tek çatı altında toplanıp eğitime erişimleri hızlandırılmalı
- Kayıt prosedürünün işleyebilmesi için Türk okullarında oryantasyon servisi kurulmalı
- Türk ve Suriyeli öğretmenlerden karma komisyon kurularak diplomaların incelenmesi
- Türkçe öğretimi ve metodolojik kaynak konusunda bir standartın (*birlik) olmaması
- Entegrasyon noktasında adaptasyon sınıflarının açılması

- Türk okullarında rehberlik servislerinin güçlendirilmesi, öğretmenlerin bu konuda kapasitelerinin artırılması
- Suriyeli sığınmacılara yönelik uzaktan eğitim programlarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması
- Okullarda kültürlerarası öğrenme / insan hakları konularında eğitim programlarının müfredata eklenmesi

Mesleki eğitim başlığı

Sorunlar :

- Mesleki Eğitim kapsamında eğitim sonucu sertifika verilememe problemi
- STK'ların uyguladığı mesleki eğitim kurslarının çıktılarının sığınmacılara gelir getirmesi amacıyla sergi/kermes düzenlenerek veya doğrudan satış yapılamaması
- Mesleki eğitimin gerçekleştirilebilmesi için gerekli malzeme eksikliği ve mekan yetersizliği

Çözüm Önerileri

- Halk Eğitim ve STK'ların ortak zeminde oluşturacakları protokol dahilinde sertifikasyon sorununun çözülmesi
- Protokol kurulabilmesi için gerekli yasal süreçlerin ve prosedürlerin kolaylaştırılması
- Ticaret veya Sanayi Odası gibi kuruluşlar ile STK'ların işbirliği yapması

2. Çalışma Grubu

Eğitim Başlığı

Sorunlar :

- Geçici Eğitim Merkezlerinin Sayısının Yetersizliği
- Ulaşım Problemi
- Eğitim kalitesinin yetersizliği (GEM)
- GEM'lerde verilen Türkçe dil eğitimini destekleyici materyalin bulunmaması
- Okullarda psiko-sosyal destek çalışmalarının yetersiz olması
- Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitime erişimiyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması

- Özellikle ortaöğretim yaşındaki çocukların çalışma hayatına katılması
- Kız çocukların üst sınıflarda okuldan alınması ve erken evliliklerle karşılaşılması
- Türk okullarındaki kapasite sorunu
- Türk okullarındaki idarecilerin Suriyeli çocukların kaydı konusunda bilgisiz ve motivasyonunun düşük olması
- Suriyeli çocukların Türk okullarında dışlanması / okullarda sosyal uyum çalışmasının olmaması

Çözüm Önerileri :

- Daha fazla binanın eğitim için inşası/renovasyonu/tahsisi
- Ulaşım/servis imkanının sağlanması
- Öğretmenlere yönelik eğitimlerin yapılması
- Kalifiye öğretmenlerin işe alınması
- Öğretmen ücretlerinin iyileştirilmesi
- GEM'lere yardımcı kaynak/materyal temini kütüphane kurulması
- Ders kitapları ve yardımcı kaynakların geliştirilmesi/hızlandırılması
- Kalifiye PDR personelinin istihdam edilmesi
- Öğretmenlerin Psiko-sosyal destek konusunda kapasitelerinin geliştirilmesi
- Tanıtım, promosyon materyali geliştirilmesi ve dağıtılması
- Bilgi masaları ve ofislerinin kurulması
- Şartlı eğitim desteği sunulması
- Farkındalık artırma çalışmaları (Ailelerle kız çocuklarla toplantılar, broşür dağıtılması, hukuki ve sağlık bağlamında doğru bilgi verilmesi)
- Bakanlığın taşra teşkilatını Suriyeli çocukların kaydı konusunda bilgilendirmesi ve bunu teşvik etmesi
- MEB'in Sosyal Uyum konusunu öncelik haline getirmesi
- MEB'in bu alanda STK'larla işbirliğine açık olması

Sorunlar :

- Çalışma izniyle ilgili genel kısıtlamalar ve bazı meslek gruplarına yönelik özel kısıtlamalar
- Mevcut HEM (Halk Eğitim Merkezi) kurslarının Türkçe olması
- HEM'lerin Suriyeli sığınmacılar tarafından yeterince bilinmemesi
- HEM'lerde yeterli kapasitenin olmayışı
- Gelir getirici istihdam olanakları konusunda ihtiyaç analizi yapılmaması

Çözüm Önerileri

- Hükümetin konuyu derinlemesine değerlendirmesi ve çalışma şartlarının kolaylaştırılması
- Kursların Arapça olarakta sunulması
- Bilgilendirme çalışmaları, toplantılar ve aktif saha-alan çalışması
- HEM diğer kuruluşlarla daha hızlı ve verimli işbirliği yapmalı
- Hangi alanlarda istihdam ihtiyacı olduğunda yönelik bilimsel bilgi eksikliği

3. Çalışma Grubu

Eğitim Başlığı

Sorunlar :

- Dil Sorunu
- Ulaşım Problemi
- Okullaşma Oranı
- Denklik Sorunu
- Okullardaki kontenjan (kapasite) sorunu
- Eğitim materyali yetersizliği
- Entegrasyon ve Uyum sorunu
- Eğitim veren kurum/kuruluşların arasında koordinasyon eksikliği/ yetersizliği

Çözüm Önerileri :

- Dil eğitimi verecek kurumların sayıca artırılması
- MEB'in ders verecek kurumlarla koordineli çalışması
- Belediyenin ulaşım ihtiyacını karşılayacak araç sayısının artırılması
- Denklik sorununun çözülmesi
- Kontenjan ve kota sayılarının artırılması
- Yerelde ve Suriyeliler arasında sosyal uyum konusunda farkındalık artırıcı uygulamaların yapılması
- Çalışma gruplarının oluşturulması, toplantıların düzenli ve yeterli ölçüde gerçekleştirilmesi
- Kurum ve kuruluşların hane ziyaretleri (aile) , aileleri ikna edip, okulaşmaya teşvik etmek
- Eğitim materyali geliştiren ve oluşturan kurumlardan destek alınması
- Kurumlar arası bilgi paylaşımının gerçekleşmesi için gerekli mekanizmaların kurulması
- Kontenjan artırılması için kurum ve kuruluşların ortak çalışması
- Eğitim mekanlarının artırılması ve saha çalışanlarının eğitimi ve deneyimli olması

Mesleki eğitim başlığı

Sorunlar :

- Mesleki Eğitim veren kurumların sayıca yetersizliği
- Mesleki eğitim konusunda ihtiyaç analizinin yetersizliği
- Mesleki eğitimin belgelendirilmesi problem
- Yetişkinler için Dil Kurslarının yetersizliği

Çözüm Önerileri

- İstihdama yönelik bireylerin yetiştirilmesi için özel ve devlet (mesleki eğitim) kurumlarının teşvik edilmesi
- Kurum ve kuruluşların mesleki eğitim konusunda yatırımlar yapması, uluslararası kuruluşlardan fon destekli projelerin yapılması
- Mesleki eğitim konusunda uzmanlaşmış potansiyellerin ortaya çık-

ması

- Potansiyelin ortaya çıkartılması için anket çalışmasının yapılması, kurum ve kuruluşlardan veri analizlerinde yararlanılması
- Var olan kuruluşlara kendi ana dillerinde eğitim sağlamak (Arapça Bilmeyenlere – okuma yazma vb.)
- Kuruluşların mevzuatlarının düzenlenmesi / iyileştirilmesi
- Kurumlarda dil kurslarının açılması

4. Çalışma Grubu

Eğitim Başlığı

Sorunlar :

- Dil sorunu
- Kültürel Entegrasyon
- Okul ve öğretmen yetersizliği
- Ulaşım sorunu
- Gelir seviyesinin düşük olmasından dolayı çocukların okullara gönderilmemesi
- Eğitime değer verilmeyen bakış açısı
- Çocuk işçiliği
- Gelecek ile ilgili kaygılar
- Ötekileştirme (Öğretmen – Öğrenci / Öğrenci – Öğrenci)
- Çocukların eğitime ara vermesi
- Kimlik sorunu
- Yaşadıkları travmatik olaylar göz ardı edilerek sisteme dahil edilmek istenilmesi
- Okullardaki psikososyal hizmetlerin yetersizliği
- MEB’da Suriyeli sığınmacılar ile ilgili birimin etkili çalışmaması
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin verilen imkanlardan yararlanamaması
- Suriye Sorununun tam olarak insani yönünün az olması (“toplumsa duyarlılık açısından ele alınıyor”)

Çözüm Önerileri :

76

- Türkçe dil kurslarının yaygınlaştırılması
- İki kültürü tanıttacak etkinliklerin yapılması ve öğrencilerin bu sürece dahil edilmesi
- MEB'in bu konuyla ilgili fon oluşturması
- STK'lar yardımıyla ulaşım yardımının (araç sağlanması) ücretsiz yapılması
- Aileye maddi yardım yapılması
- Suriyeli ailelerle veli görüşmeleri çerçevesinde eğitimin değerinin uzmanlar tarafından anlatılması
- İşçi olarak çalıştırılan çocuğa burs verilerek okula kazandırılması
- Suriyeli çocukların sistem de karşılaacağı sorunların ortadan kaldırılması için koordineli çalışmaların yapılması
- Suriye Tarihi ve coğrafyası gibi derslerinin seçmeli olması
- Suriye tarihinin güzel yanlarının anlatılması
- Eğitime ara veren öğrencilerin seviyesine göre sınıflandırma yapılması
- Hızlandırılmış kurslarla eksikliklerin kapatılması
- Okul çağına gelmiş çocuklara kimlik verilmesine öncelik tanınması
- Psikolojik destek verecek ekiplerin oluşturulması
- Milli Eğitimin bu konuyu gündem maddesi haline getirmesi
- Suriyeli sığınmacılarla ilgili çalıştayların "izleme" konusunda çalışmalarına yoğunluk vermesi
- Bu öğrencilere pozitif ayrımcılık gözetilerek Türk vatandaşlarıyla aynı haklara tabii tutulmaları
- Kamu spotları, okullarda değerler eğitimi, STK'lar ile bu konunun daha fazla işlenmesi

Mesleki eğitim başlığı

Sorunlar :

- Dil sorunu
- Eğitimcilerin Cinsiyeti

- İstihdama yönelik eğitimin olmaması
- Kurs yetersizliği
- Çalışmak zorunluluğu olduğu için devam sağlayamama
- Mesleki Denklik Belgesi
- İşverenin güven sorunu
- İşverene güvensizlik
- Türkiye’de sahip olunan hakların bilinmemesi

Çözüm Önerileri

- Türkçe kurslarının yaygınlaştırılması
- Eğitim öncesi ön çalışma yapıp eğitmen cinsiyet seçiminin yapılması
- İstihdam takibi, yönlendirme yapılması
- Farklı kursların açılması, sertifikaların daha yetkin hale gelmesi
- Belirli bir aşamadan sonra maddi destek sağlanması ve bu yönde projeler geliştirilmesi
- Mesleklerin Türkiye’de tanınması
- Bilgilendirme, Eğitimler

EK-2 : Anket Soruları

C.1. DEMOGRAFİK BİLGİLER

1.1. Cinsiyet

- ☐ Erkek ☐ Kadın

1.2. Medeni Hal

- ☐ Evli ☐ Bekar

1.3. Türkiye'ye ne zaman geldiniz?

- ☐ 2011'den önce ☐ 2014
☐ 2011 ☐ 2015
☐ 2012 ☐ 2016
☐ 2013

1.4. Yaşınız

- ☐ 14-17 ☐ 25-34
☐ 18-24 ☐ 35-40

C.2. YAŞAM KOŞULLARI

2.1. Türkiye'de konaklamakta olduğunuz barınma tipini belirtiniz.

- ☐ Müstakil Ev ☐ Kamp ☐ Diğer
☐ Apartman Dairesi ☐ Otel, Pansiyon
☐ Oda ☐ Sokak

2.2. Suriye'deki savaş bittikten sonra geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kararsızım

2.3. Türkiye içerisinde, Şanlıurfa dışındaki bir başka şehire taşınmayı düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kararsızım

2.4. İmkânınız olsa Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmeyi düşünür müydünüz?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Kararsızım

2.4.1. Evet ise neden?

- ☐ Daha iyi yaşam koşulları (Eğitim, Sağlık ve Ekonomik nedenler)
- ☐ Türkiye'deki bireylerin Suriyelilere yönelik yaptığı ayrımcılıklar
- ☐ Ailemin diğer üyeleriyle birlikte olmak
- ☐ Güvenlik
- ☐ Diğer

2.5. Türkiye'yi seçme nedeniniz nedir? (En etkin nedeni işaretleyiniz!)

☐ Ekonomik sebepler	☐ Sosyal İmkanlar	☐ Güvenlik
☐ Kültürel benzerlikler	☐ Dini nedenler	☐ Diğer
☐ Coğrafi Yakınlık	☐ En yakın sınır kapısı	

2.6. Suriye'de yaşadığınız şehir tipini belirtiniz.

☐ Şehir	☐ İlçe Merkezi
☐ Kasaba	☐ Köy

C3. EĞİTİM

3.1. Eğitim durumunuzu belirtiniz :

- ☐ Okuma – Yazma Bilmiyorum
- ☐ Okuma – Yazma Biliyorum
- ☐ İlkokul
- ☐ Ortaokul
- ☐ Lise
- ☐ Mesleki Lise
- ☐ Önlisans (Yüksek okul)
- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek Lisans ve üzeri

3.1.1. Eğer Üniversite (Lisans, Yüksek Lisans-Doktora) mezunu iseniz, hangi alanda eğitim aldınız?

- ☐ Sosyal Bilimler (Psikoloji, Sosyoloji, Dil Edebiyat, Tarih vb.)
- ☐ İktisadi ve İdari Bilimler (İşletme, İktisat, Yönetim vb.)
- ☐ Mühendislik ve Mimarlık (Elektronik, İnşaat, Makine vb.)
- ☐ Sağlık (Tıp, Hemşirelik, Eczacılık vb.)
- ☐ Hukuk
- ☐ Eğitim Bilimleri
- ☐ Güzel Sanatlar ve Spor Okulları
- ☐ Diğer

3.2. Suriye’de aldığınız eğitimi kanıtlayabilecek bir belgeniz var mı? (Diploma, Transkript, Sertifika vb.)

- ☐ Evet ☐ Hayır

3.3. Bildiğiniz Dilleri, seviyeleriyle birlikte işaretleyiniz.

Düşük seviyede Orta düzeyde Akıcı veya anadil seviyesinde

Arapça	☐	☐	☐
Kürtçe	☐	☐	☐
Türkçe	☐	☐	☐
İngilizce	☐	☐	☐
Fransızca	☐	☐	☐
Diğer	☐	☐	☐

3.4.1. Eğer diğeri işaretlediyseniz, lütfen belirtiniz:

3.5. Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara verilen eğitim hakları hakkında bilgi sahibi misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

3.6. Türkiye’de Türkçe dil eğitimi aldınız mı veya alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

3.7. Türkiye’de herhangi bir mesleki eğitim aldınız mı veya alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

3.8. Türkiye’de lise eğitimi aldınız mı veya alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

3.9. Türkiye’de üniversite eğitimi aldınız mı veya alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

3.10. Türkiye’de aldığınız eğitimin kalitesini değerlendirir misiniz?

- ☐ İyi ☐ Orta ☐ Yüksek ☐ Fikrim Yok

3.11. Suriyeli sığınmacılara tanınan eğitim imkanlarından memnuniyet durumunuz ne düzeydedir ?

- ☐ Memnun değilim ☐ Biraz memnunum
☐ Memnunum ☐ Bilgim Yok

C.4. MESLEK BİLGİLERİ

4.1. Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de çalışıyor muydunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

4.1.1. Evet ise, Suriye’de hangi sektörde çalışıyordunuz?

- ☐ Tarım
☐ Endüstri (İmalat, Tekstil vb.)
☐ Enerji Sektörü (Petrol, Madencilik vb.)
☐ Zanaatkarlık (Taş Oymacılığı, Marangozluk, vb.)
☐ Kamu (Memur v.b.)
☐ Hizmet Sektörü (Turizm, Restoran, Hotel vb.)
☐ İnşaat Sektörü
☐ Sanat (Dans, Müzik, Resim)
☐ Sivil Toplum (Yardım Kuruluşları)
☐ Diğer

4.1. Türkiye’de çalışıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

4.2.1. Evet ise, Türkiye’de hangi sektörde çalışıyorsunuz?

- ☐ Tarım
☐ Endüstri (Organize Sanayi Mah., İmalat, Ağır Sanayi vb.)
☐ Zanaatkarlık (Taş Oymacılığı, Marangozluk, vb.)
☐ Hizmet Sektörü (Turizm, Restoran, Hotel vb.)
☐ İnşaat Sektörü
☐ Ticaret
☐ Sivil Toplum (Yardım Kuruluşları)
☐ Diğer

4.2.1. Eğer seçme imkanınız olsaydı, Türkiye’de hangi sektörde çalışmak isterdiniz?

- ☐ Tarım
- ☐ Endüstri (Organize Sanayi Mah., İmalat, Ağır Sanayi vb.)
- ☐ Zanaatkarlık (Taş Oymacılığı, Marangozluk, vb.)
- ☐ Hizmet Sektörü (Turizm, Restoran, Hotel vb.)
- ☐ İnşaat Sektörü
- ☐ Ticaret
- ☐ Sivil Toplum (Yardım Kuruluşları)
- ☐ Diğer

C.5. EĞİTİM İHTİYAÇLARI

5.1. Türkiye’de eğitim almak ister misiniz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

5.2. Türkiye’de herhangi bir mesleki eğitim almak istiyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

5.3. Türkiye’de kendinize ait bir işyeri açmak ister misiniz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

5.4. Türkiye’de hangi müfredata göre eğitim almak istersiniz ?

- ☐ Suriye Müfredatına göre
- ☐ Türkiye müfredatına göre

5.5. Sizce Türkiye’de hangi dilde eğitim almak istersiniz?

- ☐ Türkçe
- ☐ Arapça
- ☐ Kürtçe
- ☐ İngilizce

5.6. Türkiye’de Suriyeliler için açılan eğitim merkezlerinde kadın ve erkekler birlikte eğitim almalı mıdır?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Hem ayrı, hemde karma eğitim olmalıdır.

5.7. Suriyeli ve Türkler birlikte eğitim almalı mıdır?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

5.8.Suriyeli sığınmacılara yönelik eğitimi; Suriyeli öğretmenler mi, Türk öğretmenler mi vermelidir?

- ☐ Suriyeli Öğitmenler
- ☐ Türk Öğitmenler
- ☐ Önemli değil

5.9. Şuanda yaşadığınız bölgede eğitim alabileceğiniz bir eğitim kurumu mevcut mu? (Toplum merkezleri, STK'lar, Belediyelerin açtığı kurslar)

☐ Evet

☐ Hayır

5.10. Türkiye'de mesleki eğitim alma seçeneğiniz olsaydı, hangi mesleki eğitim alanında eğitim almak isterdiniz ?

☐ Endüstri (İmalat, Ağır Sanayi vb.)

☐ Zanaatkarlık (Taş Oymacılığı, Marangozluk, vb.)

☐ Hizmet Sektörü

☐ İnşaat

☐ Girişimcilik

☐ Diğer

5.11. Eğitim yardımı alıyor musunuz?(Kırtasiye, Yemek, Ulaşım, Kıyafet vb.)

☐ Evet

☐ Hayır

5.12. Eğitim aldıktan sonra Türkiye'de çalışmak istiyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

"Bu kitabın içeriğinden sadece GAP Gençlik Derneği sorumludur ve
bu içeriğin herhangi bir şekilde Kalkınma Bakanlığı'nın
veya Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın
görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez."